

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มี
ต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

**The Impact of the Movement of Foreign Skilled Labor on the Rate of
Economics Growth in Thailand**

นายธนวัฒน์ เพ็ญพิบูลย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

สาขา

เศรษฐศาสตร์

ภาควิชา

เรื่อง ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

The Impact of the Movement of Foreign Skilled Labor on the Rate of Economics Growth in Thailand

นามผู้วิจัย นายธนวัฒน์ เพ็ญพิบูลย์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์จีรพรณ กุลติลภ, ศ.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ กู้เจริญประสิทธิ์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่ออัตราการ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

The Impact of the Movement of Foreign Skilled Labor on the Rate of Economics Growth in
Thailand

โดย

นายธนวัฒน์ เพ็ญพิบูลย์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2551

ธนวัฒน์ เทัญพิบูลย์ 2551: การศึกษาผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจาก
ต่างประเทศที่มีต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปรินญาเศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์จรรยาพรณ กุลติลก, ศ.ม. 144 หน้า

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเจรจาการค้าระหว่างประเทศใน
โลก นำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ รวมทั้งปัจจัยการผลิตต่างๆ แรงงานก็เป็นปัจจัย
ที่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศในปัจจุบัน การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามา
ของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์
คือ ต้องการทราบถึงสภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ รวมทั้ง
ต้องการทราบถึงผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวที่มีต่อตลาดแรงงานและการ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับวิธีที่ใช้ในการศึกษาคือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี
ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 2549 และการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาสตั้งแต่
ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2541 – ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ.2549 นำมาคาดประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด หลังจากนั้น
จึงทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงคู่สภาพในระยะยาวด้วยวิธี Cointegration Test

ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะในช่วงเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็น
แรงงานจากประเทศญี่ปุ่น ประเภทอาชีพที่เข้ามาทำงานกันมากคือ ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส
ผู้จัดการ แนวนอัมโดยรวมในอนาคตจะมีแรงงานที่มีทักษะเหล่านี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอัตราที่ค่อนข้างจะคงที่
ส่วนผลกระทบที่มีต่อตลาดแรงงานพบว่า แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกัน
ข้ามกับอัตราการว่างงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า แรงงานดังกล่าวที่เข้ามาได้ทำให้อัตราการว่างงานใน
ประเทศเพิ่มสูงขึ้น ตรงกันข้ามการเข้ามาของแรงงานดังกล่าวมีส่วนทำให้อัตราการว่างงานลดลงแม้จะมีผล
เพียงเล็กน้อย ในส่วนของผลกระทบที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพบว่า การเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงาน
ที่มีทักษะมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง ซึ่งม
ีความสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อยมาก แต่ก็เป็นที่ทำให้ทราบได้ว่า การเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะ
ดังกล่าวมีผลทำให้ประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตในด้านการผลิตเพิ่มขึ้น จากการทดสอบ Cointegration Test
พบว่า แรงงานดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงคู่สภาพในระยะยาวกับอัตราการว่างงานและการเจริญเติบโตทาง
เศรษฐกิจ นอกจากนี้จากผลการทดสอบทั้งหมดยังมีนัยที่ชี้ให้เห็นว่ามีการถ่ายทอดทักษะระหว่างแรงงานที่มี
ทักษะจากต่างประเทศมายังแรงงานที่อยู่ในประเทศไทย จนเป็นผลให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมดีขึ้น
ส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสำคัญและมีเงื่อนไขเกี่ยวกับการถ่ายทอด
ทักษะที่ชัดเจนในการพิจารณาแรงงานดังกล่าวที่เข้ามาเป็นสิ่งสำคัญ

ธนวัฒน์ เทัญพิบูลย์
ลายมือชื่อนิสิต

จรรยาพรณ กุลติลก 23 / 10 / 51
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Tanawat Penpiboon 2008: The Impact of the Movement of Foreign Skilled Labor on the Rate of Economics Growth in Thailand. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Associate Professor Chiraphan Kuladilok, M.Econ. 144 pages.

In the present, the world is globalization and there are the movement of goods and services between countries, additionally factors. Nowadays the movement of factors that more important is labor. This Research aims to study the impact of the movement of foreign skilled labor on economic growth of Thailand. The objectives of this research is to presents the situation of the movement of foreign skilled labor and includely to examine the impact of the movement of foreign skilled labor on labor market and real GDP of Thailand. The methodology used for descriptive analysis is yearly secondary data from between 1997 to 2006 and for quantitative analysis is quarterly secondary data from the first quarter of 1998 to the last quarter of 2006 and estimate by ordinary least square then examine the long-run realationship between variables in the models by Cointegration test

The results found that the most foreign skilled labor that move in Thailand is the Japanese labor. The foreign skilled labor separated by occupations that the most moving in Thailand is Lagislators ,Senior Official, and Manager. The trend of the movement of the skilled labor is continuously increasing in the future. By the way the effect of the movement of foreign skilled labor on labor market found that the relationship of the movement of foreign skilled labor is opposite of the rate of unemployment. there can be explain that the movement of foreign skilled labor doesn't make thai labors lose their job or the foreign skilled labors don't seize thai people jobs. And the effect on real GDP found that the relationship between the movement of foreign skilled labor and real GDP is the same direction but the effect is slight, however this can be explain that the increasing in the movement of foreign skilled labors can be affects the raising of real GDP and raise the economic growth of Thailand. For the Cointegration test found that the movement of foreign skilled labor has the long-run equilibrium relationship with the rate of unemployment and real GDP. In addition, the results indicate that there is skilled transferring from the foreign skilled labors to thai labors that can develop overall productivity of thai labors and this is consequent to raise the economic growth. These findings lead to policy implication that government should be purposeful and improve the condition about entrance of foreign labor that emphasize on skilled transfer condition.

Tanawat Penpiboon Chiraphan Kuladilok 23, 05, 08
Student's signature Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ จีรพรรณ กุลดิลก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักเป็นอย่างสูง ที่ได้สละเวลาในการให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. เสาวลักษณ์ กู้เจริญประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อ.ดร.ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร ประธานกรรมการสอบ และ อาจารย์รัชพันธุ์ เขยจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่กรุณาประสาทความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่โครงการบัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ทุกท่าน รวมไปถึงเพื่อนปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์ ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอดในการศึกษาในระดับปริญญาโทนี้

ธนวัฒน์ เพ็ญพิบูลย์
พฤษภาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
ขอบเขตการวิจัย	9
นิยามคำศัพท์	10
บทที่ 2 โครงร่างทางทฤษฎี	15
การตรวจเอกสาร	15
แนวคิดและทฤษฎี	22
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย	54
สมมติฐาน	57
บทที่ 4 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะ	58
ส่วนที่ 1 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	58
ส่วนที่ 2 แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ	85
ส่วนที่ 3 แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	92
บทที่ 5 ผลการวิจัย	96
การทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูล	96
การคาดประมาณแบบจำลอง	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)	103
การทดสอบปัญหาที่สำคัญของการคาดประมาณสมการถดถอย	105
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	108
ข้อสรุปจากผลการวิจัย	108
ข้อเสนอแนะ	110
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	114
ภาคผนวก	119
ภาคผนวก ก ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	120
ภาคผนวก ข การทดสอบทางสถิติและผลการคาดประมาณ	123
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑	128
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	144

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	จำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพกำลังแรงงาน ทั่วราชอาณาจักร ปี 2540 - 2549	6
1.2	จำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยรวมทุกประเภท ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 - 2549	7
1.3	ลักษณะและแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้	53
4.1	ภาพรวมเศรษฐกิจประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2549	84
5.1	ผลการทดสอบ Unit Root	97
5.2	ผลการทดสอบ Cointegration ตามแบบจำลองที่ 1	105
5.3	ผลการทดสอบ Cointegration ตามแบบจำลองที่ 2	105
5.4	ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่	106
5.5	ผลการทดสอบปัญหาตัวความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง	107

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	จำนวนแรงงานที่สถานประกอบการต้องการและขาดแคลนทั่วประเทศ และจำแนกตามภาค ปี พ.ศ.2549	2
1.2	ร้อยละของสาเหตุการขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ ในปี พ.ศ.2549	3
1.3	แผนภาพแสดงการจำแนกประชากรตามสถานภาพแรงงาน	11
2.1	ตลาดแรงงาน และคุณภาพของค่าจ้าง	26
2.2	เส้นอุปสงค์ในตลาดแรงงาน	28
2.3	เส้นอุปทานแรงงาน	30
2.4	เส้นอุปทานแรงงานหมุนกลับ	31
2.5	การเจริญเติบโตของผลผลิตต่อแรงงาน	42
2.6	การเคลื่อนย้ายของเส้น PPCเมื่อปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุน เพิ่มขึ้นในอัตราเท่ากัน	49
2.7	การเลื่อนของเส้น PPC เมื่อปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น	50
4.1	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ(Real GDP)และ อัตราการว่าง งาน โดยรวม(Rate of Unemployment)ในประเทศตั้งแต่ปีพ.ศ.2540 – 2549	82

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.2	สัดส่วนจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามสัญชาติ ปี พ.ศ. 2549	86
4.3	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามสัญชาติที่น่าสนใจ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 – 2549	87
4.4	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามประเภทอาชีพ ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2549	88
4.5	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามประเภทอาชีพ ที่มีสัดส่วนเข้ามามากที่สุด 3 อันดับแรก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 – 2549	90
4.6	ที่มีสัดส่วนเข้ามามากที่สุด 3 อันดับแรก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 – 2549	91
4.7	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามมาตรฐานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 – 2549	92
4.8	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับ อัตราการว่างงานโดยรวม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 – 2549	93
4.9	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 – 2549	95

บทที่ 1

บทนำ

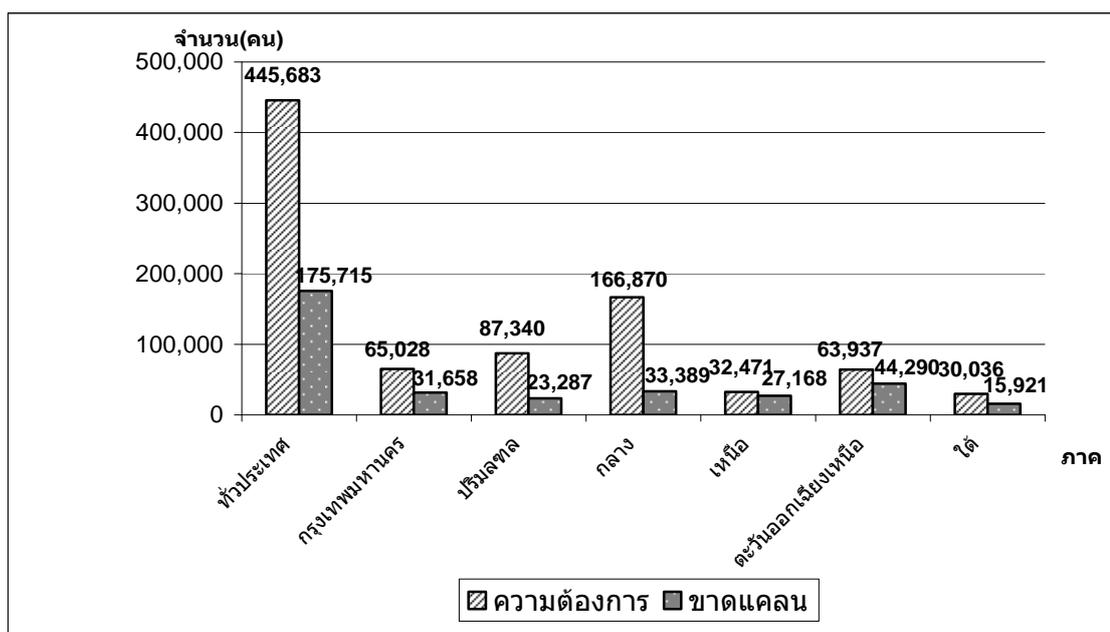
ความสำคัญของปัญหา

ในขั้นตอนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้สองทาง ทางที่หนึ่งเกิดจากการผลิต (Real Sector) โดยการเพิ่มผลผลิตอันเนื่องมาจากปัจจัยที่แท้จริง หรือ การลงทุนผลิตสินค้าและบริการ(รวมทั้งการคิดค้นประดิษฐ์ใหม่ๆ)และอีกทางหนึ่ง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการปรับปรุงภาคการเงิน (Financial Sector)ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ภาคเศรษฐกิจหรือผู้ประกอบการได้รับบริการทางการเงินอย่างเพียงพอเพื่อนำไปใช้จ่ายลงทุน(ชาญชัย อางนันทน์, 2543) ทั้งสองทางล้วนส่งผลให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตได้ทั้งสิ้นเพียงแต่ทางหนึ่งมาจากภาคการผลิตที่แท้จริง อีกทางหนึ่งมาจากภาคการเงิน หากแต่ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มาจากภาคการผลิตที่แท้จริง โดยเน้นหนักถึงปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานที่มีความสำคัญต่อกระบวนการผลิตของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาและยังมีปัจจัยทุนอยู่น้อยยังต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอีกมาก แรงงานที่มีทักษะขาดแรงงานที่มีทักษะ(Skilled labor)อยู่น้อย ประสิทธิภาพการผลิตยังน้อย (กลุ่มสถิติสถานประกอบการ สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549)

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตนั้นต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การใช้แรงงานซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มที่จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และผลผลิตโดยส่วนรวม แต่สำหรับประเทศไทยที่เผชิญกับปัญหาการใช้แรงงานจำนวนมาก แต่ไม่มีการพัฒนาคุณภาพแรงงานให้สูงขึ้น (ปิยนาด ลีชะวนิช, 2536) แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการให้การศึกษาคือความรู้ และทักษะของแรงงานให้เหมาะสมกับงานที่ต้องการ และในการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องศึกษาความต้องการใช้แรงงานในสาขาเศรษฐกิจต่างๆเป็นเกณฑ์ และการสร้างอุปทานทรัพยากรมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการด้านแรงงานแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานได้ เมื่อจำนวนคนมากกว่าจำนวนงาน หรือเกิดการขาดแคลนในบางสาขาอาชีพเมื่อจำนวนและคุณภาพของคนไม่สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ของงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาและการมีงานทำมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความ

เจริญเติบโต ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาแรงงานทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

ในปัจจุบัน โครงสร้างการผลิตของเศรษฐกิจไทยอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนจากการใช้แรงงานเข้มข้นไปสู่การใช้ทุนเข้มข้นมากขึ้น โดยมองข้ามการพัฒนาแรงงานให้มีทักษะมากขึ้น ทำให้แรงงานของประเทศไทยขาดทักษะและมีการว่างงานอยู่ไม่น้อย ซึ่งในปัจจุบันสถานประกอบการต่างๆมีความต้องการแรงงานและขาดแคลนแรงงานอยู่ไม่น้อย ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลของกลุ่มสถิติสถานประกอบการ สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ร่วมกับกรมการจัดหางานในการจัดทำโครงการสำรวจความต้องการแรงงานและขาดแคลนแรงงาน พ.ศ. 2549 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปทั่วประเทศโดยพิจารณาได้จากภาพที่ 1.1 ดังนี้

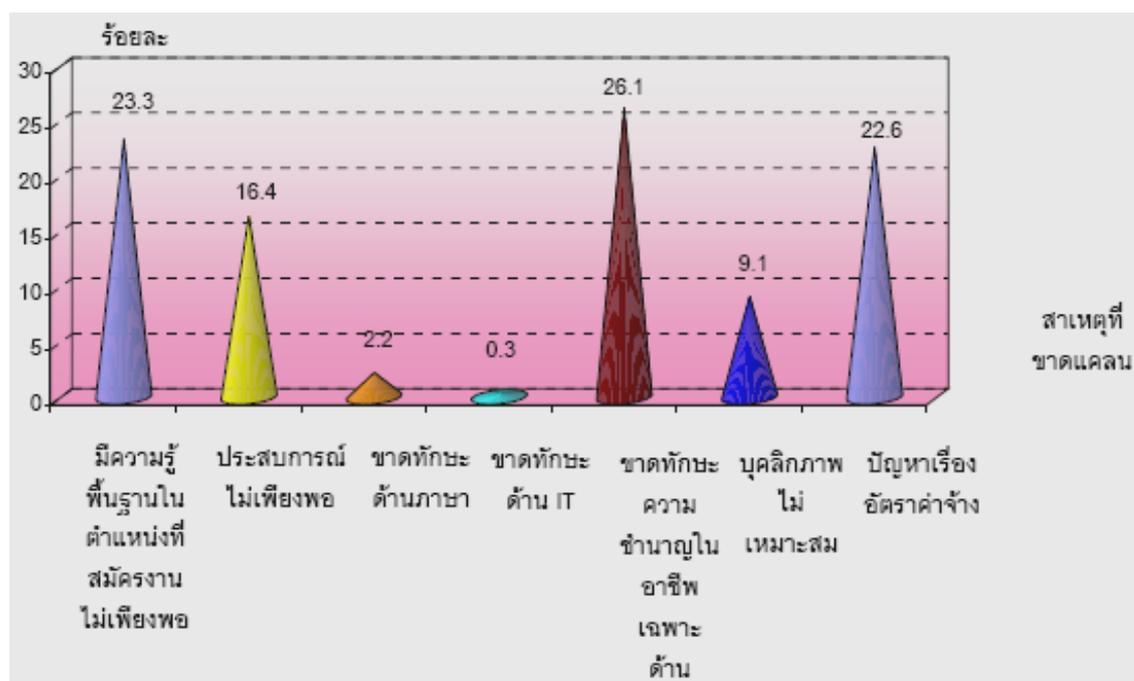
ภาพที่ 1.1 จำนวนแรงงานที่สถานประกอบการต้องการและขาดแคลนทั่วประเทศ และจำแนกตามภาค ปี พ.ศ.2549

ที่มา: กลุ่มสถิติสถานประกอบการ สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

จากภาพที่ 1.1 เมื่อเปรียบเทียบความต้องการแรงงานและขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ (มีตำแหน่งว่างแต่หาคนทำงานไม่ได้ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป) พบว่า สถานประกอบการ

ทั่วประเทศมีความต้องการแรงงานประมาณ 445,683 คนและขาดแคลนแรงงานประมาณ 175,715 คน จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาภาพรวมทั่วประเทศแล้วประเทศไทยยังขาดแคลนแรงงานอยู่จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของความต้องการแรงงานทั่วประเทศ

จากภาพที่ 1.2 เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสาเหตุการขาดแคลนแรงงานเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.1 ขาดแคลนแรงงานที่ขาดทักษะความชำนาญในอาชีพเฉพาะด้านสูงที่สุด รองลงมาคือแรงงานที่มีความรู้พื้นฐานในตำแหน่งที่สมัครงานไม่เพียงพอ และ แรงงานที่มีปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้าง ประมาณร้อยละ 23.3 และ 22.6 ตามลำดับ สำหรับแรงงานที่มีประสบการณ์ไม่เพียงพอ มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม และขาดทักษะด้านภาษา มีประมาณร้อยละ 16.4 9.1 และ 2.2 ตามลำดับ ส่วนแรงงานที่ขาดทักษะด้าน IT มีการขาดแคลนน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ 0.3

ภาพที่ 1.2 ร้อยละของสาเหตุการขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ ในปี พ.ศ.2549
ที่มา: กลุ่มสถิติสถานประกอบการ สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสาเหตุสำคัญของการขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการคือแรงงานที่มีอยู่ยังขาดทักษะความชำนาญ และมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ยิ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังต้องการแรงงานที่มีทักษะซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญอยู่อีกมาก ซึ่งก็เป็น

อุปสรรคต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไม่น้อย แรงงานที่มีทักษะของประเทศไทยที่มีอยู่จำนวนน้อยส่วนใหญ่ก็มักไม่พอใจกับอัตราค่าจ้างที่เป็นอยู่ ถ้าสถานประกอบการจะขึ้นอัตราค่าจ้างเพื่อดึงดูดแรงงานที่มีทักษะเหล่านี้หรือจะจัดฝึกอบรมให้แก่แรงงานของตนที่มีอยู่ก็จะทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถานประกอบการเลือกรับบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่านิสิตที่จบใหม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาการว่างงานในระยะเวลาต่อมา

ความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีควรเริ่มที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก่อน แต่ปัญหาที่ทำให้ประเทศไทยยังพัฒนาได้ช้าคือคนไทยได้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศในรูปแบบของเครื่องจักร อุปกรณ์และได้รับเพียงการอบรมจากผู้ขายเท่านั้นซึ่งเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีในขั้นเบื้องต้นหรือพื้นฐานเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบพัฒนาแล้วในภูมิภาคเอเชียอย่างประเทศญี่ปุ่นที่ใช้การส่งคนไปฝึกอบรมยังต่างประเทศหรือจ้างชาวต่างชาติเข้ามาฝึกอบรมแรงงานในประเทศทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาฝีมือในการผลิตและการจัดการมากกว่าประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามหากประเทศไทยจะใช้วิธีการดังกล่าวแบบเดียวกับญี่ปุ่นก็ต้องเสียต้นทุนสูงเช่นกัน และอาจจะล่าช้าไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์อย่างในปัจจุบัน

ปัญหาการขาดแรงงานดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่เราควรเร่งแก้ไขด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง การเปิดเสรีแรงงานต่างด้าวน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถบรรเทาและแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ปัญหาการว่างงาน โดยที่เสียต้นทุนในการพัฒนาฝีมือและการจัดการของแรงงานน้อยกว่า เพราะจากการเปิดเสรีแรงงานจะทำการตกลงกันกับประเทศคู่ค้าให้มีการเปิดรับแรงงานเฉพาะกลุ่มในประเภทชั่วคราวและส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจัดอยู่ในประเภทแรงงานที่มีทักษะที่ประเทศไทยขาดแคลนก็จะมีเข้ามาเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาสมองไหล(Brain Drain)หมายถึงการสูญเสียทรัพยากรที่สำคัญจากระบบเศรษฐกิจซึ่งก็คือการอพยพของบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงออกไปสู่เศรษฐกิจที่มีความพร้อมอยู่แล้ว(สุนีย์ เบ็ญจรงค์กิจ, 2521) ในที่นี้แรงงานที่มีทักษะจากประเทศไทยก็อาจจะไหลออกไปสู่ประเทศคู่ค้าได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศในเรื่อง ทฤษฎีบทสมภาพของราคาปัจจัยการผลิต(Factor-Price Equalization Theorem) (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2545) ที่กล่าวว่าการค้าระหว่างประเทศจะทำให้ราคาปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศคู่ค้าเท่ากัน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะบรรเทาปัญหาที่แรงงานที่มีทักษะของไทยอพยพออกไปได้ เพราะเมื่อราคาปัจจัยการผลิตหรืออัตราค่าจ้างไม่แตกต่างกันก็ไม่จำเป็นต้องอพยพออกไป สถานประกอบการในประเทศก็จะมีแรงงานที่ต้องการมากขึ้นจากการเปิดเสรี ส่งเสริมให้เกิดการลงทุน ส่งผลต่อการ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ในอนาคต แต่การค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในโลกยังมีได้นำมาซึ่งราคาปัจจัยการผลิตที่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน อาทิ การมีเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน การแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ การที่มีต้นทุนค่าขนส่งระหว่างประเทศ และนโยบายของรัฐบาลที่ต่างกันเป็นต้น ราคาปัจจัยการผลิตหรือค่าจ้างยังไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศก็จะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะที่มีอยู่น้อยจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าทำให้ประเทศกำลังพัฒนาขาดแคลนแรงงานมากขึ้นไปอีก ตามทฤษฎีแล้วการเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวจะทำให้เกิดการปรับตัวของค่าจ้างแรงงานทั้งสองประเทศจนเกิดดุลยภาพที่ค่าจ้างแรงงานทั้งสองประเทศเท่ากันในที่สุด แต่ลักษณะดังกล่าวต้องใช้เวลาในการปรับตัวและก็ไม่แน่ว่าแรงงานที่มีทักษะของประเทศกำลังพัฒนาจะกลับมาทำงานในประเทศของตนเสมอไป การเปิดเสรีทางด้านแรงงานน่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้รวดเร็วและเกิดการสูญเสียทรัพยากรน้อยกว่า

นอกจากนี้จากการเปิดเสรีการค้าบริการทางด้านแรงงานจะทำให้เกิดการถ่ายเทเทคโนโลยีในวงกว้างได้มากกว่าที่ผ่านมา เพราะเปรียบเสมือนการนำเข้าแรงงานที่มีทักษะเข้ามาพัฒนาแรงงานของไทยอย่างใกล้ชิด หากการเปิดเสรีแรงงานทำให้เกิดการถ่ายเทเทคโนโลยีระหว่างแรงงานจะทำให้แรงงานไทยสามารถพัฒนาทักษะได้มากขึ้นอีกทั้งคนไทยเองยังได้รับการถ่ายเทภาษาทำให้บุคคลากรของไทยมีความเป็นสากลมากขึ้น ทั้งหมดทั้งสิ้นล้วนเป็นการเสริมสร้างการเจริญเติบโตได้ในอนาคต

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประชากรกำลังแรงงานในประเทศไทย รวมไปถึงอัตราการว่างงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2549 จะเห็นได้ว่าประชากรและกำลังแรงงานในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกปี สำหรับอัตราการว่างงานจะเห็นได้ว่าเพิ่มสูงสุดตั้งแต่ปี 2541 จากนั้นก็ค่อยๆลดลงมาเรื่อยๆในแต่ละปี

จากตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวรวมทุกประเภทที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตั้งแต่ปี แบ่งเป็นประเภทชั่วคราวตามมาตรา 7 และส่งเสริมการลงทุนตามมาตรา 10 ซึ่งจัดอยู่ในประเภทแรงงานที่มีทักษะ และที่เหลืออีกประเภทคือประเภทมาตรา 12 (ชนกลุ่มน้อยหรือที่ราบสูง) ซึ่งจัดอยู่ในประเภทแรงงานที่ไม่มีทักษะ เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกประเภทจะเห็นได้ว่าพ.ศ. 2540 เป็นต้นมาแรงงานดังกล่าวได้หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งมาถึงในปี พ.ศ. 2544 แรงงานดังกล่าวได้ลดจำนวนลงไปค่อนข้างมากอาจจะ

เนื่องจากเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลงจากภาวะการถดถอยทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2544 กระทบต่อการส่งออกของไทย ส่งผลให้มีความต้องการจ้างงานลดลง อีกทั้งแรงงานที่เข้ามาก็ลดลงตามไปด้วย หลังจากนั้นเป็นต้นมาแรงงานดังกล่าวก็เข้ามาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (โดยเฉพาะในปีพ.ศ.2548 ที่ประเทศไทยเริ่มมีการเปิดเสรีการค้าบริการทางด้านแรงงานทำให้มีแรงงานเพิ่มจากปีก่อนๆมาก)

ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพกำลังแรงงานทั่วราชอาณาจักร ปี 2540 - 2549
(หน่วย : พันคน)

ปี พ.ศ.	ประชากร	กำลังแรงงาน(labor force)					อัตราการว่างงาน
		รวม	ผู้มีงานทำ	ผู้ว่างงาน	ผู้รอฤดูกาล	ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	
2540	60,499.8	32,780.5	31,714.3	495.2	570.8	13,786.5	1.5
2541	61,173.8	32,595.5	30,270.2	1,423.3	902.0	14,611.5	4.4
2542	61,778.7	32,910.8	30,835.4	1,382.6	692.7	15,001.4	4.2
2543	62,404.7	33,393.9	31,446.7	1,204.3	742.9	15,250.8	3.6
2544	62,935.9	33,813.5	32,104.3	1,124.0	585.3	13,243.7	3.3
2545	63,460.6	34,261.6	33,060.9	822.8	377.9	13,414.8	2.4
2546	64,006.2	34,901.7	33,841.1	754.2	306.5	13,411.7	2.2
2547	65,082.4	35,717.8	34,728.8	739.2	249.8	13,614.9	2.1
2548	65,110.3	36,131.9	35,257.2	663.0	211.8	13,684.8	1.8
2549	65,280.2	36,429.0	35,685.5	551.7	191.7	14,041.9	1.5

หมายเหตุ: ตั้งแต่ปี 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลผู้อยู่ในกำลังแรงงานจาก 13 ปีขึ้นไปเป็น 15 ปีขึ้นไป

ที่มา: รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ปี 2540 – 2549
สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550)

ตารางที่ 1.2 จำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย
รวมทุกประเภท ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 - 2549

(หน่วย : พันคน)

จำนวนตามมาตรา	ปี พ.ศ.								
	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มาตรา 7 (ชั่วคราว)	48.3	50	52.2	41.3	42	51.1	61.4	72.1	83
Skilled Labor (ส่งเสริมการ ลงทุน)	21.5	23.6	24.6	18.7	16.6	19.3	21.4	23.6	26.2
รวม	69.8	73.6	76.8	59	58.6	70.4	82.8	95.7	109.2
Unskilled labor (ชนกลุ่มน้อย หรือที่ราบสูง)	25	9.8	9.8	17.9	12.6	15.8	24.2	40.3	45
รวมทุก ประเภท	94.8	83.4	86.6	76.9	71.2	86.2	107	136	154.2

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย กลุ่มพิจารณาอนุญาตการทำงาน
ของคนต่างด้าวนอกระบบ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (2550)

ปัจจุบันประเทศไทยเปิดเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ แต่ก็ยังเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป
ยังอยู่ในช่วงการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประเทศอย่างเต็มตัว ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันกับประเทศคู่ค้า นอกจากนี้
หากมองในทางกลับกันประเทศที่พัฒนาแล้วภาคการผลิตส่วนใหญ่เน้นการใช้ทุนและยังขาดแคลน
แรงงานอยู่มากซึ่งแรงงานดังกล่าวประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยมีอยู่อย่างเหลือเฟือ การ
เปิดเสรีแรงงานจะทำให้แรงงานที่ขาดทักษะในประเทศเคลื่อนย้ายไปยังแหล่งที่ต้องการแรงงาน
เหล่านี้สร้างรายได้ให้กับประเทศอีกทั้งยังสามารถบรรเทาปัญหาการว่างงานได้อีกทางหนึ่ง แต่การ
เคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวยังถูกจำกัดอยู่มากในช่วงก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว
เพราะในช่วงนั้นการเปิดเสรีผ่านรูปแบบที่ 4 (Mode 4) คือการเคลื่อนย้ายแรงงาน ยังไม่เปิดมากนัก
จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังขาดแคลนและต้องการแรงงานที่มีทักษะอยู่มาก อีกทั้งยังต้องพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปิดเสรีกับประเทศคู่ค้า การพัฒนาฝีมือแรงงานหรือการปรับปรุง

ผลิตภาพแรงงานก็เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ แต่การพัฒนาปัจจัยดังกล่าวอาจจะต้องเสียต้นทุนมาก การเปิดเสรีการค้าบริการทางด้านแรงงานน่าจะเป็นหนทางที่เหมาะสม เพราะการเปิดเสรีแรงงานจะทำให้มีแรงงานที่มีทักษะเข้ามามากขึ้น ทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างแรงงานนำไปสู่การพัฒนาฝีมือแรงงานในประเทศให้กลายเป็นแรงงานที่มีทักษะ ทำให้ผลิตภาพของประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงาน อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยเริ่มมีการเปิดเสรีแรงงานต่างด้าวมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการเปิดเสรีดังกล่าวจะมีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้นได้จริงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพื่อหาคำตอบที่แน่ชัดในประเด็นดังกล่าวแต่จากข้อมูลที่มีอยู่การเปิดเสรีทางด้านแรงงานยังเป็นเรื่องใหม่ และประเทศไทยเองเพิ่งเริ่มเปิดเสรีทางด้านแรงงานอย่างชัดเจนเมื่อเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2548 ดังนั้นข้อมูลที่มีอาจจะไม่เพียงพอที่จะเปรียบเทียบช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางด้านแรงงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาถึงการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะในช่วงเวลาที่ผ่านมามีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ เพื่อที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าหากประเทศไทยเปิดเสรีทางด้านแรงงานมากขึ้นในอนาคต จะเกิดผลดีกับประเทศไทยได้จริงอย่างที่คาดไว้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว (มาตรา7) และส่งเสริมการลงทุน (มาตรา10)
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศกับตลาดแรงงานของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มองเห็นถึงภาพรวมของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงสภาพการณ์ของแรงงานดังกล่าว รวมไปถึงการวางนโยบายเพื่อที่จะพิจารณาศักยภาพของแรงงานที่เข้ามาได้อย่างเหมาะสม
2. ได้ทราบบทบาทของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศว่ามีผลกระทบต่อตลาดแรงงานในประเทศอย่างไร เพื่อที่จะทำให้ทราบได้ว่าแรงงานดังกล่าวเข้ามาแข่งขันจากแรงงานไทยหรือไม่
3. ได้ทราบถึงผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างชาติที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด เพื่อที่จะทำให้ทราบได้ว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในที่นี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประเภทอนุกรมเวลา (Time Series) ซึ่งเป็นตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว (มาตรา 7) และส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 10) ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 รวมทั้งตัวเลขกำลังแรงงานที่นำมาใช้ในการคำนวณอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา ได้มาจากการบริหารจัดการ กระทรวงแรงงาน ข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลรายไตรมาสแบ่งเป็นสองส่วนตามแบบจำลอง ได้แก่ ข้อมูลในแบบจำลองที่ 1 ใช้ข้อมูลในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2544 – ไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2549 รวมทั้งสิ้น 24 ไตรมาส และข้อมูลในแบบจำลองที่ 3 ใช้ข้อมูลในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2541 – ไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2549 รวมทั้งสิ้น 36 ไตรมาส

นิยามคำศัพท์

นิยามแรงงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (พิจารณาจากภาพที่ 1.3 ประกอบ)

ผู้มีงานทำ (Employed Person)

ผู้มีงานทำ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจเป็นผู้

- ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผลหรือค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่น สำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสด หรือสิ่งของ หรือ

- ไม่ได้ทำงานเลย แต่ยังคงมีตำแหน่งหน้าที่การงาน ธุรกิจ ไร่นาเกษตรของตนเอง ได้หยุดงานชั่วคราว เนื่องจากเจ็บป่วยหรือ บาดเจ็บ หยุดพักผ่อน สถานที่ทำงานปิด ดินฟ้าอากาศไม่อำนวย นอกฤดูกาลหรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ เช่น การปิดที่ทำงานชั่วคราวโดยไม่คำนึงว่าจะได้รับค่าจ้างจากนายจ้างระหว่างที่ไม่ได้มาทำงานหรือไม่ก็ตาม จะต้องมีการกำหนดว่าภายใน 30 วัน นับจากวันที่สถานที่ทำงานปิดจะได้กลับมาทำงาน ณ สถานที่ทำงานนั้นอีก หรือ

- ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจ หรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือน หรือของสมาชิกในครัวเรือน

ผู้ว่างงาน (Unemployed Person)

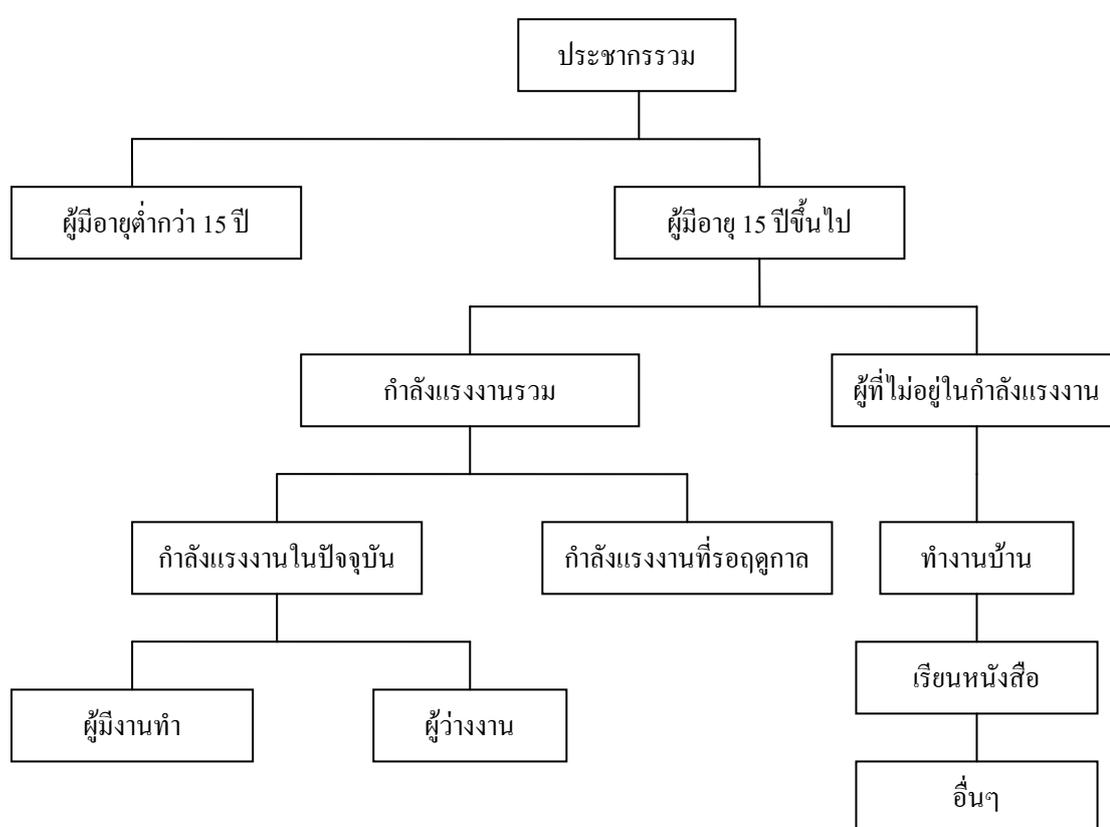
ผู้ว่างงาน ได้แก่บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจไม่ได้ทำงานใด ๆ เลยแม้แต่ 1 ชั่วโมง ไม่มีงานทำ ไม่มีธุรกิจ หรือไร่นาเกษตรของตนเองแต่พร้อมที่จะทำงาน ซึ่งหมายถึงบุคคลต่อไปนี้

- ผู้ซึ่งหางานทำภายใน 30 วัน นับถึงวันแจ้งนับ

- ผู้ซึ่งไม่ได้หางานทำเนื่องจากเจ็บป่วย หรือไม่ได้หางานทำ เพราะคิดว่าหางานที่เหมาะสมกับตนทำไม่ได้ รอที่จะเริ่มงานใหม่ รอฤดูกาล หรือเหตุผลอื่น ๆ

กำลังแรงงาน(Labor Force)

กำลังแรงงาน ได้แก่ บุคคลทุกคนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีงานทำหรือว่างงาน หรือรอฤดูกาลที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำงานและตามปกติจะทำงานโดยไม่ได้รับสิ่งตอบแทนในไร่นาเกษตรหรือธุรกิจซึ่งทำกิจกรรมตามฤดูกาลโดยมีหัวหน้าครัวเรือนหรือ สมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือนเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ

ภาพที่ 1.3 แผนภาพแสดงการจำแนกประชากรตามสถานภาพแรงงาน

ที่มา: กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

นิยามเกี่ยวกับคนต่างด้าวจาก สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (เริ่มใช้บังคับวันที่ 22 กรกฎาคม 2521) ได้กำหนดไว้ว่า คนต่างด้าวจะทำงานได้เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางาน หรือ เจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายเท่านั้น

คนต่างด้าว หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

ทำงาน หมายถึง การทำงานโดยใช้กำลังกายหรือความรู้ด้วยประสงค์ค่าจ้าง หรือประโยชน์อื่นใดหรือไม่ก็ตาม

ใบอนุญาต หมายถึง ใบอนุญาตทำงาน

ผู้รับใบอนุญาตทำงาน หมายถึง คนต่างด้าวซึ่งได้รับใบอนุญาตทำงาน

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนการทำงานของคนต่างด้าว

อธิบดี หมายถึง อธิบดีกรมแรงงาน

รัฐมนตรี หมายถึง รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

คนต่างด้าวที่มีสิทธิขออนุญาตทำงานได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. **ประเภทชั่วคราว** คือ คนต่างด้าวทุกๆ ไป (ตามมาตรา 7) หมายถึง คนต่างด้าวซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร และ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (NON-IMMIGRANT VISA) โดยไม่ได้อยู่ในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน โดยปกติระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี

2. **ประเภทส่งเสริมการลงทุน** คือ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวในลักษณะเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม (ตามมาตรา 10) โดยมีระยะเวลาตามที่หน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องอนุญาต

3. **ประเภทมาตรา 12** คือ คนต่างด้าวตามมาตรา 12 ซึ่งมี 4 กรณี คือ

3.1 คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

3.2 คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร เช่น พวกญวนอพยพ ลาวอพยพ เนปาลอพยพ พม่าพลัดถิ่น หรือคนต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543

3.3 คนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักร แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทย ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2539 หรือตามกฎหมายอื่น เช่น บุคคลที่เกิดภายหลังวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ซึ่งเป็นวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้

3.4 คนต่างด้าวโดยผลของการถูกถอนสัญชาติ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

4. ประเภทตลอดชีพ หมายถึง คนต่างด้าวซึ่งมีถิ่นฐานที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยตามกฎหมายคนเข้าเมืองและทำงานอยู่แล้ว (ก่อนวันที่ 13 ธันวาคม 2515) ให้ใช้ได้ตลอดชีวิตของคนต่างด้าวนั้น เว้นแต่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่

สำหรับหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้เข้ามาทำงานได้ (สุมาลี ปิตยานนท์ , 2545) คือ

- (1) เป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงาน
- (2) กิจกรรมนั้นส่งเสริมการนำรายได้เข้าประเทศ เช่น กิจการส่งออกหรือการท่องเที่ยว
- (3) มีการนำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้และถ่ายทอดให้คนไทย
- (4) เป็นงานที่คนไทยยังทำไม่ได้หรือขาดแคลน

(5) ไม่เป็นอาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่จากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ได้ชี้แจงว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาประเภทชั่วคราว (มาตรา 7) และ ประเภทส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 10) ถือได้ว่าเป็นแรงงานที่มีทักษะทั้งสิ้นเนื่องจากแรงงานตามมาตรานี้มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กรมการจัดหางานตั้งไว้ จึงสามารถออกใบอนุญาตทำงาน(work permit)ให้ แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการแบ่งแยกชัดเจนแต่ก็อนุมานได้ว่าเป็นแรงงานที่มีทักษะ ส่วนแรงงานต่างด้าวประเภทที่เหลือคือคนต่างด้าวมาตรา 12 ล้วนเป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะที่มาขึ้นทะเบียนกับกระทรวงแรงงาน ดังนั้นในงานศึกษาชิ้นนี้จะขอใช้ แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว (มาตรา7)และส่งเสริมการลงทุน (มาตรา10) แทน แรงงานที่มีทักษะที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสาร

อนุเทพ กิจประทาน (2539) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อผลิตภาพแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบผลิตภาพของแรงงานในสาขาอุตสาหกรรม และหาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพแรงงานและอัตราค่าจ้างที่แท้จริงในช่วงระหว่างปี 2520 – 2535 และทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อผลิตภาพแรงงานโดยวิธีสถิติถดถอยเชิงซ้อน โดยใช้ข้อมูลปี 2531 และปี 2535 ผลการศึกษา คือ โดยเฉลี่ยผลิตภาพแรงงานมีค่าสูงกว่าอัตราค่าจ้างที่แท้จริงในสาขาอุตสาหกรรม แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันในช่วงปี 2520 – 2535 ผลิตภาพแรงงานมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ต่อปี ในขณะที่อัตราค่าจ้างที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ต่อปี ในช่วงปี 2531 – 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเจริญเติบโตในอัตราสูง อัตราค่าจ้างที่แท้จริงได้เพิ่มขึ้นเร็วกว่าผลิตภาพแรงงาน ทำให้อัตราค่าจ้างที่แท้จริงมีค่าเท่ากับ 2,623 บาทต่อเดือน เทียบกับผลิตภาพแรงงานที่มีค่าเท่ากับ 2,641 บาทต่อเดือน ผลิตภาพแรงงานมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของอุตสาหกรรม โดยผลิตภาพแรงงานที่มีมูลค่าสูงสุดในอุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียม และต่ำสุดในอุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน คือ เงินลงทุนเฉลี่ยต่อแรงงานและสัดส่วนแรงงานตามระดับการศึกษาต่อจำนวนแรงงานทั้งหมดในอุตสาหกรรม โดยเฉลี่ยเงินลงทุนเฉลี่ยต่อแรงงานเพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น 18.9 สตางค์ต่อปี และสัดส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่อาชีวศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น 8,507 บาทต่อปี แต่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ 1 ทำให้ผลิตภาพแรงงานลดลง 3,727 บาทต่อปี การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างจะเพิ่มขึ้นได้โดยยกระดับผลิตภาพแรงงานสูงขึ้น ซึ่งจะต้องมีสัดส่วนกำลังคนในระดับอาชีวศึกษาสูงขึ้นให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ๆที่ใช้ในอุตสาหกรรม

ชาญชัย อางนันทน์ (2543) ได้ศึกษาถึงบทบาทของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศและการพัฒนาภาคการเงินที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการออมและการลงทุนเป็นหลัก สาเหตุที่จำเป็นต้องจัดสรรทุนจากต่างประเทศเข้ามาก็เพราะเกิดปัญหาเงินออมในระบบไม่เพียงพอต่อการลงทุน จึงส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาภาคการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากต่างประเทศจึงน่าจะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน แบบจำลองที่ใช้เป็นแบบจำลองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบเปิดของสำนักนีโอคลาสสิก ใช้ข้อมูลรายปีของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2540 ส่วนวิธีการทดสอบใช้สมการถดถอย (Ordinary Least Square) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษา ในส่วนของการทดสอบเชิงเหตุและผลระหว่างการพัฒนาภาคการเงินและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยใช้ Granger-Causality Test กับ Akaike's Final Prediction Error ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าเงินทุนไหลเข้าซึ่งประกอบด้วยเงินลงทุนทางตรงและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของชาวต่างชาติและการพัฒนาของภาคการเงิน มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในทิศทางบวก แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดเทคโนโลยีของทุนต่างประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังพบว่า การพัฒนาภาคการเงินการธนาคารเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งสนับสนุนแนวคิด Supply-Leading Financial Development to Economic Growth ผลจากการศึกษาที่ได้ดังกล่าวอธิบายได้ว่า เงินทุนไหลเข้าส่วนที่เพิ่มการลงทุนภายในประเทศนอกจากจะเพิ่มปัจจัยการผลิตแล้วยังเหนี่ยวนำให้ทุนภายในประเทศมีผลิตภาพเพิ่มขึ้น ส่วนการพัฒนาภาคการเงินทำให้ระบบการเงินและชำระหนี้มีประสิทธิภาพ สามารถระดมเงินออมนำไปใช้ลงทุนด้วยต้นทุนที่ต่ำ ส่งผลให้ผลิตภาพโดยรวมสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตและผลิตภาพของทุนนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวและเจริญเติบโตในระยะยาว

ภาวิณี เกียรติชัยพิพัฒน์ (2543) ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ปี 2525-2540 รวมระยะเวลา 16 ปี และใช้แบบจำลอง McKinnon's Virtue Circle of Economic Growth ซึ่งมีวิธีการศึกษาโดยใช้เทคนิค Cointegration และ Error Correction Model (ECM) แบบ 2 ขั้นตอนของ Engle-Granger คือ ขั้นตอนการทดสอบ Stationary ของตัวแปร และขั้นตอนการทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration test) ทั้งในแบบจำลองจะประกอบด้วยตัวแปร อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (g) , อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของเงินฝากประจำเดือน(r) , อัตราการขยายตัวของการส่งออก(X) , สัดส่วนของเงินออมภาครัฐบาล(S_g) , เงินออมต่างประเทศหรือเงินทุนต่างประเทศไหลเข้าสุทธิ(S_p) , และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง(M_2)ต่อรายได้ และ อัตราเงินเฟ้อ(inf) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจทุกตัวมีคุณสมบัติ Stationary ในระดับ second difference หรือ มีลักษณะเป็น I(2) และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในระยะยาว พบว่า จะมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กับ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง(r) , สัดส่วนของเงิน

ออมรัฐบาลต่อรายได้(S_G)และสัดส่วนปริมาณเงินตามความหมายกว้างต่อรายได้(M_2)ในทิศทางตรงกันข้าม และกับอัตราการขยายตัวของการส่งออก(X) , สัดส่วนเงินออมต่างประเทศต่อรายได้(S_F) และ อัตราเงินเฟ้อ(inf)ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้จากการทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของแบบจำลองระยะยาว โดยใช้ Chow Test พบว่า แบบจำลองระยะยาวมี structural change ซึ่งหมายถึงโครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน โดยภายหลังจากการเปิดเสรีทางการเงินตัวแปรทางเศรษฐกิจทุกตัวแปรจะมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงก่อนการเปิดเสรีทางการเงิน โดยเฉพาะตัวแปรในด้านการส่งออก(X)และสัดส่วนปริมาณเงินตามความหมายกว้างต่อรายได้(M_2) เนื่องจากเมื่อมีการเปิดเสรีทางการเงินปัจจัยจากต่างประเทศจะมีผลต่อปัจจัยภายในประเทศมากขึ้น ทั้งทางด้านอัตราดอกเบี้ย และ อัตราเงินเฟ้อ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจภายในประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีระดับลดลง เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาวแล้ว แสดงว่าในระยะสั้นจะต้องมีกลไกการปรับตัวที่ทำให้สามารถเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ดังนั้นจึงสามารถหารูปแบบการปรับตัวของแบบจำลองในระยะสั้นตามรูปแบบของ Error Correction Model(ECM)ได้ จากแบบจำลองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้นตามรูปแบบของ ECM พบว่าแบบจำลองดังกล่าวไม่มีปัญหาทางสถิติทั้ง serial correlation , heteroskedasticity และ misspecification error และมีกลไกการปรับตัวเพื่อให้ความผิดพลาดในอดีตลดลงประมาณไตรมาสละ 16 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจากแบบจำลองระยะสั้นนี้พบว่า ในแต่ละไตรมาส ถ้าการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของการส่งออก(ΔX)และการเปลี่ยนแปลงของเงินออมต่างประเทศต่อรายได้(ΔS_F)เพิ่มขึ้น จะทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงเงินออมของรัฐบาล(ΔS_{Gt-1})และปริมาณเงินตามความหมายกว้างต่อรายได้ในช่วงเวลาก่อนหน้า($\Delta M_{2,t-1}$)ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผลในระยะสั้นของการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในช่วงเวลาที่ผ่านมา และอัตราเงินเฟ้อ(Δinf)จะไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยที่จากแบบจำลองระยะสั้นนี้มีความสามารถในการคาดการณ์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ทำการประมาณแบบจำลองได้ใกล้เคียงกับค่าที่เกิดขึ้นจริงได้ดีพอสมควร

ขวัญลักษณ์ ฉิมทับ (2545) ศึกษาถึงผลของการศึกษาที่มีต่อผลิตภาพของแรงงานในสาขาการผลิตต่างๆของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทฤษฎีมิติที่รวบรวมมาจากหน่วยงานต่างๆของรัฐระหว่างปี พ.ศ.2527 - 2542 โดยนำมาประมวลด้วยวิธีการทางสถิติถดถอยเชิงซ้อน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับผลิตภาพแรงงานใน 8 สาขาการผลิต ผลจากการศึกษาพบว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษา มีผลทำให้ผลิตภาพแรงงานในสาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ การล่าสัตว์ และการประมง สาขาอุตสาหกรรมการผลิต และสาขาการขนส่ง คลังสินค้า คมนาคม และสาขาบริการ เพิ่มขึ้น แต่มีผลทำให้ผลิตภาพแรงงานในสาขาการก่อสร้างลดลง การศึกษาระดับอาชีวศึกษามีผลทำให้ผลิตภาพแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมการผลิต และสาขาการก่อสร้างเพิ่มขึ้น การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีผลทำให้ผลิตภาพแรงงานในสาขาการขุดแร่โลหะและอโลหะ สาขาอุตสาหกรรมการผลิต สาขาสาธารณสุข โภค สาขาพาณิชยกรรม และสาขาการขนส่ง คลังสินค้า และคมนาคม เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษามีผลต่อผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาการผลิตแตกต่างกัน ดังนั้นนโยบายในการพัฒนาการศึกษา จึงควรคำนึงถึงความต้องการด้านการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละสาขาการผลิตด้วย เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาแรงงานในสาขาการผลิตต่างๆต่อไป

วาริ จันทรกุลกิจ (2546) ทำการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศและเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมทั้ง 9 หมวด โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (Time Series) รายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2540 ถึงไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ.2545 รวม 23 ไตรมาส ซึ่งในการวิเคราะห์จะทำการทดสอบคุณสมบัติ stationary ของตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการศึกษา จากนั้นทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศกับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยวิธี causality test ทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาวของผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศกับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยวิธี cointegration และทดสอบการปรับตัวของตัวแปรในระยะสั้นโดยวิธี error correction model (ECM) จากผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศกับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไม่มีความสัมพันธ์กันในหมวดอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยกเว้นหมวดอุตสาหกรรมผลิตน้ำมัน และพบว่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศกับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในหมวดอุตสาหกรรมเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กันในระยะยาว อย่างไรก็ตามเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลควรมีการกำหนดมาตรการต่างๆเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ และสนับสนุนให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศเพิ่มมากขึ้น

จรรยา โต้ะชา (2548) ได้ศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของ

ประเทศไทยทั้งในภาคเศรษฐกิจโดยรวม และรายสาขาการผลิต โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ. 2515 – 2545 ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีผลกระทบในทางบวกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในภาคเศรษฐกิจโดยรวม และรายสาขาการผลิต และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีผลทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในอัตราที่แตกต่างกันในแต่ละสาขาการผลิต กล่าวคือ จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีอิทธิพลในทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาอิทธิพลในทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทั้งในภาคเศรษฐกิจโดยรวม และรายสาขาการผลิตส่วนใหญ่ งานวิจัยนี้เสนอแนะให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของแรงงานที่มีทักษะในระดับสูง เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ รวมทั้งต้องปรับปรุงการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการผลิต นอกจากนี้แล้วต้องปรับปรุงความสามารถในการดูดซับเทคโนโลยีที่ถ่ายทอดเข้ามา เพื่อให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ณัฐสุชน อินทรารุท (2550) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการกระจายรายได้และความยากจน โดยเน้นหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีและทุนมนุษย์เป็นสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ระดับของโลกาภิวัตน์มีระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งจากอัตราการเปิดประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980 ขณะเดียวกัน แม้ว่าโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างมากของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการกระจายรายได้และความยากจนมีแนวโน้มดีขึ้นโดยรวมในระดับโลก อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของการกระจายรายได้และความยากจนกลับมีความแตกต่างกันภายในแต่ละประเทศ ดังเช่น กรณีระหว่างประเทศไทยและเกาหลีใต้ ซึ่งไทยประสบกับการกระจายรายได้เลวลง แต่เกาหลีใต้มีความเท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาที่ทั้งสองประเทศต่างมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงใกล้เคียงกัน ความแตกต่างดังกล่าวพบว่าเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกาหลีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและด้านการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลามากกว่าไทย สำหรับผลที่ได้จากการจำลองแบบพบว่า ในกรณีแรกทำให้ผลิตภาพปัจจัยการผลิตและอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น แต่การกระจายรายได้และความยากจนเลวลง ขณะที่กรณีที่สองทำให้การกระจายรายได้ และความยากจนลดลง ผลที่ได้จากการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ภาครัฐควรดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการค้าอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและทุนมนุษย์สำหรับความสามารถในการรองรับเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจเพื่อให้การเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นได้กระจายไปสู่

บุคคลในระบบเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ นโยบายสนับสนุนการเข้าถึงทางการศึกษาสามารถถูกใช้เป็นทางเลือกนโยบายเพื่อบรรเทาปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้และความยากจนที่เกิดขึ้นได้ ข้อสังเกตที่ได้จากงานศึกษาชิ้นนี้คือการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะเป็นช่องทางหนึ่งของกระแสโลกาภิวัตน์ และมีผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นได้โดยผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือทักษะระหว่างแรงงาน

วิลเลียมส์ ธีรฤทธิ์ (2550) ได้ทำการศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการ (GATS) ขององค์การการค้าโลก (WTO) ในรูปแบบของการเปิดเสรีเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยศึกษาในเชิงพรรณนา (Descriptive) ถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานในของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา และกล่าวถึงความจำเป็นของการเปิดเสรีแรงงานต่างด้าว โดยกล่าวอ้างจากเหตุการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบความต้องการระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ในประเด็นที่ว่า ประเทศพัฒนาแล้วต่างก็ต้องการผลักดันให้มีการเปิดเสรีภาคบริการในรูปแบบที่ 3 - Commercial Presence หรือการตั้งธุรกิจในประเทศมากที่สุด โดยพยายามเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ยกเลิกกฎเกณฑ์ที่จำกัดการเข้าไปตั้งสาขาของบริษัทต่างชาติในประเทศของตน เช่น การเรียกร้องให้ไทยยกเลิกกฎหมายที่กำหนดห้ามมิให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในกิจการในไทยเกินกว่า 49% หรือการห้ามมิให้ต่างชาติถือครองที่ดินแต่มีสิทธิเช่าได้ แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น รูปแบบการเปิดเสรีที่แต่ละประเทศต้องการมากที่สุดก็คือ Mode 4 หรือ การอนุญาตให้คนงานเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศได้อย่างสะดวกเป็นการชั่วคราว ซึ่งมีการผลักดันให้รวมแรงงานนอกภาคบริการเข้าไว้ด้วย เช่น แรงงานภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมก่อสร้าง ตัดเย็บเสื้อผ้า ฯลฯ แต่ประเทศพัฒนาแล้วกลับต่อต้านอย่างเต็มที่ ด้วยเกรงว่าแรงงานระดับล่างจากประเทศยากจนจะไหลทะลักเข้าประเทศ จนทำลายระบบสวัสดิการ เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศไป ด้วยเหตุนี้ การค้าบริการใน Mode 4 หรือการเคลื่อนย้ายแรงงาน จึงมีมูลค่าเพียง 1.4% ของการค้าบริการระหว่างประเทศทุกรูปแบบเท่านั้น ในขณะที่ Mode 3 หรือการตั้งกิจการในประเทศกลับมีมูลค่าถึง 56.3% ของมูลค่าการค้าบริการทั้งหมด ในปี 2544 นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าในความเป็นจริงแล้วประเทศที่พัฒนาแล้วยังต้องพึ่งพาแรงงานระดับล่างอยู่มากประเทศกำลังพัฒนาเองก็จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานที่มีทักษะอยู่มากเช่นกัน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สังคมในประเทศพัฒนาแล้วมักเป็นสังคมของผู้สูงอายุ ในขณะที่อัตราการเกิดในประเทศอยู่ในระดับต่ำ จึงจำเป็นต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวมาคอยให้บริการแก่ประชาชน ในกรณีของญี่ปุ่น กระทรวงสาธารณสุขของญี่ปุ่นได้ประมาณการว่า อัตราการเกิดของประชากรในประเทศอาจจะลดลงถึง 30% ภายในอีก 50 ปี ข้างหน้า การพึ่งพาแรงงานต่างด้าวของญี่ปุ่นเพื่อทดแทนหนุ่มสาววัยทำงานที่ขาดแคลน จึงเป็นสิ่งที่

หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทั้งรัฐบาลและสังคมในประเทศพัฒนาแล้วอย่างญี่ปุ่นกลับกีดกันแรงงานต่างด้าวระดับล่างที่ไร้ทักษะ แรงงานต่างด้าวผิวเข้มจากบังคลาเทศ เนปาล ฯลฯ หรือแรงงานจากจีน มักได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม จากตัวอย่างที่ชาวเยอรมันที่มีเชื้อสายตุรกีหรือเป็นลูกหลานแรงงานอพยพซึ่งเกิดและโตในเยอรมนี และพูดภาษาเยอรมันได้อย่างคล่องแคล่ว กลับไม่มีโอกาสได้สัญชาติเยอรมัน ซึ่งเป็นการจำกัดโอกาสในการได้งานทำของคนกลุ่มนี้ไปโดยปริยาย ประเด็นสำคัญที่เป็นข้อสรุปของงานศึกษาชิ้นนี้คือ GATS จะสามารถช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนาได้ หากประเทศสมาชิก WTO มีความจริงจังในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว และยินยอมผ่อนคลายนโยบายแรงงานต่างด้าวของตน ทุกประเทศต้องยอมรับความจริงที่ว่าเศรษฐกิจของตนจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวให้ช่วยขับเคลื่อนให้เดินหน้า

Madsen (1998) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการว่างงานในกลุ่มประเทศ OECD โดยใช้แบบจำลอง 3 แบบจำลองมาเปรียบเทียบกันได้แก่ แบบจำลองที่ 1 The Phelps Model (1994) แบบจำลองที่ 2 The Layard and Nickell Model (1986) และแบบจำลองที่ 3 The Sarantis Model (1993) ซึ่งแบบจำลองทั้งสามได้ใช้ปัจจัยที่กำหนดอัตราการว่างงาน (u) ดังนี้ Δp^u = อัตราเงินเฟ้อที่ไม่ได้คาดการณ์, pop^y = สัดส่วนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 20 – 24 ปี, D^s = หนี้ภาครัฐบาลสุทธิ (Government real net debt), k = มูลค่าการสะสมทุนที่แท้จริง, g = การใช้จ่ายของรัฐบาลที่แท้จริง, T^d = อัตราภาษีทางตรง, T^p = employment tax rate and other indirect labor costs borne by the firm, IR^w = อัตราดอกเบี้ยโลกที่แท้จริง, or^w = ราคาน้ำมันที่แท้จริงต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา, mu^{ex} = อัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกกำหนดจากการที่ราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นมากกว่าต้นทุนส่วนเพิ่ม, b = อัตราการทดแทน (replacement ratio), b^{du} = ผลประโยชน์ที่ได้รับในช่วงระยะเวลาการว่างงาน, mu^c = Cyclical demand induced mark-ups, MM = job mismatch, v = อัตราส่วนการนำเข้าต่อ GDP, p^m = ราคาสินค้านำเข้า, p^{va} = value-added price deflator, T^i อัตราภาษีทางอ้อม, i^{me} = การลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์, y = GDP, IN = อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน, $comp$ = import and export price competitiveness ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 – 1993 ผลการศึกษาพบว่า การคาดประมาณในระยะสั้นแสดงว่าแบบจำลองทุกแบบจำลองไม่มีเสถียรภาพทางด้านโครงสร้าง และสามารถอธิบายอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานได้เพียง 1-2% อย่างไรก็ตามผลของการคาดประมาณในระยะยาวในแบบจำลอง The Phelps Model (1994) อัตราดอกเบี้ย กับ ราคาน้ำมันสามารถอธิบายการเพิ่มขึ้นของการว่างงานได้ 5% ในช่วงระหว่างปี 1961-73 ถึง ปี 1982-81 และ อธิบายได้ 2.25% ในช่วงระหว่างปี 1974 -81 ถึง ปี 1982-93 ในแบบจำลอง Sarantis Model ซึ่งให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้น

ของอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินและการชะลอตัวลงของอัตราการใช้จ่ายของรัฐบาล ตั้งแต่ช่วงปี 1961-73 ถึง ปี1974-81 มีผลทำให้อัตราการว่างงานเฉลี่ยในกลุ่มประเทศ OECD เพิ่มขึ้น 4.8% และในช่วงปี 1974 – 81 ถึง 1982 – 93 มีผลทำให้อัตราการว่างงานโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.5% ในแบบจำลอง L&N Model มีตัวแปรอัตราภาษีทางอ้อมเพียงตัวแปรเดียวที่มีนัยสำคัญ และผลกระทบค่อนข้างน้อยต่อการเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานในประเทศ OECD งานวิจัยชิ้นนี้เสนอแนะว่ารัฐบาลควรใช้นโยบายการเงินและการคลังควบคู่กันในการแก้ปัญหาการว่างงาน โดยใช้อัตราดอกเบี้ยและการใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นเครื่องมือ

แนวคิดและทฤษฎี

จากแนวคิดในวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ(economic transaction) จะเป็นการแสดงการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจทุกชนิดอันประกอบไปด้วย (นิลิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548)

1. การซื้อสินค้าและบริการ
2. การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นทุกขณะในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายปัจจัยแรงงานและทุนระหว่างประเทศ
3. การถ่ายทอดความรู้และความก้าวหน้าของวิทยาการการผลิต ซึ่งจะมีผลต่อการปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สินค้าที่ผลิตได้มีปริมาณและคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้การถ่ายทอดความรู้และความก้าวหน้าของวิทยาการการผลิต เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเจริญเติบโตของประเทศที่ได้รับวิทยาการการผลิตนั้น
4. การเคลื่อนย้ายธุรกิจการประกอบการระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มอำนาจแข่งขันในตลาดต่างประเทศมากขึ้น

งานศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศชิ้นนี้ได้แนวคิดสำคัญมาจากองค์ประกอบจากวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศข้างต้น โดยเฉพาะข้อที่ 1. ถึงข้อที่ 3. ซึ่งเป็น

องค์ประกอบในเรื่องการค้าบริการเฉพาะในด้านแรงงานที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในส่วนของแนวคิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย, 2535) ได้ยึดถือคำจำกัดความของคำว่า “ความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)” หมายถึง การขยายตัวในความสามารถของประเทศในอันที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ความสามารถในการผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ปริมาณ และคุณภาพของปัจจัยการผลิตรวมทั้งทรัพยากรต่างๆและเทคโนโลยีด้วย การจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นกระบวนการที่มีผลต่อเนื่องในอันที่จะปรับปรุงขยายและเพิ่มรายได้ประชาชาติที่แท้จริง ซึ่งแรงงานก็เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลและก่อให้เกิดความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

1. ทฤษฎีการผลิต

ฟังก์ชันการผลิต(Production Function) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า(Input) กับ ผลผลิต(Output) ภายใต้เทคโนโลยีที่ใช้ในขณะนั้น ซึ่งปัจจัยนำเข้า (Input) และ ผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) มากขึ้น จะทำให้ผลผลิต (Output) เพิ่มขึ้นด้วย (บัณฑิต ผังนิรันดร์, 2545) ดังสมการ

$$Q = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, \dots)$$

;โดยที่ Q = ผลผลิต

$x_1, x_2, x_3, x_4, \dots$ = ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต(Factors of production)หรือปัจจัยนำเข้า(Input)

อย่างไรก็ตามเพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์เราจะสมมติให้ในฟังก์ชันการผลิตมีปัจจัยการผลิตเพียง 2 ชนิด คือ ทุน (K) และแรงงาน (L) ที่ใช้ในการผลิตสินค้าชนิดเดียวทำให้เราสามารถเขียนสมการใหม่ได้ดังนี้

$$Q = f(K,L)$$

โดยที่ Q = ผลผลิต

K = ปัจจัยทุน

L = ปัจจัยแรงงาน

ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะ “ทฤษฎีการผลิตที่มีปัจจัยผันแปรตัวเดียว (การผลิตในระยะสั้น) : ทฤษฎีผลผลิตเพิ่ม” (บัณฑิต ผังนิรันดร์, 2545)

การผลิตที่มีปัจจัยผันแปรตัวเดียว (Production with one variable input) ในกรณีนี้ฟังก์ชันการผลิต (Production function) จะประกอบด้วยปัจจัยคงที่กับปัจจัยผันแปรตัวเดียว ซึ่งแสดงถึงจำนวนผลผลิตในแต่ละช่วงเวลาของการใช้แต่ละคู่ของปัจจัยการผลิตตามระดับเทคนิคที่ใช้อยู่ในขณะนั้น

เราสามารถเขียนความสัมพันธ์ของฟังก์ชันการผลิต (การผลิตระยะสั้น) ได้ดังนี้

$$Q = f(\bar{K}, L) ; \text{ กำหนดให้ } K \text{ คงที่}$$

ฟังก์ชันการผลิตนี้อธิบายถึงการใช้ปัจจัยผันแปร ในที่นี้คือ แรงงาน (L) ซึ่งใช้ร่วมกับปัจจัยคงที่ในที่นี้คือ ทุน (\bar{K}) ภายใต้ระดับเทคโนโลยีในขณะนั้น และได้ผลผลิต (Q) ออกมา จำนวนผลผลิตที่เกิดขึ้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยผันแปร (L) ซึ่งเราสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีผลผลิตเพิ่ม

ทฤษฎีผลผลิตเพิ่ม [Marginal Product (MP) Theory] คือ ทฤษฎีที่ศึกษาจากความสัมพันธ์ของปัจจัยคงที่ร่วมกับปัจจัยผันแปร (กรณีนี้มีปัจจัยผันแปรชนิดเดียวต่อจำนวนผลผลิต) ว่าเมื่อเพิ่มปัจจัยผันแปรทีละหน่วยเข้าไปใช้ร่วมกับปัจจัยคงที่จะทำให้เกิดผลผลิตเพิ่ม [Marginal Product (MP)] ลดลงเรื่อยๆ

ผลผลิตรวม [Total Product (TP)] เป็นจำนวนผลผลิตรวมทั้งสิ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนหนึ่ง

ผลผลิตเฉลี่ย [Average Product (AP)] เป็นจำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่อปัจจัยผันแปรหนึ่งหน่วย เกิดจากผลผลิตทั้งหมดหารด้วยจำนวนแรงงาน(L)ตามสมการที่ (2.1)

$$\text{ผลผลิตเฉลี่ย [Average Product (AP)]} = \text{ผลผลิตรวม (TP)} / \text{จำนวนแรงงาน(L)}$$

$$AP = \frac{TP}{L} \quad (2.1)$$

ผลผลิตเพิ่ม [Marginal Product(MP)] เป็นจำนวนผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตทีละหนึ่งหน่วย เกิดจากเมื่อผู้ผลิตเพิ่มปัจจัยผันแปรหนึ่งหน่วยแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตเพิ่ม (MP)เพิ่มขึ้น ดังสมการที่ (2.2)

$$\begin{aligned} \text{ผลผลิตเพิ่ม [Marginal Product (MP)]} &= \frac{\text{การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตรวม (TP)}}{\text{การเปลี่ยนแปลงของจำนวนแรงงาน(L)}} \\ MP_L &= \frac{\Delta TP}{\Delta L} \end{aligned} \quad (2.2)$$

ดังนั้น เราสามารถเขียนสมการผลิตภาพของแรงงานได้ คือ

$$MP_L = \frac{\Delta Q}{\Delta L} \quad (2.3)$$

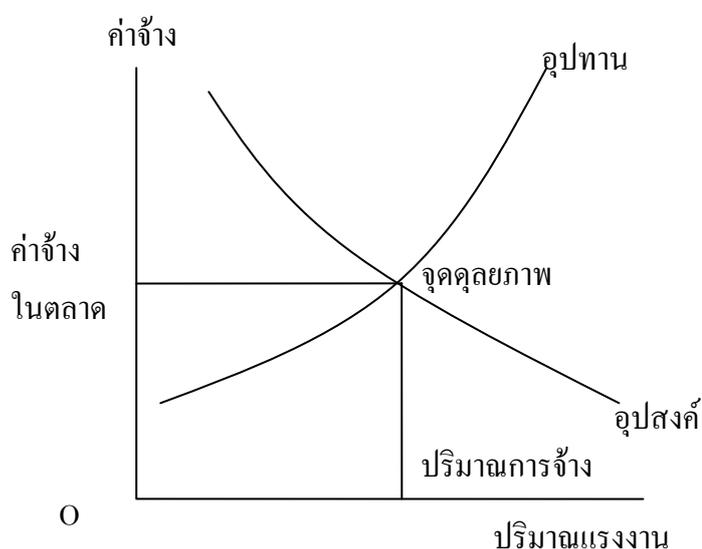
ในกรณีของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของดุลยภาพในระยะยาว เห็นได้ชัดว่าปัจจัยทางด้านอุปทาน ปัจจัยที่กำหนดการเจริญเติบโตของผลผลิตที่เป็นไปได้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด การเจริญเติบโตของผลผลิตในระยะยาวเป็นผลของการเจริญเติบโตของปัจจัยการผลิต (กำลังแรงงานและการสะสมทุน) และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีซึ่งเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของปัจจัยการผลิต (Richard T.Froyen แปลโดย จิราภรณ์ ชาววงศ์ เรียบเรียงโดย พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2544) ในส่วนของการเปิดเสรีแรงงานเราจะพิจารณาถึงการเพิ่มขึ้นของปัจจัยแรงงาน (L) ที่จะทำให้ผลผลิตรวมทั้งผลิตภาพของแรงงานเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของแรงงานนั้นขึ้นอยู่กับ (อนุเทพ กิจประทาน, 2539) เทคโนโลยีที่ใช้ในขบวนการผลิต ทักษะการศึกษา และคุณสมบัติอื่นๆของแรงงาน กล่าวคือ ในการผลิตสินค้านั้นได้มีการนำเอาเครื่องจักรที่ทันสมัยมาช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นในขณะที่ใช้แรงงานเท่าเดิม ผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของแรงงานก็จะเพิ่มสูงขึ้น ทักษะของแรงงานอาจจะเกิดจากการมีประสบการณ์ในการทำงาน หรือการฝึกฝนในงานที่ทำงานเกิดความชำนาญก็จะเป็นสิ่งช่วยให้แรงงานมีผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้น รวมไปถึงการศึกษาก็เป็นสิ่งที่ทำให้

แรงงานมีความรู้ความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้น ผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2. ตลาดแรงงาน

นักเศรษฐศาสตร์ ถือว่าแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตมาตั้งแต่ต้น แรงงานจึงเหมือนกับปัจจัยการผลิตอื่นๆที่สามารถซื้อหรือขายได้ โดยมีนายจ้างเป็นฝ่ายอุปสงค์และแรงงานเป็นฝ่ายอุปทาน ตลาดแรงงานและการกำหนดค่าจ้างคุณภาพจะมีลักษณะดังภาพที่ 2.1 (ชัยวุฒิ ชัยพันธ์, 2546)

ภาพที่ 2.1 ตลาดแรงงาน และดุลยภาพของค่าจ้าง

ที่มา: ชัยวุฒิ ชัยพันธ์ (2546: 170)

ให้แกนด์ตั้งเป็นราคาแรงงาน หรือเรียกกันว่า ค่าจ้าง ส่วนแกนด์นอนเป็นปริมาณของแรงงาน อุปสงค์สำหรับแรงงานในตลาดแรงงานจะเหมือนกับอุปสงค์ของสินค้าทั่วไปคือ มีความลาดเอียงจากล่างขึ้นบน และจากซ้ายไปขวา หรือมีความลาดเอียงเป็นบวก จุดตัดระหว่างอุปสงค์และอุปทานนั้นจะเป็นค่าจ้างและปริมาณแรงงานดุลยภาพ

โดยทั่วไป แรงงานจะไม่ได้รับแต่เพียงค่าจ้างเท่านั้น แต่ยังได้รับ “สวัสดิการจากนายจ้าง (fringe benefit)” เช่น เครื่องแบบ เงินผู้ดอกเบียดำ รถประจำตำแหน่ง อาหารกลางวัน เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ค่าจ้างเมื่อหยุดพักผ่อนและลาคลอด เป็นต้น เมื่อรวมค่าจ้างและ

สวัสดิการจากนายจ้างเข้าด้วยกัน จะเรียกว่า “ค่าชดเชยจากการทำงาน” (compensation) ซึ่งเป็นการเลือกกว่าจะทำงานที่ใดนั้น ลูกจ้างมักจะดูจากค่าชดเชยจากการทำงานเป็นหลัก อีกทั้งถ้านายจ้างคนใดให้สวัสดิการมาก ก็มักจะได้รับความนิยมสูง เพราะสวัสดิการจากนายจ้างนั้นไม่ต้องเสียภาษีรายได้

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น “ค่าจ้าง” (wage) ก็คือ ราคาของแรงงาน หรือรายได้ที่แรงงานได้รับจากการทำงาน รวมกับสวัสดิการจากนายจ้างด้วย ซึ่งก็คือความหมายเหมือนกับค่าชดเชย นายจ้างนั่นเอง มากไปกว่านั้น ค่าจ้างในทางเศรษฐศาสตร์ยังนิยามคิดกันเป็นรายชั่วโมง ซึ่งในตลาดแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังกล่าวขณะที่ในประเทศไทยนิยมกำหนดค่าจ้างเป็นรายวัน

ค่าจ้างในทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ “ค่าจ้างเป็นตัวเงิน” (nominal wage) และ “ค่าจ้างที่แท้จริง” (real wage) สำหรับคำว่าค่าจ้างเป็นตัวเงินนั้นมักจะใช้ในกรณีที่ต้องการชี้ชัดให้เห็นว่า ค่าจ้างดังกล่าวยังไม่ได้มีการปรับภาวะเงินเฟ้อ ส่วนค่าจ้างที่แท้จริงนั้น หมายถึงปรับภาวะเงินเฟ้อแล้ว ค่าจ้างที่เป็นตัวเงินคิดเป็นบาทต่อชั่วโมง จะคำนวณหาค่าจ้างที่แท้จริงคิดเป็นบาทต่อชั่วโมงได้โดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคเป็นตัวปรับ

นายจ้างจะว่าจ้างแรงงานมาทำการผลิตหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าผลผลิตที่ผลิตขึ้นมาจากแรงงานนั้นจะขายได้หรือไม่ ดังนั้นอุปสงค์ของแรงงานจึงไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่จะสืบเนื่องมาจากอุปสงค์ของผลผลิต อุปสงค์ของแรงงานจึงเรียกว่า “อุปสงค์สืบเนื่อง” (derived demand) การที่จะรู้ว่าอุปสงค์สืบเนื่องของแรงงานมีลักษณะอย่างไร จึงต้องดูที่พฤติกรรมในการตัดสินใจในการผลิตของนายจ้าง

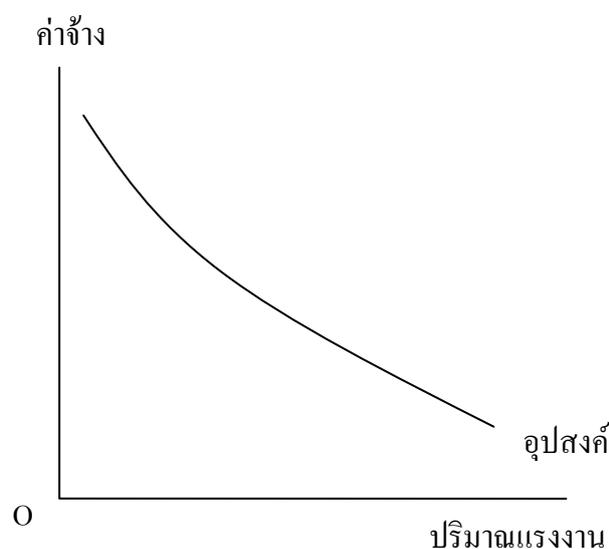
ผู้ผลิตที่มีการแข่งขันจะได้กำไรสูงสุดเมื่อ ผลผลิตรายได้เพิ่มเท่ากับค่าจ้าง เนื่องจากผลผลิตรายได้เพิ่มของแรงงานลดลง เมื่อมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นนายจ้างจึงต้องหาจุดที่จะได้กำไรสูงสุด ด้วยการเปรียบเทียบรายได้ที่เพิ่มจากการจ้างแรงงาน กับค่าจ้างที่ต้องจ่ายให้แรงงาน เมื่อนายจ้างเปรียบเทียบผลผลิตรายได้เพิ่มของแรงงานกับค่าจ้างจะเห็นได้ว่าจุดที่นายจ้างจะได้กำไรสูงสุดจึงอยู่ที่ ผลผลิตรายได้เพิ่มของแรงงาน(MRP) เท่ากับค่าจ้าง(W) นั่นเอง หรือ

$$MRP = W \quad \text{แต่เนื่องจาก} \quad MRP = MP \times P \quad \text{ดังนั้น}$$

$$MP \times P = W \quad \text{หรือ} \quad MP = W/P$$

ซึ่งก็คือ ถ้าผู้ผลิตมีการแข่งขัน ผู้ผลิตจะว่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นจนกระทั่ง ผลผลิตเพิ่มของแรงงาน เท่ากับสัดส่วนระหว่างค่าจ้าง กับ ราคาของผลผลิตดังกล่าว จะทำให้ผู้ผลิตได้กำไรสูงสุด

2.1 อุปสงค์ในตลาดแรงงาน

ภาพที่ 2.2 เส้นอุปสงค์ในตลาดแรงงาน

ที่มา: ชัยวุฒิ ชัยพันธ์ (2546: 179)

ผู้ผลิตแต่ละคน แม้จะมีหลักในการหากำไรสูงสุดเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะมีเส้นอุปสงค์ของแรงงานเหมือนกัน ความแตกต่างนั้นอยู่ที่ความลาดเอียงของเส้น อย่างไรก็ตาม เมื่อนำจำนวนการจ้างงานแต่ละระดับของอัตราค่าจ้าง รวมเข้าด้วยกันก็จะได้เส้นอุปสงค์ในตลาดแรงงานดังภาพที่ 2.2 ให้แกนตั้งเป็นระดับค่าจ้าง และแกนนอนเป็นปริมาณแรงงาน แม้ว่าจะไม่มีใครรู้ว่าเส้นอุปสงค์ที่เกิดจากการรวมการจ้างงานของผู้ผลิตแต่ละคนแตกต่างกันเข้าด้วยกันนี้ จะมีรูปแบบอย่างไร แม้กระนั้นก็พอจะกล่าวได้ว่า เส้นอุปสงค์ในตลาดแรงงานจะมีความลาดเอียงจากบนลงล่าง และจากซ้ายไปขวา หรือมีความลาดเอียงเป็นลบนั่นเอง

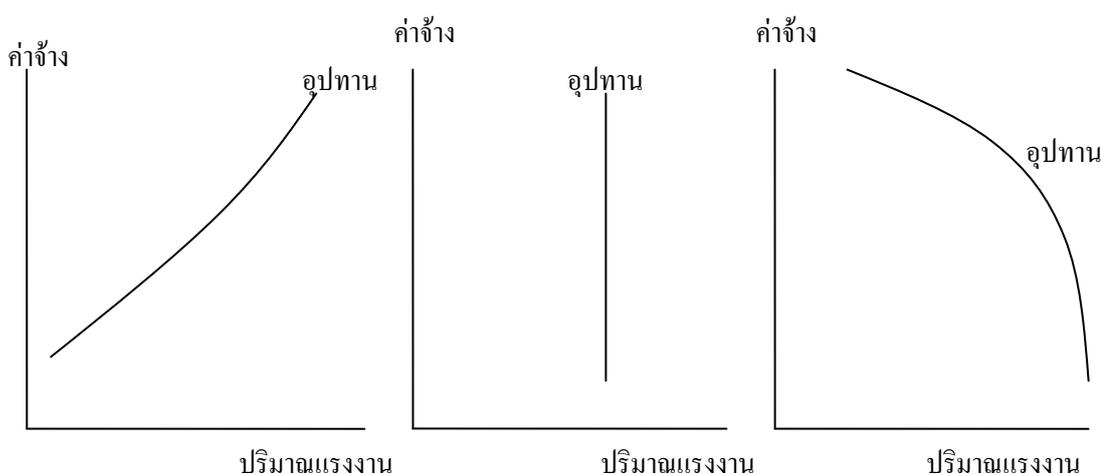
2.1 อุปทานของแรงงาน

แรงงานนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นปัจจัยการผลิต แต่ก็เป็มนุษย์มีชีวิตจิตใจ ดังนั้นการตัดสินใจว่าจะขายแรงงานหรือไม่ บางทีก็ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างนั้น จะส่งผลต่อการตัดสินใจของแรงงานใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

รูปแบบแรก เป็น “ผลจากการทดแทน” (substitution effect) คือ การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างจะทำให้แรงงานต้องเลือกเอาว่าจะทำงานเพิ่มขึ้น หรือจะทำกิจกรรมเพื่อความสนุกให้กับชีวิตมากขึ้น เนื่องจากเวลาทำงานนั้น ถือว่าเป็นการสูญเสียช่วงแห่งความสุขของชีวิต เมื่อค่าจ้างสูงขึ้นจะเป็นการดึงดูดใจให้ละเว้นความสนุกลงไป แต่อยากจะทำงาานมากขึ้น ผลของการทดแทนดังกล่าวจะทำให้เส้นอุปทานของแรงงานมีความลาดเอียงเป็นบวก

รูปแบบที่ 2 เป็น “ผลจากรายได้” (income effect) กล่าวคือ เมื่อค่าจ้างสูงขึ้นคนอาจจะตัดสินใจทำงานน้อยลง เพราะว่าแม้จะทำงานน้อยลงไปก็ยังมีรายได้เท่าเดิมซึ่งเพียงพออยู่แล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้ เส้นอุปทานของแรงงานจะมีความลาดเอียงเป็นลบ

เนื่องจากผลจากการทดแทน และผลจากรายได้นั้นเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกันเส้นอุปทานของแรงงานจึงมีหลายรูปแบบดังภาพที่ 2.3

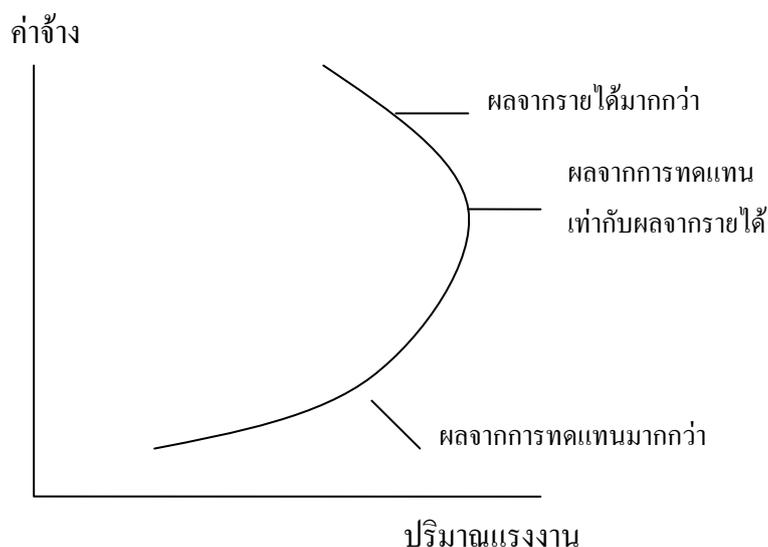

ภาพที่ 2.3 เส้นอุปทานแรงงาน

ที่มา: ชัยวุฒิ ชัยพันธ์ (2546: 182)

ถ้าผลจากการทดแทนเหนือกว่า เส้นอุปทานของแรงงานจะมีความลาดเอียงเป็นบวก ดังรูป ซ้ายมือ แต่ถ้าผลจากรายได้เหนือกว่า เส้นอุปทานแรงงานจะมีความลาดเอียงเป็นลบ ดังรูปขวามือ แต่ถ้าผลจากการทดแทน เท่ากับผลจากรายได้ เส้นอุปทานของแรงงานจะเป็นเส้นตรงขนานกับ แกนตั้ง ดังรูปกลาง หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างไม่มีผลต่อแรงงาน

เส้นอุปทานแรงงานทั้ง 3 รูปแบบอาจจะอยู่บนเส้นเดียวกันก็ได้ ขอให้พิจารณาภาพที่ 2.4 ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึง “เส้นอุปทานหมุนกลับ” (backward-bending labor supply curve) กล่าวคือ ในระดับค่าจ้างต่ำนั้น เมื่อค่าจ้างเพิ่มขึ้น ผลจากการทดแทนจะมีมาก ทำให้เส้นอุปทานแรงงานในช่วงนี้มีความลาดเอียงเป็นบวก แต่เมื่อค่าจ้างสูงขึ้นไปจนถึงระดับหนึ่งแล้ว อาจไม่มีผลกับแรงงานอีกต่อไป กล่าวคือ ผลจากการทดแทนจะเท่ากับผลของรายได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าค่าจ้างยังคงเพิ่มสูงขึ้นไปอีก แรงงานจะตัดสินใจทำงานน้อยลง ซึ่งเนื่องจากผลจากรายได้มีค่ามากนั่นเอง

ภาพที่ 2.4 เส้นอุปทานแรงงานหมุนกลับ

ที่มา: ชัยวุฒิ ชัยพันธ์ (2546: 183)

แม้การวิเคราะห์ที่ผ่านมา จะถือแรงงานนั้นเป็นเพียงปัจจัยการผลิตซึ่งเหมือนกันหมด แต่ที่จริงแล้ว สามารถแบ่งแรงงานออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรกเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งขายแรงงานอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นแรงงานฝีมือ ซึ่งขายความรู้และความชำนาญเฉพาะอย่าง

ค่าจ้างของแรงงานกลุ่มหลังนี้จะสูงกว่า แรงงานจึงต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ ซึ่งเป็น การลงทุนอย่างหนึ่ง ตราบใดที่ค่าจ้างยังสูงพอคนก็จะพยายามหาความรู้และพัฒนาฝีมือมากขึ้น คำ ที่ใช้เรียกแรงงานจึงเปลี่ยนไปเป็นคำว่า “ทุนมนุษย์” (human capital) ซึ่งการพัฒนาฝีมือแรงงาน นั้น ยังหมายถึง “การศึกษาและฝึกอบรมในขณะที่ทำงาน” (on-the-job training) อีกด้วย

ตลาดแรงงานนั้นจะเข้าสู่ดุลยภาพ เมื่อเส้นอุปสงค์สำหรับแรงงาน ตัดกับเส้นอุปทาน แรงงาน เรียกว่า ดุลยภาพในตลาดแรงงาน ถ้าผู้ผลิตหรือนายจ้างเป็นผู้ผลิตที่การแข่งขันในตลาด ดังกล่าว ผลผลิตเพิ่ม จะเท่ากับค่าจ้างหารด้วยราคา หมายความว่า ถ้าผลผลิตเพิ่มของแรงงาน สูงขึ้น ค่าจ้างก็จะเพิ่มขึ้นด้วยโดยเปรียบเทียบกับราคา หมายความว่า ถ้าผลผลิตเพิ่ม ของแรงงานสูงขึ้น ค่าจ้างที่แท้จริง หรือค่าจ้างหารด้วยราคาจะต้องเพิ่มขึ้นด้วย นักเศรษฐศาสตร์ นิยมศึกษาการเพิ่มขึ้นของผลผลิตเพิ่มของแรงงานด้วยการพิจารณาที่ “ประสิทธิภาพการผลิตของ แรงงาน” (labor productivity) อันได้แก่ ผลผลิตต่อชั่วโมงทำงานนั่นเอง ในตลาดที่มีการแข่งขัน โดยสมบูรณ์ ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานจะเพิ่มขึ้นพร้อมไปกับการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างที่ แท้จริง

การเพิ่มขึ้นของผลผลิตเพิ่มของแรงงาน หรือประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานนั้นอาจ เกิดขึ้นจากการพัฒนาทุนมนุษย์ กล่าวคือ มีการลงทุนในการเพิ่มความรู้และความชำนาญให้กับ แรงงานดังกล่าว ค่าจ้างของแรงงานจึงต่างกัน เช่น ผู้ที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะ กลายเป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงทำให้คนนิยมเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยกันมาก ซึ่งแสดงให้เห็น ด้วยว่า ตลาดแรงงานทำงานได้อย่างถูกต้อง

3. การว่างงาน

3.1 ความหมาย

การว่างงาน หมายถึง ภาวะการณ์ที่บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจ ไม่ได้ทำงานใดๆเลย แม้แต่ 1 ชั่วโมง และพร้อมที่จะทำงาน แต่ไม่สามารถหางานทำได้หรือ เจ็บป่วย หรือรองานใหม่ หรือไม่สามารถหางานทำได้ที่เหมาะสมกับตนเองได้ หรือรอฤดูกาล เพาะปลูกใหม่ เป็นต้น จึงทำให้ไม่มีงานทำในช่วงสัปดาห์แห่งการสำรวจการมีงานทำ ในทาง เศรษฐศาสตร์ บุคคลที่พร้อมจะทำงานแต่ไม่สามารถหางานทำได้จึงต้องว่างงานนั้น เราถือว่า

บุคคลเหล่านั้นว่างงานโดยไม่สมัครใจ (involuntary unemployment) ประเทศใดมีแรงงานที่ว่างงานโดยไม่สมัครใจ (involuntary unemployment) ในอัตราสูง จะเป็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่รัฐบาลจำเป็นต้องแก้ไขลดอัตราการว่างงาน (รัตน สหายคณิต, 2543)

อัตราการว่างงาน หมายถึง สัดส่วนของแรงงานที่ว่างงานในกำลังแรงงาน (labor force) ของประเทศ จากความหมายข้างต้น เราต้องทำความเข้าใจกับคำบางคำเสียก่อน ดังนี้

แรงงาน (labor) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน หรือประชากรในวัยทำงานซึ่งบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดว่า ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป แต่ประเทศไทยกำหนดให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานหมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในกำลังแรงงาน แรงงานที่ไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงาน ได้แก่ นักเรียน และนักศึกษาที่ต้องเรียนเต็มเวลา นักชกและนักพรตในศาสนา ผู้ที่เกษียณอายุ ผู้เจ็บป่วยและพิการทางร่างกายและสติปัญญาซึ่งไม่สามารถทำงานได้ และผู้ที่ทำงานอยู่ในครัวเรือน เช่น ภรรยาที่ทำงานบ้าน แรงงานที่อยู่ในกำลังแรงงานบางส่วนมีงานทำ และบางส่วนไม่มีงานทำ หรือว่างงานในสัปดาห์แห่งการสำรวจการมีงานทำก็ได้

กำลังแรงงาน (labor force) หมายถึง จำนวนบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานหักด้วยจำนวนบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงาน (ซึ่งได้แก่ บุคคลต่างๆที่ได้อธิบายมาข้างต้น) ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานบางส่วนมีงานทำ และบางส่วนไม่มีงานทำ ดังนั้น กำลังแรงงานจึงหมายถึงผลรวมของแรงงานที่มีงานทำกับแรงงานที่ว่างงานหรือเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$\text{กำลังแรงงาน} = \text{แรงงานที่มีงานทำ} + \text{แรงงานที่ว่างงาน}$$

การจะดูว่า อัตราการว่างงานของประเทศสูงหรือต่ำอย่างไร เราสามารถวัดอัตราการว่างงานได้ดังนี้

$$\text{อัตราการว่างงาน} = \frac{\text{จำนวนแรงงานที่ว่างงาน}}{\text{กำลังแรงงาน}} \times 100$$

อัตราการว่างงานดังกล่าว หมายถึง อัตราการว่างงานของผู้ที่ว่างงานอย่างเปิดเผย (open unemployment) ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ไม่ได้ทำงานในช่วงระยะเวลาที่สำรวจการมีงานทำ

3.2 สาเหตุของการว่างงาน

สาเหตุของการว่างงานแบ่งได้เป็น 4 สาเหตุใหญ่ (รัตนา สายคณิต, 2543 :349-352) ได้แก่

การว่างงานตามปกติในตลาดแรงงานหรือการว่างงานเนื่องจากการเปลี่ยนงาน (Frictional unemployment)

การว่างงานตามปกติในตลาดแรงงาน (friction unemployment) หมายถึง การว่างงานในระยะสั้นๆที่เกิดจากการเปลี่ยนงาน กำลังอยู่ระหว่างการรอบรรจุงานในตำแหน่งใหม่หรือเป็นการว่างงานเนื่องจากแรงงานไม่รู้แหล่งที่มีงานให้ทำ หรืออยู่ระหว่างการนัดหยุดงานระยะสั้นๆ หรืออยู่ระหว่างการหางานใหม่ทำแทนงานเดิม หรือว่างงานเนื่องจากเงินชดเชยการว่างงานที่แรงงานได้รับเพียงพอที่จะให้เขาดำรงชีพอยู่ได้ จึงทำให้ยืดเวลาหางานทำไปเรื่อยๆและมีการเข้าหรือออกจากกำลังแรงงานปกติ ตัวอย่างเช่น นักศึกษาหยุดเรียนหรือออกจากโรงเรียนเพื่อมาหางานทำ หรือแม่บ้านออกมาหางานทำนอกบ้านจะเป็นการเข้าสู่ตลาดแรงงาน แต่บางคนอาจออกจากงานเพื่อศึกษาต่อ หรือสตรีที่ทำงานอยู่ลาออกจากงานภายหลังที่ได้แต่งงานมีครอบครัวเป็นการออกจากตลาดแรงงาน เป็นต้น การเข้าหรือออกจากกำลังแรงงานตามปกติเช่นนี้จึงอาจทำให้เกิดการว่างงานในระยะสั้นๆขึ้นได้ในตลาดแรงงาน เนื่องจากการว่างงานตามปกติในตลาดแรงงานเป็นการว่างงานในระยะสั้น จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจที่รุนแรง

การว่างงานเนื่องจากโครงสร้าง (Structural unemployment)

การว่างงานเนื่องจากโครงสร้าง (structural unemployment) หมายถึง การว่างงานที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิตโดยการผลิต รสนิยมของผู้บริโภค เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิตโดยการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดงานใหม่ๆขึ้น ในขณะที่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมมิได้ขยายตัว และยังมีการนำเทคโนโลยีที่ลงทุนมาใช้ในการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้สามารถลดการใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม แรงงานที่เคยทำงานในภาคเกษตรกรรมจึงอาจต้องกลายเป็นคนว่างงาน การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการผลิต ทำให้มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆในการผลิตแทนเทคโนโลยีแบบเดิม แรงงานที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีแบบเก่าอาจไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีแบบใหม่ได้ จึงต้องถูกปลดออก

จากงาน และกลายเป็นผู้ว่างงานไป หรือรสนิยมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น ในสมัยก่อนผู้บริโภคใช้เครื่องเรือนทำด้วยไม้แกะสลักกลายต่างๆ ช่างแกะสลักไม้จึงมีงานทำและมีรายได้สูง แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปผู้บริโภคนิยมใช้เครื่องเรือนที่ทำด้วยโครงไม้หรือเหล็กบุหนังเทียมกันมากขึ้น ช่างแกะสลักไม้จึงมีงานทำลดลงหรือบางคนต้องกลายเป็นผู้ว่างงาน เพราะโรงงานแกะสลักไม้ไม่มีงานให้ทำ เป็นต้น ในประเทศที่โครงสร้างเศรษฐกิจอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลง การว่างงานเนื่องจากโครงสร้างจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร ประเทศที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้น กำลังแรงงานขยายตัว แต่การขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการผลิตอาจไม่สามารถสร้างงานใหม่รองรับแรงงานที่เพิ่มขึ้นได้ทัน จึงทำให้แรงงานบางส่วนว่างงาน นอกจากนี้ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการว่างงานประเภทนี้(จุฑา มณีสไพบูลย์, 2537 : p192) คือ หากการเคลื่อนย้ายแรงงานทำไม่ได้ หรือทำได้แต่ก็ไม่สะดวกจนเป็นเหตุให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในบางท้องที่หรือบางอาชีพ ในขณะที่เดียวกันกลับมีแรงงานอยู่เหลือเฟือในท้องที่อื่นหรือสาขาอาชีพอื่นในท้องที่หรือในอาชีพที่มีอุปทานแรงงานมากกว่าอุปสงค์ต่อแรงงานย่อมจะทำให้บุคคลกลุ่มหนึ่งไม่มีงานทำ เหตุการณ์เช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าหากแรงงานไม่ยอมอพยพจากท้องที่หนึ่งไปสู่อีกท้องที่หนึ่ง หรือถ้าหากมีการกีดกันคนงานจากท้องที่อื่นตลอดจนมีการกีดกันเพศ ผิว หรือเชื้อชาติและมีการจำกัดการเข้ามาทำงานในบางอาชีพ นอกจากนั้นงานบางอาชีพต้องการคนมีความรู้และความชำนาญ แต่แรงงานที่มีอยู่กลับไม่มีความรู้ความชำนาญตามที่นายจ้างต้องการ การกีดกันและการขาดแคลนความรู้ความสามารถดังกล่าวเหล่านี้จะทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายจากท้องที่หนึ่งไปสู่อีกท้องที่หนึ่ง หรือจากอาชีพหนึ่งไปสู่อีกอาชีพหนึ่งได้น้อยลง และทำให้บุคคลจำนวนหนึ่งในบางท้องที่หรือบางอาชีพมีการว่างงาน ในขณะที่อุปสงค์ที่มีต่อแรงงานในบางท้องที่หรือบางอาชีพยังคงเกิดขึ้นในตลาด การว่างงานในประเภทนี้จะทำให้อัตราการว่างงานแตกต่างกันไปตามท้องที่ อาชีพ เชื้อชาติ เพศ และอายุ

การว่างงานเนื่องจากวัฏจักร (cyclical unemployment)

การว่างงานเนื่องจากวัฏจักร (cyclical unemployment) หมายถึง การว่างงานที่ผันแปรไปตามวัฏจักรเศรษฐกิจ (business cycles) ในระยะเศรษฐกิจซบเซา การว่างงานจะเพิ่มขึ้นและการว่างงานจะสูงมากในระยะเศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องจากในระยะดังกล่าว อุปสงค์รวมก่อนข้างต่ำ ปริมาณสินค้าที่ขายไม่ออกมีมาก ทำให้ผู้ผลิตต้องลดการผลิตและลดการจ้างงาน การว่างงานจึงสูงขึ้น สาเหตุของการว่างงานในช่วงนี้ตรงกับแนวคิดของเคนส์ที่มีความเห็นว่า สาเหตุของการ

ว่างงาน คือ การที่อุปสงค์มวลรวมน้อยกว่าอุปทานมวลรวม ในระยะเศรษฐกิจฟื้นตัว การว่างงานจะลดลง และการว่างงานจะต่ำในระยะในระยะเศรษฐกิจรุ่งเรือง เพราะในระยะนั้น การผลิตและรายได้ประชาชาติขยายตัว การจับจ่ายใช้สอยมีมาก การขยายตัวของอุปสงค์มวลรวมทำให้การผลิตและรายได้ประชาชาติยิ่งขยายตัวต่อไป ผู้ผลิตเพิ่มปริมาณการผลิตขยายตัวจนถึงระดับที่ระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเต็มที่ การว่างงานจะต่ำเท่ากับการว่างงานตามปกติในตลาดแรงงาน และการว่างงานเนื่องจากโครงสร้าง นักเศรษฐศาสตร์เรียกการว่างงานสองลักษณะข้างต้นรวมกันว่า การว่างงานตามธรรมชาติ

การว่างงานเนื่องจากค่าแรงไม่ยืดหยุ่น

การว่างงานเนื่องจากค่าแรงในตลาดแรงงานไม่ยืดหยุ่น หรือไม่สามารปรับตัวได้ (sticky wage) กล่าวคือ ค่าแรงมิได้ถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน แต่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสถาบัน เช่น ถูกกำหนดโดยรัฐบาล และสหภาพแรงงาน ทำให้ค่าแรงในตลาดแรงงานสูงเกินไป อุปสงค์ต่อการจ้างงานน้อยกว่าอุปทานแรงงาน จึงทำให้เกิดการว่างงานขึ้น

3.3 การแก้ปัญหาการว่างงาน

นโยบายเศรษฐกิจส่วนหนึ่งของแต่ละประเทศก็คือ ครอบพยายามดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงระดับการจ้างงานเต็มที่ การที่จะดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์อันนี้ มิใช่ของง่าย แต่เป็นเรื่องที่ยืดยาวซับซ้อนอีกทั้งมีหลายแนวความคิดหลายวิธีการ นอกจากนั้นการกำหนดมาตรการต่างๆที่แก้ปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นจะต้องกำหนดให้เหมาะสมและถูกต้องสอดคล้องกับสาเหตุของการว่างงานด้วย ในที่นี้จะเสนอแนวทางแก้ปัญหาการว่างงานตามข้อเสนอของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มต่างๆซึ่งสรุปได้ดังนี้(จุฑา มนต์ไพบูลย์, 2537 : 196)

3.3.1 ตามแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิก มีความเห็นว่า การว่างงานโดยไม่สมัครใจจะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นก็เนื่องมาจากการเรียกร้อยค่าจ้างให้สูงขึ้นหรือเกิดจากการแทรกของรัฐบาลเท่านั้น นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนี้จึงให้แนวความคิดว่า การแก้ไขปัญหาการว่างงานนั้น ก็ต้องใช้นโยบายค่าจ้าง คือ การลดอัตราค่าจ้างให้ต่ำลง หรือลดการแทรกแซงในตลาดแรงงานให้น้อยลงในที่สุดตลาดแรงงานจะปรับตัวเข้าหาดุลยภาพ การว่างงานก็จะหมดไป

3.3.2 อย่างไรก็ตาม จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (Keynes) ได้ชี้ให้เห็นว่า แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิกนั้น ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ยิ่งกว่านั้น เคนส์ยังชี้ให้เห็นว่าการว่างงานโดยสมัครใจมักจะเกิดขึ้นเสมอ สาเหตุสำคัญที่ทำให้การว่างงานเกิดขึ้นเพราะอุปสงค์มวลรวมที่มีต่อสินค้า นอกจากนั้น อุปทานของสินค้าและบริการมีมากกว่าอุปสงค์ต่อสินค้าในตลาด ทำให้เกิดสินค้าคงคลังเงินไหลเข้าไม่เท่ากับเงินลงทุน ผู้ประกอบการลดการผลิตของคนลง ย่อมมีผลทำให้การจ้างงานในตลาดแรงงานลดลงไปด้วย ดังนั้นจะก่อให้เกิดการว่างงานตามวัฏจักรเศรษฐกิจขึ้น ภาวะการจ้างงานจะไม่ดีขึ้นนอกเสียจากอุปสงค์มวลรวมในตลาดสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาการว่างงานของเคนส์ต้องแก้โดยการเพิ่มอุปสงค์มวลรวมขึ้น ซึ่งอาจจะทำได้โดยการใช้นโยบายการเงิน และ นโยบายการคลังเข้ามาช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อให้ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าจ้างในการบริโภค และ ค่าใช้จ่ายการของรัฐบาลสูงขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้อุปสงค์มวลรวมสูงขึ้นจนเท่ากับอุปทานมวลรวม

3.3.3 การแก้ไขการว่างงานในบางท้องที่หรือบางสาขาอาชีพ โดยการใช้นโยบายค่าจ้าง นโยบายการเงิน และนโยบายการคลัง อาจไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการว่างงานประเภทนี้จะต้องอาศัยนโยบายอื่นๆ เช่น นโยบายกำลังคน คือ มีการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลดความแตกต่างของแรงงานให้น้อยลง รวมทั้งมีการจัดการฝึกอบรมคนงานอย่างถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมกับมีการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่จะทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายได้สะดวกขึ้น ตลอดจนจัดหาหรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานไปยังนายจ้างและผู้สมัครงาน นโยบายต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้แก้ปัญหการว่างงานแฝงและการทำงานต่ำกว่าระดับได้ด้วย สำหรับการว่างงานตามฤดูกาลอาจแก้ไขได้โดยการสร้างงานใหม่มากขึ้น ในฤดูที่คนว่างงาน เช่น ส่งเสริมการก่อสร้างในฤดูแล้ง ส่งเสริมงานหัตถกรรมในครัวเรือนนอกฤดูกาลทำนาหรือนอกฤดูกาลเกษตร

4. ผลผลิตภาพ

นิยามของผลผลิตภาพ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2537 อ้างใน ขวัญลักษณ์ ฉิมทับ, 2545)

มีนักวิชาการหลายท่านทั้งภายในและต่างประเทศได้ให้คำจำกัดความของผลผลิตภาพไว้ในหลายๆความหมาย พอสรุปได้ดังนี้

International Labour Office (1996) ได้ให้คำจำกัดความของผลิตภาพไว้ว่าเป็นการเปรียบเทียบผลผลิตกับปัจจัยที่ใช้ในการผลิต ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการผลิตที่วัดได้จากการใช้ปัจจัยในการผลิตรวมทั้งหมด หรือปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งที่ใช้ในการผลิต

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2537) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าผลิตภาพ หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างจำนวนสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้ กับจำนวนทรัพยากรหรือปัจจัยที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการนั้นออกมา ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประสิทธิภาพในการผลิต โดยปัจจัยที่มีต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประสิทธิภาพการผลิต แบ่งได้ 3 หมวด คือ

1. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี เช่น กระบวนการผลิต กระบวนการทำงานของเครื่องจักร หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
2. ปัจจัยด้านระบบบริหาร เช่น การใช้เทคโนโลยีทางการบริหาร ส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ การใช้ระบบทวิภาคี เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น
3. ปัจจัยด้านแรงงานซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะกิจการใดๆอาจใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่ทันสมัยที่สุด มีการบริหารงานที่ดีเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่ดีที่สุดในกิจการนั้นๆ แต่ถ้าไม่มีแรงงานเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี และระบบที่วางไว้เป็นอย่างดีนั้น ก็ย่อมไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นแรงงานจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด

การวัดผลิตภาพ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2537 อ้างใน ขวัญลักษณ์ นิมิตร, 2545)

จากนิยามของผลิตภาพดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า

$$\text{ผลิตภาพ(Productivity)} = \frac{\text{ผลผลิต (Output)}}{\text{ปัจจัยการผลิต (Input)}}$$

การวัดผลผลิตภาพแบบสถิต (Static Productivity) เป็นการวัดผลผลิตภาพในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยใช้ผลผลิตของช่วงเวลาหนึ่งหารด้วยปัจจัยที่ใช้ในการผลิตขณะนั้น ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1). การวัดผลผลิตภาพแบบรวม (Total Productivity) เป็นอัตราส่วนระหว่างผลผลิตที่ได้ทั้งสิ้นในช่วงเวลาหนึ่งกับปัจจัยการผลิตทั้งหมดที่ใช้ในช่วงเวลานั้น

2). การวัดผลผลิตภาพแบบอาศัยปัจจัยการผลิตบางตัว (Partial Productivity) เป็นการหาอัตราส่วนระหว่างผลผลิตที่ได้ทั้งสิ้นในช่วงเวลาหนึ่งกับปัจจัยการผลิตบางตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วัดต้องการจะวัดผลผลิตภาพของปัจจัยตัวใด เช่น ต้องการจะวัดผลผลิตภาพของปัจจัยทางด้านแรงงาน สมการจะเป็น

$$\text{ผลผลิตต่อหน่วยแรงงาน} = \frac{\text{ผลผลิตที่ได้ทั้งสิ้นในช่วงเวลาหนึ่ง}}{\text{ปัจจัยทางด้านแรงงานที่ใช้ในช่วงเวลานั้น}}$$

นอกจากวิธีการวัดดังกล่าวแล้ว องค์การเพิ่มผลผลิตแห่งเอเชีย (Asia Productivity Organization ; APO) กล่าวว่า การวัดผลผลิตภาพแรงงานมิได้มีรูปแบบเดียว แต่จะผันแปรไปตามข้อจำกัดของข้อมูลที่ใช้ APO ได้กำหนดวิธีการวัดผลผลิตภาพของแรงงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมให้แก่กลุ่มประเทศสมาชิกแถบเอเชียยึดปฏิบัติในแนวเดียวกัน เพื่อให้สามารถนำสถิติมาเปรียบเทียบกันได้ โดยกำหนดให้

$$\text{Labour Productivity} = \frac{GDP}{\text{Employed Person}}$$

จากข้อมูลที่มีอยู่ผู้วิจัยจึงคำนวณตัวเลขผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงาน (MPL) โดยอ้างอิงจากสูตรข้างต้นได้ดังนี้

$$MPL = \frac{\Delta GDP}{\Delta \text{Employed Person}}$$

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสำนักนีโอคลาสสิก (The Neoclassical Growth Model)

นักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิกที่สำคัญหลายคน เช่น Denison และ Solow ได้เสนอแนวความคิดด้านการเพิ่มผลผลิตที่สำคัญเพื่ออธิบายถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529 อ้างใน ปิยะวนิช, 2536) ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็น

Solow (1957) ได้มีความพยายามในอันที่จะประมาณค่าสัมประสิทธิ์ (Estimated coefficient) และปัจจัยต่างๆที่มีส่วนให้เกิดความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากฟังก์ชันการผลิต โดยนำเสนอแบบจำลองความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในรูปฟังก์ชันการผลิต Cobb-Douglas โดยพิจารณาความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากมูลค่าผลผลิตทั้งหมดหรือรายได้ประชาชาติว่าขึ้นอยู่กับทุนและแรงงาน

Denison (1962) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพแรงงานโดยการให้การศึกษาอบรมว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุด ในการก่อให้เกิดความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคนิควิชาการต่างๆเป็นไปในรูปของความก้าวหน้าทางเทคนิคการผลิตที่รวมมากับปัจจัยการผลิตอยู่ในตัวของแรงงาน โดยการที่แรงงานได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้คุณภาพแรงงานสูงขึ้น และมีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตรวมของประเทศจึงเพิ่มสูงขึ้น และนอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ Denison กล่าวถึงที่สำคัญคือ การประหยัดจากขนาด (Economy of scale)ซึ่งมีส่วนช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตเช่นเดียวกัน

การเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพในระยะยาว (Long-Run Steady-State Growth)

การเจริญเติบโตและฟังก์ชันการผลิตมวลรวม (Growth and the Aggregate Production Function)

ฟังก์ชันการผลิตมวลรวม (aggregate production function) บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลผลิตกับระดับปัจจัยการผลิต (Froyen แปลโดย จิราภรณ์ ช่างส์ เรียบเรียงโดย พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2544) สามารถเขียนได้ดังนี้

$$Y = A(t) F(K,L)$$

สมการดังกล่าวแตกต่างจากฟังก์ชันการผลิตในทฤษฎีการผลิตในตอนต้นตรงที่เพิ่ม $A(t)$ เข้าไปซึ่ง $A(t)$ แทนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิตซึ่งดูง่าย ๆ ว่าขึ้นอยู่กับเวลา นั่นคือเมื่อระยะเวลาผ่านไป $A(t)$ จะเพิ่มขึ้น หมายความว่า จะได้รับผลผลิตมากขึ้น ณ จำนวนปัจจัยการผลิตที่กำหนด จากสมการการที่ $A(t)$ เข้ามาคุณลักษณะนี้แสดงว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการผลิตสมมติว่าไม่มีผลกระทบต่อผลิตภาพหน่วยสุดท้าย (marginal productivities) ของปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิด ตามที่ถูกกำหนดโดย $F(K,L)$ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของฟังก์ชันการผลิต หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการผลิตให้ผลลัพธ์เป็นการเพิ่มขึ้นเท่าๆกันของผลิตภาพของทั้งสองปัจจัย การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนี้ถือว่าเป็นกลาง (ไม่ได้เบี่ยงเบนไปทางปัจจัยทุนหรือแรงงาน) โรเบิร์ต โซโล (Robert Solow) ได้ศึกษาการเลื่อนของฟังก์ชันการผลิตมวลรวมเมื่อระยะเวลาผ่านไป และพบว่าสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิตจริงๆแล้วเป็นกลาง

ความแตกต่างประการที่สองก็คือการไม่มีเครื่องหมายลบ (-) บนตัว K แสดงให้เห็นว่าในที่นี้ไม่ได้สมมติให้ปัจจัยทุนคงที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากำลังพิจารณาในระยะยาวจากรากฐานของสมการดังกล่าวตามวิธีของ Solow เขียนการเจริญเติบโตของผลผลิตได้ว่า

$$\frac{\dot{Y}}{Y} = \frac{\dot{A}}{A} + w_k \frac{\dot{K}}{K} + w_L \frac{\dot{L}}{L}$$

โดยตัวจุดบนตัวแปรชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไป (ตัวอย่างเช่น \dot{L} เป็นอัตราที่กำลังแรงงานเพิ่มขึ้น) สมการดังกล่าวระบุการเพิ่มขึ้นอย่างเป็นสัดส่วนของผลผลิต (\dot{Y}/Y) โดยขึ้นกับอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสัดส่วนของเทคโนโลยีในการผลิต (\dot{A}/A) และอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสัดส่วนของการสะสมทุน (\dot{K}/K) และจำนวนแรงงานที่จ้าง (\dot{L}/L) กับค่าถ่วงน้ำหนัก (w_k, w_L) ที่ติดกับตัวแปรสองตัวหลังคือส่วนแบ่งผลผลิตประชาชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในกระบวนการผลิต จากสมการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอัตราความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการผลิตซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลาและอัตราที่ปัจจัยการผลิตเจริญเติบโตขึ้นตลอดเวลา

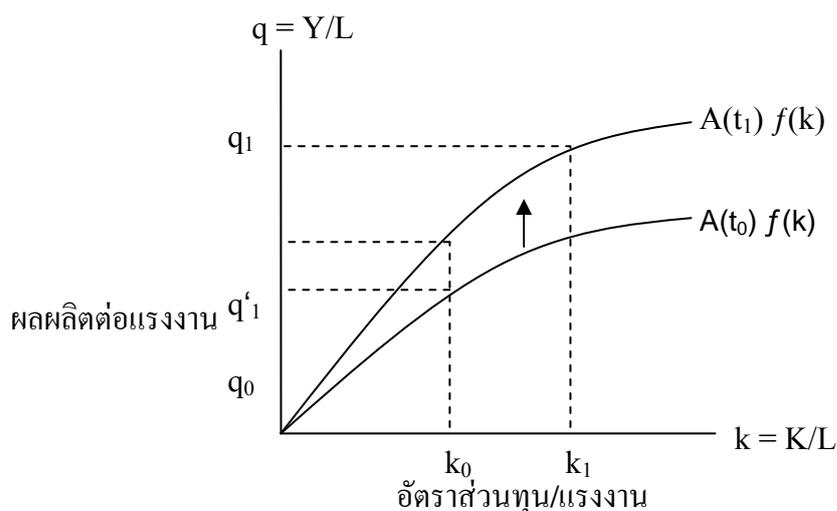
ถ้าฟังก์ชันการผลิตถูกกำหนดโดยสมการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเป็น ผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (constant return to scale) ซึ่งสามารถเขียนในอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้เห็นถึงวิธีที่แต่ละปัจจัยเข้าไปในกระบวนการเจริญเติบโต ผลตอบแทนต่อขนาดคงที่หมายความว่า ถ้าปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเท่าใด ผลผลิตจะเพิ่มในสัดส่วนเดียวกัน ผลผลิตของปัจจัยการผลิตไม่ได้ถูกกระทบโดยขนาดการผลิต เมื่อผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ ณ ระดับเทคโนโลยีในการผลิตที่กำหนดให้คงที่ $A(t)$ ผลผลิตต่อแรงงาน (Y/L) จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนต่อแรงงานนั้นคืออัตราส่วนทุน/แรงงาน อย่างเดียวเท่านั้น ถ้าให้ q แทนผลผลิตต่อแรงงาน (Y/L) และ k แทนทุนต่อแรงงาน (K/L) สามารถเขียนสมการใหม่ได้เป็น

$$(Y/L) = A(t) f(K/L)$$

หรือ
$$q = A(t) f(k)$$

โดยที่ $f(k)$ เป็นฟังก์ชันที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตต่อแรงงานที่มีต่อ อัตราส่วนทุน/แรงงาน ณ ระดับเทคโนโลยีในการผลิตที่กำหนด ซึ่งเรียกว่า รูปแบบที่เข้มข้นของฟังก์ชันการผลิตมวลรวม

จากภาพที่ 2.5 การเจริญเติบโตของผลผลิตต่อแรงงานระหว่างเวลา 2 จุด คือ t_0 กับ t_1 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิตทำให้เส้นฟังก์ชันการผลิตเลื่อนขึ้นจาก $A(t_0) f(k)$ เป็น $A(t_1) f(k)$ โดยตัวของมันเองแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิตจะเพิ่มผลผลิตต่อแรงงาน ณ ระดับอัตราส่วนของทุน/แรงงานเริ่มแรก k_0 ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก q_0 เป็น q_1 ดังภาพ อย่างไรก็ตาม สมมติให้อัตราส่วนของทุน/แรงงานเพิ่มขึ้นตลอดเวลา กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่าการใช้ทุนที่เข้มข้นขึ้น (capital deepening) ซึ่งแสดงโดยการเคลื่อนไหวของอัตราส่วนของทุน/แรงงาน k_1 ผลก็คือผลผลิตต่อแรงงานเพิ่มขึ้นต่อไปเป็น q_1

ภาพที่ 2.5 การเจริญเติบโตของผลผลิตต่อแรงงาน

ที่มา: Froyen แปลโดย จิราภรณ์ ช่างส์ (2544)

กรอบการวิเคราะห์ที่แสดงดังภาพชี้ให้เห็นว่าการเจริญเติบโตของผลผลิตต่อแรงงานเป็นผลจากปัจจัย 2 ประการคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งเพิ่มผลผลิตต่อแรงงาน ณ อัตราส่วนของทุน/แรงงาน ที่กำหนด
2. การใช้ทุนเข้มข้น (capital deepening) เมื่ออัตราส่วนของทุน / แรงงาน เพิ่มขึ้น

ถ้าพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งตรงกันข้ามกับผลผลิตต่อแรงงาน การเจริญเติบโตของกำลังแรงงานเป็นแหล่งที่มาอีกอย่างหนึ่งของการเจริญเติบโต (Froyen แปลโดย จิราภรณ์ เรียบเรียงโดย พิศมัย, 2544)

แบบจำลองการเจริญเติบโตจากภายใน (Endogenous Growth Models)

งานวิจัยเมื่อเร็วๆ นี้เกี่ยวกับทฤษฎีการเจริญเติบโตขยายการวิเคราะห์แบบดั้งเดิมโดยทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและ / หรืออัตราการเจริญเติบโตของประชากรเป็นปัจจัยภายใน ในการทำเช่นนั้น สามารถตั้งคำถามได้ว่าปัจจัยใดสามารถเร่งหรือหน่วงเหนี่ยวกระบวนการสร้างการเจริญเติบโต นโยบายอันหลากหลายของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตในตัวแปรเหล่านี้ได้อย่างไร ทฤษฎีการเจริญเติบโตใหม่ไม่ได้โจมตีทฤษฎีดั้งเดิม แต่

เป็นการขยายความเพิ่มเติม และเป็นการค้นคว้าลึกลงไปถึงแหล่งที่มาที่มีผลต่อกรเจริญเติบโตมากที่สุด เพื่อให้เห็นแนวทางของงานวิจัยนี้ จะตรวจสอบแบบจำลองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยภายใน เพื่อพิจารณาเทคโนโลยีเป็นปัจจัยภายใน จึงปรับปรุงฟังก์ชันการผลิตมวลรวม ให้เป็นดังนี้

$$Y_t = F(K_t, L_t, A_t)$$

ระดับรายได้(Y) ขึ้นอยู่กับระดับของปัจจัยทุน(K) และปัจจัยแรงงาน(L) นอกจากนี้ผลผลิตยังขึ้นอยู่กับระดับของเทคโนโลยี (A) ซึ่งปรากฏภายในฟังก์ชันการผลิตโดยเป็นปัจจัยภายในตัวหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับเทคโนโลยีก็แตกต่างจากปัจจัยอื่นๆสามารถเห็นได้โดยดูฟังก์ชันการผลิตของหน่วยธุรกิจแต่ละรายซึ่งมีสัญลักษณ์คือตัวห้อย

$$Y_{it} = F(K_{it}, L_{it}, A_{it})$$

ผลผลิตของหน่วยธุรกิจมิได้ขึ้นอยู่กับระดับปัจจัยทุนของตัวเอง(K_{it}) และแรงงาน(L_{it})เพียงเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับระดับเทคโนโลยีของระบบเศรษฐกิจ(A_{it})อีกด้วย ดังนั้นความก้าวหน้าทางวิชาการจึงสมมติว่าจะทำให้ผลิตภาพของหน่วยผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้น

ระดับเทคโนโลยีไม่ได้ถูกสมมติให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างปัจจัยภายนอก ในแบบจำลองของการเจริญเติบโตจากปัจจัยภายในแบบหนึ่ง การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสมมติว่าขึ้นอยู่กับกรเจริญเติบโตของปัจจัยทุน การลงทุนใหม่สนับสนุนให้เกิดการประดิษฐ์และการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องจักรต่างๆซึ่งอยู่ในสต็อกของทุน ยังมีการสมมติให้มีการเคลื่อนไหวต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การประดิษฐ์และความก้าวหน้าของผลิตภาพโดยตัวของมันเองแล้วนำไปสู่ความรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างที่เราเรียกว่ากระบวนการ “เรียนรู้จากการทำจริง”

ในแบบจำลองอื่นๆการเพิ่มปัจจัยแรงงานยังทำให้เกิดการเพิ่มความรู้โดยกระบวนการที่ผู้เขียนท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ระดับของปัจจัยแรงงานยิ่งมากขึ้น ขอบเขตของการเรียนรู้และการได้ทักษะความชำนาญใหม่ก็ยิ่งมากขึ้นด้วย ระดับของปัจจัยแรงงานที่สูงขึ้นยังต้องการใช้ปัจจัยคงที่ในระยะสั้นให้เข้มข้นมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงเพิ่มแรงจูงใจที่จะกำจัดการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ และสิ่งที่เป็นอุปสรรคทำให้ล่าช้า (Froyen แปลโดย จิราภรณ์ เรียบเรียงโดย พิศมัย, 2544)

6. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศ

ในการพิจารณาการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ (สุณี เบ็ญจรงค์กิจ, 2521) โดยจะเลือกศึกษาเฉพาะชนิดของการเคลื่อนย้ายแบ่งตามอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจ ในส่วนของ “การเคลื่อนย้ายจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา” ลักษณะสำคัญแบ่งเป็น การเคลื่อนย้ายกิจการ กับ การเคลื่อนย้ายบุคคลผู้มีความรู้ ซึ่งในงานศึกษาชิ้นนี้จะพิจารณาเฉพาะการเคลื่อนย้ายบุคคลผู้มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะอย่างในประเทศพัฒนาแล้ว ถูกจัดส่งไปยังประเทศกำลังพัฒนาซึ่งจะสามารถให้ความรู้ในด้านเทคโนโลยีตลอดจนการจัดการแผนใหม่ ซึ่งปกติจะเข้ามาในลักษณะไม่ถาวร กล่าวคือ เมื่อถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่แรงงานในประเทศกำลังพัฒนาอย่างเพียงพอแล้วก็จะเคลื่อนกลับประเทศ ในกรณีที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องยาวนานก็จะมีผลเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนกันเข้ามา มีข้ออยู่ประจำอย่างถาวร ข้อที่น่าสังเกตคือ การเข้ามาแบบชั่วคราวดังกล่าวอาจจะทำให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เพียงพอและต่อเนื่องเท่าที่ควร

ผลทางเศรษฐกิจและสังคมของการเคลื่อนย้ายแรงงาน (สุณี เบ็ญจรงค์กิจ, 2521) แบ่งเป็น ผลต่อประเทศที่มีผู้อพยพออก และ ผลต่อประเทศที่มีผู้อพยพเข้า โดยจะพิจารณาเฉพาะในส่วนของผลต่อประเทศที่มีผู้อพยพเข้า การเพิ่มเข้ามาของผู้อพยพเข้า(ภายใต้เงื่อนไขหนึ่ง)ของกำลังแรงงานอาจจะมีผลต่อการพัฒนาซึ่งจะทบทวีเช่นเดียวกับเรื่องตัวทวีการลงทุน ถ้าเงื่อนไขเหล่านี้เป็นจริง(ถ้ามีความต้องการแรงงานเพิ่มพิเศษจริงๆและถ้าเศรษฐกิจสามารถลงทุนเพิ่มให้สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดจากการอพยพเข้าได้) รายได้ในสาขาเศรษฐกิจที่อพยพเข้าจะเพิ่มขึ้น อันทำให้รายได้เพิ่มขึ้นต่อไปในสาขาที่ผู้อพยพเข้าซื้อสินค้าบริโภคและใช้เงินออมของเขาออกไป ผลนี้จะแพร่ขยายออกไปตลอดเศรษฐกิจจนเกือบไม่มีที่สิ้นสุด ในทางตรงกันข้ามถ้าเงื่อนไขดังกล่าวไม่เป็นจริง การอพยพเข้าจะก่อให้เกิดผลด้านเงินเฟ้อและทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลงอาจทำให้รายได้เฉลี่ยต่ำลงด้วย ดังนั้นปัญหาสำคัญก็คือว่าหากในระยะสั้นการอพยพจะมีแนวโน้มไปลดประสิทธิภาพการผลิตโดยส่วนรวมลง ถ้าเป็นระยะยาวจะมีแนวโน้มไปเพิ่มประสิทธิภาพหรือไม่ ปัญหานี้ันนับว่ามีความสำคัญ อย่างไรก็ตามอาจเป็นไปได้ว่าการอพยพเข้าจะมีผลต่อการพัฒนาได้ในทันทีถ้าเป็นไปตาม 3 เงื่อนไขดังต่อไปนี้

ประการแรกผู้อพยพต้องเข้าทำงานอย่างมีประโยชน์(คือเป็นงานที่มีความต้องการ)

ประการที่ 2 เป็นงานที่ไม่อาจทำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้อื่น

ประการที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับในรูปค่าจ้างและผลประโยชน์ทางสังคมต้องไม่สูงกว่ามูลค่าสินค้าและบริการที่เขาผลิตได้

ซึ่งถ้าเป็นไปตาม 3 เงื่อนไขนี้ผลทางด้านเงินเพื่อที่ผู้อพยพเข้าอาจก่อให้เกิดขึ้นในสาขาที่เขาไปซื้อสินค้าบริโภค(ถ้าสาขาเหล่านั้นอยู่ในสภาพไม่อาจตอบสนองความต้องการซื้อได้)ก็จะถูกหักล้างหมดไปโดยการลดความกดดันด้านเงินเพื่อไปในสาขาที่เขาทำการผลิตอยู่ เพราะรายได้ของเขาซึ่งน้อยกว่ามูลค่าตลาดของผลผลิตที่เขาผลิตได้อยู่แล้วจะถูกกลดลงไปอีกโดยภาษีอากรยิ่งกว่านั้นผู้อพยพเข้าจำเป็นต้องจ่ายเงินหลังจากถูกหักภาษีแล้วไปในการบริโภคทั้งหมดด้วย

ในส่วนของ การอพยพเข้าต่ออุตสาหกรรมชำระเงินนั้น กล่าวได้ว่าผู้อพยพเข้ามักนำทุนติดตัวมาด้วยแม้จะจำนวนเล็กน้อยก็มีผลในทางบวกต่ออุตสาหกรรมชำระเงิน แต่ในทางตรงกันข้ามผู้อพยพเข้าจะส่งเงินออกมาต่างประเทศของตน ผู้อพยพเข้าอาจก่อให้เกิดผลดีต่ออุตสาหกรรมชำระเงินได้อีกถ้าการที่เขาทำให้การผลิตเพิ่มได้ไปเพิ่มความสามารถของประเทศในการส่งออก

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้อพยพเข้าจะเป็นไปตามเงื่อนไขที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตลาดการจ้างงาน, ต่อภาวะเงินเฟ้อ และเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมชำระเงิน ก็ไม่จำเป็นว่าการอพยพเข้าจะทำให้รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น รายได้เฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อการอพยพเข้านั้นไปกระตุ้นประสิทธิภาพการผลิต ดังนั้นจำเป็นต้องพิจารณาเงื่อนไขที่ผู้อพยพเข้าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้นได้ ปัญหาเรื่องนี้ไม่เกิดขึ้นในประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากและมีการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับสูง เพราะเศรษฐกิจของประเทศลักษณะเช่นนี้เป็นไปตาม Law of increasing returns (คือ เพิ่มปัจจัยการผลิตเข้าไป ผลผลิตจะเพิ่มขึ้น)ในประเทศเหล่านี้ประสิทธิภาพการผลิตย่อมดีขึ้นเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะถ้าประชากรเพิ่มขึ้นในขนาดที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าการอพยพเข้าจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในประเทศที่มีทรัพยากรน้อย ตัวอย่างเช่น การอพยพเข้าของแรงงานฝีมือไปยังประเทศกำลังพัฒนาไม่เพียงจะมีแนวโน้มเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเท่านั้นยังก่อให้เกิดงานใหม่ๆด้วย นอกจากนี้ในประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศอาจมีความติดขัดในระบบการผลิตทำให้ไม่อาจมีการจ้างงานเต็มที่ในบางสาขา ความติดขัดนี้อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานซึ่งจะแก้ไขได้โดยการอพยพเข้า ในภาวะเช่นนี้จะเห็นได้ว่า การอพยพเข้ามีผลทางบวกต่อระดับประสิทธิภาพการผลิตโดยทั่วไป

การอพยพเข้าอาจจะถูกขัดขวางโดยหลักการว่าจะทำให้แรงงานมีมากเกินไปและทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงสูงขึ้นช้าลง ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ถูกต้อง แต่อาจเป็นการมองที่แคบเกินไปและไม่ได้พิจารณาข้อเท็จจริงหมดทุกอย่าง ประการหนึ่งก็คือ การขาดแคลนแรงงานไม่จำเป็นต้องมีผลให้ประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่าความก้าวหน้าในประสิทธิภาพการผลิตนั้นขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของเศรษฐกิจโดยทั่วไปมากกว่าการขาดแคลนแรงงานในบางสาขา การอพยพเข้าที่มีผลกระตุ้นการผลิต การออม และการบริโภค ย่อมมีผลเช่นเดียวกันต่อการลงทุน และอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจข้างต้น ดังนั้นแม้ว่าในระยะสั้นการอพยพเข้าอาจมีแนวโน้มไปลดระดับค่าจ้างลง แต่ในระยะยาวอาจไม่เป็นเช่นนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การอพยพเข้าภายในขอบเขตจำกัดอย่างมีเหตุผลไม่จำเป็นว่าจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลงหรือค่าจ้างไม่สูงขึ้น

ในส่วนทฤษฎีที่นำมาใช้สนับสนุนแนวความคิดการเปิดเสรีการค้าบริการทางด้านแรงงานที่จะทำให้ราคาปัจจัยการผลิตหรือค่าจ้างแรงงานระหว่างประเทศเท่ากัน ซึ่งจะทำให้ต้นทุนในการผลิตถูกลงได้เนื่องจากจะเกิดการแข่งขันในตลาดปัจจัยการผลิตมากขึ้น คือ “ทฤษฎีสภาพแห่งราคาปัจจัยการผลิต(factor price equalization theorem)” (นิลิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548) ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นส่วนย่อยของทฤษฎี Heckscher – Ohlin ดังนั้นจะมีข้อสมมติเหมือนกับทฤษฎีของ Heckscher – Ohlin ทุกประการ(ได้แก่ มีประเทศคู่ค้า 2 ประเทศ, มีสินค้า 2 ชนิด, มีปัจจัยการผลิต 2 ชนิดคือทุนและแรงงาน) ทฤษฎีสภาพแห่งราคาปัจจัยการผลิตเป็นการวิเคราะห์ผลของการค้าระหว่างประเทศที่มีต่อผลตอบแทนของปัจจัยการผลิต คือ เมื่อเกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น จะมีผลทำให้ราคาเปรียบเทียบของสินค้าเปลี่ยนแปลงไป ในลักษณะที่แต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของจุดการผลิตจะมีผลทำให้การใช้ปัจจัยการผลิตและราคาของปัจจัยการผลิตโดยเปรียบเทียบเปลี่ยนแปลงด้วย

สาระสำคัญของทฤษฎีสภาพแห่งราคาปัจจัยการผลิต กล่าวว่า การค้าระหว่างประเทศจะทำให้ราคาเปรียบเทียบ(relative price) และราคาสมบูรณ์(absolute price) ของปัจจัยการผลิตชนิดเดียวกันระหว่างประเทศคู่ค้าทั้งสองมีค่าเท่ากัน

ถ้ากำหนดให้ประเทศที่ 1 เป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจัยแรงงาน ส่วนประเทศที่ 2 เป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจัยทุนและสินค้า X เป็นสินค้าที่ใช้แรงงาน

ในสัดส่วนที่สูง(L-intensive goods) ส่วนสินค้า Y เป็นสินค้าที่ใช้ปัจจัยทุนในสัดส่วนสูง(K-intensive goods) ดังนั้นราคาเปรียบเทียบของปัจจัยแรงงาน เมื่อเทียบกับปัจจัยทุนในประเทศที่ 1 จะต่ำกว่าในประเทศที่ 2 นั่นคือ

$$\left(\frac{w}{r}\right)_{\text{ในประเทศที่ 1}} < \left(\frac{w}{r}\right)_{\text{ในประเทศที่ 2}}$$

และเนื่องจากสินค้า X เป็น L-intensive goods และสินค้า Y เป็น K-intensive goods จะทำให้ราคาเปรียบเทียบของสินค้า X เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้า Y ในประเทศที่ 1 ต่ำกว่าในประเทศที่ 2 กล่าวคือ

$$\left(\frac{P_X}{P_Y}\right)_{\text{ในประเทศที่ 1}} < \left(\frac{P_X}{P_Y}\right)_{\text{ในประเทศที่ 2}}$$

เราสามารถสรุปได้ว่าประเทศที่ 1 มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า X และประเทศที่ 2 มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า Y

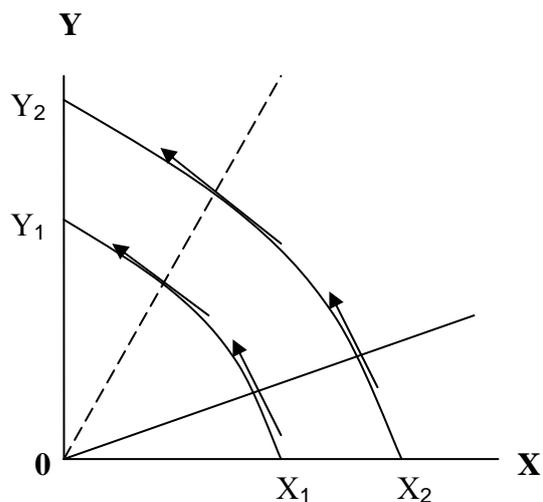
เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น ประเทศที่ 1 จะผลิตสินค้า X (L-intensive goods) เพิ่มขึ้น และผลิตสินค้า Y (K-intensive goods) น้อยลง ทำให้อุปสงค์ที่มีต่อแรงงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้อัตราค่าจ้าง(w)เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันอุปสงค์ที่มีต่อปัจจัยทุนลดลง ซึ่งจะมีผลให้อัตราดอกเบี้ย(r)ลดลง ดังนั้นอัตราส่วนของราคาปัจจัยแรงงานต่อปัจจัยทุน(w/r)ในประเทศที่ 1 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกัน ประเทศที่ 2 จะผลิตสินค้า Y เพิ่มขึ้น และผลิตสินค้า X น้อยลง ทำให้อุปสงค์ที่มีต่อปัจจัยทุนเพิ่มขึ้น ในขณะที่อุปสงค์ที่มีต่อแรงงานลดลงซึ่งจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ย(r)เพิ่มขึ้น และอัตราค่าจ้าง(w)ลดลง ดังนั้นอัตราส่วนของราคาปัจจัยแรงงานต่อปัจจัยทุน(w/r)ในประเทศที่ 2 มีแนวโน้มลดลง ในที่สุดอัตราส่วนของราคาปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิดในประเทศคู่ค้าทั้งสองจะเท่ากัน

โดยสรุป การค้าระหว่างประเทศจะมีผลทำให้อัตราค่าจ้างในประเทศที่ 1 เพิ่มขึ้นและอัตราค่าจ้างในประเทศที่ 2 ลดลง ดังนั้น การค้าระหว่างประเทศจะลดความแตกต่างของอัตราค่าจ้างก่อนการค้าของประเทศทั้งสอง ในขณะเดียวกัน การค้าระหว่างประเทศจะมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศที่ 1 ลดลง และอัตราดอกเบี้ยในประเทศที่ 2 เพิ่มขึ้น จึงเป็นการลดความแตกต่างของอัตรา

ดอกเบี้ยก่อนการค้าของประเทศทั้งสอง ซึ่งในที่สุดแล้วจะทำให้ราคาสมบูรณ์(absolute price)ของอัตราค่าจ้างและอัตราดอกเบี้ยของประเทศคู่ค้าทั้งสองเท่ากัน และมีผลทำให้ราคาเปรียบเทียบ(relative price)ของปัจจัยการผลิตของประเทศคู่ค้าทั้งสองเท่ากันด้วย

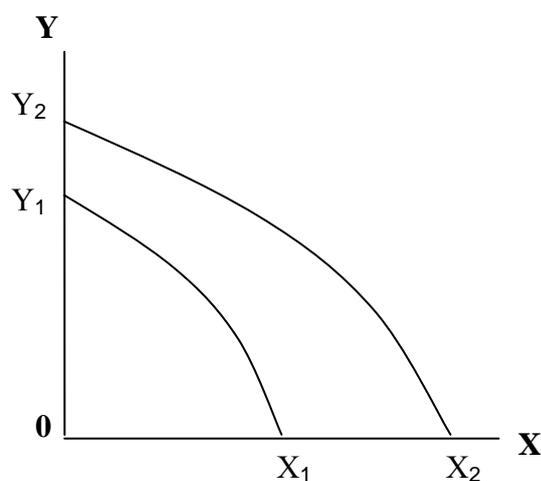
ทฤษฎีต่อมาเป็นการแสดงถึงผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณปัจจัยการผลิตที่มีต่อเส้นเป็นไปได้ในการผลิตหรือเส้น PPC โดยยังคงให้ปัจจัยการผลิตมี 2 ชนิด คือ ทุนและแรงงาน สินค้า 2 ชนิด ได้แก่ สินค้า X เป็นสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยแรงงานในอัตราส่วนที่สูง(L-intensive goods)และ สินค้า Y เป็นสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยทุนในอัตราส่วนที่สูง(K-intensive goods) การเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตจะทำให้เส้นเป็นไปได้ในการผลิต(PPC)เคลื่อนย้ายไปอยู่ในตำแหน่งใหม่ที่สูงขึ้น เส้น PPC เส้นใหม่จะมีลักษณะอย่างไร ขึ้นอยู่กับอัตราการเพิ่มของปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุน

ถ้าปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกัน จะทำให้ผลผลิต X ซึ่งเน้นการใช้ปัจจัยแรงงานและผลผลิต Y ซึ่งเน้นการใช้ปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากัน เส้น PPC จะเคลื่อนย้ายไปทางขวาของเส้นเดิม โดยเส้น PPC เส้นเดิมและเส้นใหม่จะมีค่าความชันเท่ากัน ไม่ว่าจะพิจารณาตรงจุดใดบนเส้น PPC ซึ่งพิจารณาได้จากค่าความชัน(Slope)ของเส้นที่ลากจากจุดกำเนิด(Origin)ไปยังจุดบนเส้น PPC ในกรณีนี้เราเรียกว่า Balance Growth ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 การเคลื่อนย้ายของเส้น PPC เมื่อปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นในอัตราเท่ากัน
ที่มา: นิธิดา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์ (2548)

ในการศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะที่มีต่อการเจริญเติบโตของประเทศจะพิจารณาปัจจัยแรงงานเป็นหลัก ทำให้มีปัจจัยแรงงานเพิ่มมากขึ้นจึงพิจารณาเฉพาะกรณีการเพิ่มขึ้นของแรงงานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของเส้น PPC เท่านั้น ถ้าปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างเดียวหรือปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าปัจจัยทุน จะทำให้ผลผลิต X และ Y เพิ่มขึ้นโดยที่ผลผลิต X จะเพิ่มขึ้นมากกว่าผลผลิต Y ดังนั้นเส้น PPC จะเคลื่อนย้ายไปทางขวาของเส้นเดิม โดยเส้น PPC เส้นใหม่จะเพิ่มขยายไปทางแกนของสินค้า X มากกว่าสินค้า Y ดังในภาพที่ 2.7 แสดงการเลื่อนของเส้น PPC เมื่อปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 2.7 การเลื่อนของเส้น PPC เมื่อปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น

ที่มา: นิธิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์ (2548)

จึงพอสรุปได้ว่าการมีปัจจัยแรงงานเพิ่มสูงขึ้นจะมีผลทำให้มีการผลิตสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยแรงงานเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการเปิดเสรีทางด้านแรงงานที่จะทำให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามามากขึ้น เปรียบเสมือนกับการมีปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานของประเทศเพิ่มขึ้นย่อมทำให้ผลผลิตของประเทศเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในที่นี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) จากแหล่งต่างๆดังนี้

1. ข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว(มาตรา7)และส่งเสริมการลงทุน(มาตรา10) ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 รายไตรมาสของประเทศไทยตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ. 2541 ถึง ไตรมาสที่ 4 ของปีพ.ศ.2549 รวมทั้งสิ้น 36 ไตรมาส จาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน
2. ตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ(GDP)จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย
3. ข้อมูลกำลังแรงงานที่นำมาใช้ในการคำนวณอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา รายไตรมาส จากกระทรวงแรงงาน

ซึ่งจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ กล่าวคือการศึกษานี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักๆ ที่มีขอบเขตของเนื้อหาสาระและระยะเวลาในการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นในส่วนนี้จำเป็นต้องอธิบายแยกออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ

ในส่วนแรกเพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จะใช้ข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว(มาตรา7)และส่งเสริมการลงทุน(มาตรา10) รายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 2549 เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของสถานการณ์โดยรวมของแรงงานที่มีทักษะดังกล่าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

ส่วนที่สองเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 และ 3 จะใช้ข้อมูลอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว(มาตรา7)และส่งเสริมการลงทุน(มาตรา10) และข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ประกอบกับตัวแปรควบคุมอื่น (Control variables) ข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลรายไตรมาสแบ่งเป็นสองส่วนได้แก่ ช่วงตั้งแต่ไตรมาสที่ปี พ.ศ. 2544 – ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2549 และ ช่วงตั้งแต่ไตรมาสที่ปี พ.ศ. 2541 – ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2549 เพื่อใช้เป็นตัวแปรต่างๆ สำหรับการคาดประมาณสมการการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้สำหรับการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ลักษณะและแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ข้อมูล	หน่วย	แหล่งที่มา	ระยะเวลา
ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ(GDP)	ล้านบาท	NESDB(2550)	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส)
อัตราการว่างงานของแรงงาน ในระดับอุดมศึกษา	ร้อยละ	จากการ คำนวณ	ปี พ.ศ.2544-2549 (รายไตรมาส)
แรงงานที่มีทักษะจาก ต่างประเทศ (Skilled labor)	คน	DOE(2550)	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส) ปี พ.ศ.2540-2549 (รายปี)
ผลิตภาพส่วนเพิ่มของ แรงงาน(MPL)	-	จากการ คำนวณ	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส)
อัตราเงินเฟ้อ	ร้อยละ	BOT(2550)	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส)
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน	ร้อยละ	BOT(2550)	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส)
มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน	ล้านบาท	MOC(2550)	ปี พ.ศ.2541-2549 (รายไตรมาส)

หมายเหตุ: แรงงานที่มีทักษะ หมายถึง แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงาน
อยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว(มาตรา7)และ
ส่งเสริมการลงทุน(มาตรา10)

NESDB หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

BOT หมายถึง ธนาคารแห่งประเทศไทย

MOC หมายถึง กระทรวงพาณิชย์

DOE หมายถึง กรมการจัดหางาน

ที่มา: จากการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กล่าวคือ
เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตาม
กฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว(มาตรา7)และส่งเสริมการลงทุน(มาตรา10)

ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 โดยอาศัยค่าทางสถิติในรูปร้อยละ ค่าเฉลี่ย ตารางและรูปภาพประกอบการอธิบาย รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับอัตราการว่างงานและ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 และ 3 ในที่นี้จะทำการสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงถดถอย โดยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบจำลอง

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้แบ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 แบบจำลองเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น ส่วนที่ 1 แบบจำลองที่ใช้อธิบายผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะต่ออัตราการว่างงานในประเทศ ส่วนต่อมาเป็นแบบจำลองที่ใช้อธิบายถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยทั้งหมดนี้เพื่อให้แบบจำลองทั้งหมดมีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในการศึกษาคั้งนี้จึงใช้แบบจำลองทั้ง 2 ร่วมกับตัวแปรควบคุม (Control Variable) ที่ได้จาก ทฤษฎีและการตรวจสอบเอกสารในตอนต้น ได้แก่ แบบจำลองที่ 1 ใช้ตัวแปรจากทฤษฎีการว่างงาน และในส่วนของตัวแปรควบคุมได้มาจากงานของ Jacob.B.Madsen (1998) แบบจำลองที่ 2 ใช้ตัวแปรจากทฤษฎีการผลิต ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศ และในส่วนของตัวแปรควบคุมได้มาจากงานของ ภาวิณี เกียรติชัยพัฒนา (2543) โดยมีแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้

แบบจำลองที่ 1 แสดงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานที่มีทักษะต่ออัตราการว่างงาน

$$Unem = f(r3, GDP, M^{CG}, MOV)$$

$$\frac{\partial Unem}{\partial r3}, \frac{\partial Unem}{\partial M^{CG}} > 0 \text{ และ } \frac{\partial Unem}{\partial GDP}, \frac{\partial Unem}{\partial MOV} < 0$$

- โดย $Unem$ = อัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา(%)
 $r3$ = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน(%)
 GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ล้านบาท)
 M^{CG} = มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน (ล้านบาท)
 MOV = ปริมาณการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ(คน)

สมมติฐานของแบบจำลองที่ 1

1). $\frac{\partial Unem}{\partial r3} < 0$ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราการว่างงาน เนื่องจากภายใต้ทฤษฎีตลาดแรงงานการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนจะมีผลทำให้ผู้ประกอบการมีแนวโน้มฝากเงินมากขึ้น การลงทุนจึงลดลง ส่งผลให้มีการจ้างงานลดลง สุดท้ายจะทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น

2). $\frac{\partial Unem}{\partial M^{CG}} < 0$ หมายถึง มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราการว่างงาน เนื่องจากทฤษฎีการว่างงานเนื่องจากโครงสร้างที่ว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตโดยการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น และจำเป็นจะต้องมีการนำเข้าสินค้าประเภททุนมาใช้ในการผลิตมากขึ้น แรงงานที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีอาจจะถูกปลดจากงานกลายเป็นผู้ว่างงาน ส่งผลทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น

3). $\frac{\partial Unem}{\partial GDP} < 0$ หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงาน เนื่องจากทฤษฎีการว่างงานตามวัฏจักรที่ว่าในช่วงเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง การผลิตและรายได้ประชาชาติขยายตัว การใช้จ่ายใช้สอยมีมาก การขยายตัวของอุปสงค์มวลรวมทำให้การผลิตและรายได้ประชาชาติยิ่งขยายตัวต่อไป ผู้ผลิตเพิ่มปริมาณการผลิตทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานจึงลดลง

4). $\frac{\partial Unem}{\partial MOV} < 0$ หมายถึง จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงาน เนื่องจากทฤษฎีการว่างงานเนื่องจากโครงสร้างที่ว่ากรณีของโครงสร้างประชากรเปลี่ยน คือการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะเปรียบเสมือนมี

ประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานมากขึ้นแต่จะให้ผลในสองทิศทาง กล่าวคือหากโครงสร้างการผลิตในระบบเศรษฐกิจไม่ขยายตัวเพียงพอที่จะรองรับแรงงานที่เพิ่มขึ้นก็จะเกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น แต่หากในระบบเศรษฐกิจมีตำแหน่งงานเพียงพอและแรงงานทักษะที่เข้ามามีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่แรงงานเดิมที่อยู่ในระบบ ก็จะไม่เกิดปัญหาการว่างงานรวมทั้งอาจจะทำให้อัตราการว่างงานลดลง

แบบจำลองที่ 2 แสดงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานที่มีทักษะที่มีต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

$$GDP = f(Inf, MPL, MOV)$$

$$\frac{\partial GDP}{\partial Inf}, \frac{\partial GDP}{\partial MPL}, \frac{\partial GDP}{\partial MOV} > 0$$

โดย GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ล้านบาท)

Inf = อัตราเงินเฟ้อ (%)

MPL = ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงานในประเทศ

MOV = ปริมาณการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (คน)

สมมติฐานของแบบจำลองที่ 2

1). $\frac{\partial GDP}{\partial Inf} > 0$ หมายถึง อัตราเงินเฟ้อ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์

มวลรวมภายในประเทศ เนื่องจากการตรวจเอกสารงานของภาวิณี เกียรติชัยพัฒนาที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่าอัตราเงินเฟ้ออย่างอ่อนๆมักจะเป็นตัวกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจ จึงมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

2). $\frac{\partial GDP}{\partial MPL} > 0$ หมายถึง ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงาน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทาง

เดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เนื่องจากทฤษฎีการเจริญเติบโตในเรื่องฟังก์ชันการ

ผลิตมวลรวม ผลิตภาพส่วนเพิ่มเปรียบเสมือนเทคโนโลยีการผลิตซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวกกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

3). $\frac{\partial GDP}{\partial MOV} > 0$ หมายถึง จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เนื่องจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศกล่าวไว้ว่าหากการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าว มีการถ่ายทอดทักษะและความรู้ให้แรงงานภายในประเทศ จะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมของประเทศสูงขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐาน

1. ในประเด็นปัญหาเรื่องอัตราการว่างงาน การเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีแนวโน้มความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวมิได้มีผลทำให้เกิดการว่างงานของแรงงานที่มีทักษะในประเทศไทย

2. การมีแรงงานที่มีทักษะเคลื่อนย้ายเข้ามามีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบได้ว่าการเปิดเสรีทางด้านแรงงานที่ทำให้มีแรงงานต่างชาติเข้ามาเพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

บทที่ 4

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะ

ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้ โดยส่วนแรกจะพิจารณาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและภาวะตลาดแรงงานในภาพรวม ส่วนที่สองเน้นหนักถึงพิจารณาการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศในเชิงลึก หลังจากนั้นในส่วนสุดท้ายจึงจะพิจารณาแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวเปรียบเทียบกัน

ส่วนที่ 1 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มองเห็นสภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมได้ค่อนข้างชัดเจน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการที่ประเทศใดมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง นั้นหมายความว่าประเทศนั้นสามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆและที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจที่มีการเปิดประเทศอย่างในปัจจุบันการที่มีความสามารถในการผลิตสูงขึ้นย่อมทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศดีขึ้นด้วย ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ประชาชาติหรือความสามารถในการใช้จ่ายของประชาชนทำให้ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าในระบบเศรษฐกิจยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตจึงเป็นเรื่องสำคัญในระยะยาว สำหรับงานศึกษาชิ้นนี้จะพิจารณาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศในภาพรวมเป็นสำคัญ โดยจะพิจารณาสถานการณ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2540 – 2549 (ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2550)

วิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจรายปี

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540

ในปี พ.ศ.2540 เป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญ เศรษฐกิจไทยในปีนี้มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหดตัวในอัตราร้อยละ 1.8 เทียบกับการขยายตัวร้อยละ 5.9 ในปี พ.ศ.2539 ภาวะการผลิตลดลงทั้งภาคเกษตรและภาคนอกเกษตร โดยเฉพาะสาขาก่อสร้างหดตัวอย่างรุนแรงในอัตราร้อยละ 26.6 และสาขาการธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ลดลงในอัตราร้อยละ 11.5 การใช้จ่ายของภาคเอกชนลดลงจากปีก่อนหน้า ส่วนใหญ่เป็นการลดการบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่จำเป็น อันเป็นผลจากวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินที่มีต่อความสามารถในการหารายได้ ในขณะที่เดียวกันการใช้จ่ายเพื่ออุปโภคภาครัฐบาลลดลงร้อยละ 3.6 เทียบกับการขยายตัวร้อยละ 11.9 ในปี พ.ศ.2539 เนื่องจากการเข้มงวดในการเบิกจ่ายเพื่อรักษาวินัยการคลัง และการปรับลดงบประมาณ ใช้จ่ายตามประมาณการรายได้ภาษีที่ลดลง การลงทุนภาคเอกชนซบเซาลงมาก ส่วนหนึ่งเกิดจากการเร่งขยายกำลังการผลิต ในช่วงที่ผ่านมาทำให้ยังมีอุปทานส่วนเกิน นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยที่สูง การขาดสภาพคล่องเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปัญหาเสถียรภาพของค่าเงินและเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้โครงการก่อสร้างและโครงการลงทุนต่างๆ ชะงักงัน และนักลงทุนรายใหม่ชะลอการลงทุนเพื่อดูสถานการณ์ ส่วนการลงทุนภาครัฐยังคงขยายตัว

ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ดัชนีราคาผู้บริโภคทั้งประเทศในปี พ.ศ.2540 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 ชะลอลงเมื่อเทียบกับอัตราเพิ่มร้อยละ 5.9 ในปี พ.ศ.2539 โดยในช่วงครึ่งแรกของปีอัตราเงินเฟ้ออยู่ที่เฉลี่ย ร้อยละ 4.4 และเพิ่มขึ้นมากในช่วงครึ่งหลังของปี จากปัจจัยสำคัญได้แก่ การอ่อนตัวอย่างมากของค่าเงินบาทที่ส่งผลต่อราคาสินค้านำเข้า โดยเฉพาะราคาน้ำมันในประเทศมีการปรับเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าปรับตัวตาม นอกจากนี้ยังเป็นผลจากการปรับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิตสินค้าฟุ่มเฟือย และราคาสินค้าเกษตรบางชนิดปรับตัวตามราคาในตลาดโลก ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลลดลงจากร้อยละ 8.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี พ.ศ.2539 เป็นร้อยละ 0.8 ในปี พ.ศ.2540 จากสาเหตุหลักคือการขาดดุลการค้าที่ลดลงมาก เนื่องจากการชะลอตัวของการนำเข้าในขณะที่การส่งออกขยายตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตามการไหลออกของเงินทุนภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากความไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินของไทย ทำให้เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิขาดดุล 297,861 ล้านบาท เทียบกับปีก่อน

หน้าที่เกินดุลสูงถึง 493,530 ล้านบาท ส่งผลให้ดุลการชำระเงินขาดดุล และเงินทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง ฐานะการคลังของรัฐบาลขาดดุลเงินสดครั้งแรกในรอบ 10 ปี เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่หดตัว ทำให้รายได้จากการเก็บภาษีลดลง และต่ำกว่าประมาณการรายได้ ในขณะที่รายจ่ายยังคงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงต้นปีงบประมาณมีการเร่งเบิกจ่ายและก่อนนี้ผูกพันเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก หน่วยงานราชการเห็นแนวโน้มการปรับลดวงเงินงบประมาณ แม้จะมีดุลเงินนอกงบประมาณเกินดุล แต่รัฐบาลยังขาดดุลเงินสดในปีงบประมาณ พ.ศ.2540 รวม 31,147 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 0.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ในช่วงครึ่งแรกของปี พ.ศ.2540 สภาพคล่องทางการเงินตึงตัวขึ้นจากปีก่อนหน้า โดยมีสาเหตุสำคัญจาก ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในพ.ศ.ปี2539 และปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินที่เพิ่มขึ้น ประชาชนและนักลงทุนขาดความเชื่อมั่นต่อ ฐานะของสถาบันการเงินและแนวโน้มเศรษฐกิจโดยรวม จึงมีการถอนเงินฝากและเรียกชำระคืนหนี้ต่างประเทศ ทำให้เงินทุนไหลออก เป็นจำนวนมาก ทางภาครัฐต้องช่วยเหลือด้วยการปล่อยสภาพคล่องให้กับระบบการเงินผ่านกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน นอกจากนี้จากข่าวลือการลดค่าเงินบาท การโจมตีค่าเงินบาทจากนักเก็งกำไรต่างประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการภายในประเทศตื่นตระหนกเร่งซื้อ เงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงในหนี้ต่างประเทศ กัดดันให้เงินบาทอ่อนตัวลง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้อง เข้าแทรกแซงด้วยการขายเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการดึงเงินบาทออกจากระบบและทำให้ ภาวะการเงินตึงตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารสูงขึ้นถึงระดับประมาณร้อยละ 30 ต่อปี ซึ่งกดดันให้ตลาดหุ้นตกต่ำลง นักลงทุนต่างชาติและเอกชนในประเทศเร่งซื้อเงินตราต่างประเทศมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องเสริมสภาพคล่อง กลับเข้าระบบผ่านการทำธุรกรรม swap และตลาดซื้อคืน

ฐานะเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่ลดลงเป็นจำนวนมาก กัดดันให้ประเทศไทยต้องเปลี่ยนระบบ อัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงิน (Basket of currencies) ที่ผูกติดกับดอลลาร์สหรัฐ ฯ เป็นส่วนใหญ่มาเป็นระบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (Managed float) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2540 จากฐานะเงินสำรองที่อ่อนแอ ระบบสถาบันการเงินที่มีปัญหา และความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทยที่ลดลง ทำให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมากในช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2540 เงินทุนยังคงไหลออกอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารกลางอื่น ๆ ในภูมิภาค วงเงินรวม 17,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ และในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการรับความช่วยเหลือจาก IMF ทางภาครัฐต้อง

ดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อควบคุม เงินเฟ้อ และรักษาเสถียรภาพอัตราแลกเปลี่ยน มีการปรับอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานสูงขึ้นจากร้อยละ 10.5 เป็นร้อยละ 12.5 ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินสูงขึ้น โดยอัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคาร (Inter-bank rate) เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 20.2 ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี พ.ศ.2540

นอกจากนี้การสั่งระงับการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนและเงินทุนหลักทรัพย์จำนวน 58 บริษัท เป็นการชั่วคราวโดยไม่มีมาตรการรองรับ ที่ชัดเจนและทันทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องใน ภาคการเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอย่างมาก ภาคการผลิตต่าง ๆ ประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน จากสภาพคล่องทางการเงินที่ตึงตัวผลักดันให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และเงินให้กู้ยืมของกู้ยืมของสถาบันการเงินปรับตัวขึ้นอย่างเห็น ได้ชัดในช่วงครึ่งหลังของปี โดยเฉพาะดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารขนาดเล็กเพราะมีปัญหาสภาพคล่องตึงตัวมากกว่าธนาคารขนาดใหญ่ และเพื่อป้องกันการแข่งขันเรื่องดอกเบี้ยในการระดมเงินฝากซึ่งจะส่งผลต่อต้นทุนและฐานะการดำเนินงาน ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเริ่มมีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ที่มีระยะเวลา 3 เดือนขึ้นไปอีกครั้ง เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2540 สำหรับด้านเงินให้กู้ยืม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบมีระยะเวลาที่คิดกับลูกค้าขั้นดี (MLR) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.00-13.25 เมื่อสิ้นปี 2539 เป็นร้อยละ 15.25 เมื่อสิ้นปี พ.ศ.2540

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2541

เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ.2541 เผชิญกับการปรับตัวที่รุนแรงส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวถึงร้อยละ 8 โดยเฉพาะการใช้ภายในประเทศ ทั้งการบริโภคและการลงทุน อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้าง และปฏิรูประบบการเงินมีความคืบหน้าระดับหนึ่ง ส่งผลให้ (1) เสถียรภาพของเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น (2) ความเชื่อมั่นของตลาดดีขึ้นอย่างชัดเจน เห็นได้จากส่วนต่างผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ลดลง และอัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพช่วยให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศลดลง และ (3) ในช่วงครึ่งหลังของปีเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจต่างๆ ทางด้านการผลิตภาคอุตสาหกรรมและอุปสงค์ภาคเอกชนหลายประเภทชี้ว่า ระดับธุรกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มมีแนวโน้มทรงตัวมากขึ้น แม้ยังต่ำกว่าระดับธุรกรรมในช่วงเดียวกันของปี พ.ศ.2540 ปัจจัยสำคัญสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2541 ลดลงมาก ได้แก่ การหดตัวอย่างรุนแรงของอุปสงค์ภายในประเทศโดยเฉพาะการอุปโภคบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน อันเป็นผลจากการลดลงของรายได้ ภาคอุตสาหกรรมมีกำลังการ

ผลิตส่วนเกิน ปัญหาหนี้สินและการขาดสภาพคล่องของธุรกิจเอกชน การลดลงของสินทรัพย์ และความเลื่อมล้ำของการประกอบธุรกิจสูงขึ้น การผลิตนอกภาคเกษตรจึงหดตัวลงเกือบทุกสาขา โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรม ก่อสร้าง การค้า และสาขาการเงินและอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลต่อการจ้างงานทำให้จำนวนผู้ว่างงานสูงขึ้นเป็น 1.3 ล้านคน (ไม่รวมการทำงานต่ำกว่าระดับ 885,000 คน) และอัตราการว่างงานสูงขึ้นเป็นร้อยละ 4 จากที่เคยต่ำกว่าร้อยละ 2 ในช่วง 3 ปีก่อน อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยด้านบวกช่วยชะลอการหดตัวของเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาคการส่งออกซึ่งมีการตอบสนองต่อค่าเงินบาทที่อ่อนลง แม้ว่าทั้งปีมูลค่าการส่งออกจะลดลงแต่ปริมาณการส่งออกขยายตัวในเกณฑ์ที่น่าพอใจ คือ ร้อยละ 8.1 นอกจากนี้ ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะประชาชนในชนบทซึ่งมีรายได้จากการเกษตรยังเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากค่าเงินบาทที่อ่อนลงเช่นกัน โดยรายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายพืชผลหลักเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 25 ประกอบกับการเร่งการใช้จ่ายของภาครัฐในช่วงครึ่งหลังของปีมีส่วนช่วยบรรเทาความรุนแรงของการหดตัวของอุปสงค์ในประเทศได้ระดับหนึ่ง

อุปสงค์ที่ลดลงส่งผลให้การนำเข้าลดลงอย่างมากเช่นกัน ประกอบกับการส่งออกที่แข่งขันได้ดีขึ้นในปีนี้ ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลสูงถึงร้อยละ 12.3 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ ขณะเดียวกันดุลเงินทุนเคลื่อนย้ายปรับตัวดีขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี ส่งผลให้ดุลการชำระเงินเกินดุล 1.7 พันล้านดอลลาร์ สรอ. เงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 29.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. หรือ เทียบกับมูลค่าการนำเข้า 8.7 เดือน หนี้ต่างประเทศลดลงและมีโครงสร้างอายุยาวขึ้น โดยหนี้ระยะยาวมีส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62.7 ณ สิ้นปี พ.ศ.2540 เป็นร้อยละ 72.8 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2541 เสถียรภาพด้านต่างประเทศดีขึ้นอย่างชัดเจนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลให้ค่าเงินบาทกลับมามีเสถียรภาพและมั่นคงขึ้น เสถียรภาพของค่าเงินบาทที่ดีขึ้นประกอบกับการหดตัวของค่าใช้จ่ายภายในประเทศ ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงครึ่งหลังของปี 4.3 ณ สิ้นปี และเฉลี่ยทั้งปี พ.ศ.2541 เท่ากับร้อยละ 8.1 ซึ่งนอกจากจะช่วยรักษาความสามารถในการแข่งขันที่วัดจากดัชนีค่าเงินที่แท้จริงแล้ว ยังช่วยให้ทางการสามารถผ่อนคลายนโยบายการเงินได้มากขึ้นเป็นลำดับซึ่งเอื้อต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโดยมีต้องกังวลถึงปัญหาความขัดแย้งทางนโยบายระหว่างอัตราดอกเบี้ยและค่าเงินดังที่เป็นปัญหาในช่วงต้นปี

ส่วนทางด้านภาวะแรงงาน จำนวนประชากรเฉลี่ยในปี พ.ศ.2541 มีประมาณ 61.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1 ล้านคนในปี พ.ศ.2540 เหลือ 30.83 ล้านคน หรือลดลงจากปีก่อนร้อยละ 2.6 ในจำนวนนี้เป็นผู้มีงานทำในภาคการเกษตรจำนวน 14.08 และ 16.75 ล้านคน ลดลงจากปีก่อน

ร้อยละ 1.4 และ 3.6 ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้มีงานทำต่ำกว่าระดับ (ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการงานเพิ่ม) เฉลี่ย ณ ปี พ.ศ.2541 ลดลงเหลือ 8.85 แสนคนจาก 9.45 แสนคนในปีก่อน ทั้งนี้ จำนวนผู้ทำงานต่ำกว่าระดับยังมีจำนวนมากและส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาค่ำ ทำงานในสาขาเกษตรกรรม หัตถกรรม การค้าและบริการ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา-มหาวิทยาลัย มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำหรับจำนวนผู้ว่างงานเฉลี่ยในปี พ.ศ.2541 มี 1.31 ล้านคน เพิ่มจากปีก่อนถึง 2.1 เท่าคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 4 ของกำลังแรงงาน เทียบกับร้อยละ 1.9 ในปีก่อน การว่างงานที่เพิ่มสูงมีสาเหตุมาจาก (1) การหดตัวของความต้องการแรงงานตามสถานะเศรษฐกิจ มีการจ้างงานใหม่น้อยมาก ขณะที่มีการเลิกจ้างสูง จากข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่ได้จากการสำรวจและรับแจ้ง ปรากฏว่ามีแรงงานถูกเลิกจ้างในปี พ.ศ.2541 จากสถานประกอบการ 1,050 แห่ง รวมทั้งหมด 50,499 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 12.6 (2) สถานะแห่งแล้ง ส่งผลให้ภาคการเกษตรมีขีดจำกัดในการดูดซับแรงงานที่ว่างงานจากนอกภาคการเกษตร

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2542

เศรษฐกิจไทยโดยรวมในปี พ.ศ.2542 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.2 เป็นการปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่อง ภาคการผลิตเกือบทุกสาขาได้รับแรงกระตุ้นจากการส่งออกประกอบกับแรงเสริมจากการฟื้นตัวของอุปสงค์ภายในประเทศเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน การลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนก็ปรับตัวดีขึ้น และในปีนี้ปรากฏปัจจัยที่ช่วยเสริมการฟื้นตัวที่สำคัญอีกสองประการ คือ

ประการแรก ความสามารถของธุรกิจเอกชนที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้านธุรกิจไปสู่ตลาดที่ขยายตัวดี โดยเฉพาะการส่งออกไปตลาดต่างประเทศ

ประการที่สอง คือ การผลิตในหลายธุรกิจที่เคยชะงักงันในช่วงก่อนหน้าได้หันกลับมาดำเนินการอีกภายหลังจากที่มีความคืบหน้าในการปรับโครงสร้างหนี้

สำหรับการส่งออกแม้จะขยายตัวได้ดีแต่รายได้สุทธิของประเทศจากการส่งออกสินค้าและบริการ หรือการเกินดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดลดลง เนื่องจากการนำเข้าขยายตัวในอัตราที่

สูงกว่าการส่งออก โดยเฉพาะการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางเพื่อใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก และเพื่อบริโภคภายในประเทศ ด้านตลาดแรงงานนั้น แม้ว่าเศรษฐกิจโดยรวมจะปรับตัวดีขึ้น แต่แนวโน้มการจ้างงานยังปรับตัวช้าๆ อัตราการว่างงานในปี พ.ศ.2542 เท่ากับร้อยละ 4.2 ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการขยายตัวของการใช้จ่ายภาคเอกชน

ทางด้านเสถียรภาพอยู่ในเกณฑ์มั่นคงแม้จะได้รับแรงกดดันจากราคาน้ำมันในตลาดโลก สูงขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี อัตราเงินเฟ้อและเงินกู้ลดลงต่อเนื่อง เอื้อต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างหนี้และการปรับตัวของภาคการเงินมีเสถียรภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงนับว่ายังอยู่ในเกณฑ์สูง สำหรับเสถียรภาพต่างประเทศนั้น ดุลบัญชีเดินสะพัด และดุลการชำระเงิน ยังเกินดุลต่อเนื่องจากปีก่อน ตามการขยายตัวของส่งออก ประกอบกับมีเงินทุนนำเข้ในรูปเงินทุนโดยตรงในจำนวนค่อนข้างสูง และเงินทุนนำเข้าภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การนำเข้าก็เร่งตัวขึ้นเช่นกันและการชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศยังคงมีต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วนของกิจการวิเทศธุรกิจ แม้ในการก่อหนี้ต่างประเทศภาครัฐเพิ่มขึ้นแต่หนี้ต่างประเทศโดยรวมลดลง จากการชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศของภาคเอกชน โดยโครงสร้างอายุหนี้ต่างประเทศปรับเป็นระยะยาวมากขึ้นเงินสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับมั่นคง ทำให้ทางการไทยไม่มีความจำเป็นต้องเบิกเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพิ่มเติม

ทางด้านภาวะการผลิต ภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 3.9 ตามการขยายตัวของผลผลิตพืชผลและปศุสัตว์ ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 11.1 ตามการฟื้นตัวของส่งออกและอุปสงค์ในประเทศ โดยเร่งตัวขึ้นในเกือบทุกหมวดอุตสาหกรรม อุปสงค์ภายในประเทศขยายตัวร้อยละ 5.4 เป็นการขยายตัวของอุปโภคบริโภคภาคเอกชนร้อยละ 3.5 ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการลดภาษีมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำ อย่างไรก็ตามความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างและรายได้เกษตรกรที่ลดลงยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของการบริโภค ส่วนการลงทุนหดตัวในอัตราร้อยละ 7.0 ตามการลดลงของทั้งการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ และการลงทุนด้านการก่อสร้าง

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2542 รัฐบาลขาดดุลเงินสด 134.3 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.9 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ สอดคล้องกับเป้าหมายการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ผลของการขาดดุลการคลังในปีนี้นับเป็นช่องทางอัดฉีดสภาพคล่องเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่สินเชื่อภาคสถาบันยังไม่ฟื้นตัว ภาวะการเงินสภาพคล่องของระบบยังอยู่

ในเกณฑ์สูงต่อเนื่อง ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินอยู่ในระดับต่ำ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยเงินกู้ลดลงเป็นลำดับ ตามนโยบายการเงินและการคลังแบบผ่อนคลาย ทางด้านการค้า ระหว่างประเทศ มูลค่าการส่งออก (ในรูปเงินดอลลาร์ สหรัฐ.) เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 ตามปริมาณการ ส่งออกที่ขยายตัวร้อยละ 11.5 เนื่องจากเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าฟื้นตัว โดยเฉพาะในแถบเอเชีย ขณะเดียวกันมูลค่าการนำเข้า (ในรูปเงินดอลลาร์ สหรัฐ.) เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 17.7 โดยปริมาณ การนำเข้าขยายตัวร้อยละ 23.8 ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ และการผลิตเพื่อการส่งออกทำให้ มูลค่าการค้าเกินดุล 8.9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ส่วนดุลบริการบริจาดเกินดุลเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตามการ เพิ่มขึ้นของรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยรวม ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 11.3 พันล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ. หรือ ประมาณร้อยละ 9.1 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ ทางด้านการเงินทุน เคลื่อนย้ายขาดดุล 6.1 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.จากการชำระคืนหนี้ต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะกิจการวิเทศธนกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้อุดคงค้างหนี้ต่างประเทศลดลงต่อเนื่องจาก 86.2 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ณ สิ้นปีก่อนเป็น 75.6 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ณ สิ้นปี พ.ศ.2542 ส่วน ทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทมีแนวโน้มอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากดอลลาร์สหรัฐฯ แข็งตัว และตลาดมีความกังวลต่อการลดค่าเงินหยวน

การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยนั้นเป็นไปได้โดยลำดับ แต่ยังคงมีปัจจัยที่เป็นความเสี่ยง ซึ่ง ทางการจะต้องมุ่งเน้นกรอบนโยบายเพื่อดูแลอย่างจริงจัง คือ

- (1) ความคืบหน้าในการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ภาคเอกชนที่จะต้องทำการควบคู่กับการปรับโครงสร้างธุรกิจที่แท้จริง
- (2) หนี้ภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- (3) ปัญหาการว่างงานที่จะต้องใช้เวลาแก้ไข
- (4) การฟื้นตัวของภาคการผลิตที่ต้องพึ่งพาการฟื้นตัวของการใช้ภายในประเทศมากขึ้น ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทมีแนวโน้มอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง และ

(5) ปัจจัยเสี่ยงจากภายนอก ได้แก่ ความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโลก ทั้งในส่วนของ การค้าระหว่างประเทศและในตลาดเงิน รวมทั้งผลกระทบจากราคาน้ำมันต่อการขยายตัวของ เศรษฐกิจโลก

ส่วนทางด้านภาวะแรงงาน มีจำนวนประชากรเฉลี่ยประมาณ 61.8 ล้านคน เพิ่มจากปีก่อน ร้อยละ 1 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 32.9 ล้านคนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จากปีก่อน จาก การปรับตัวดีขึ้นของเศรษฐกิจ ส่งผลให้จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นเป็น 30.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 1.9 จากปีก่อน ผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 โดยสาขาที่มีการจ้างงาน ขยายตัวสูงได้แก่ สาขาเหมืองแร่ การบริการ การขนส่ง พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม ขณะที่ การจ้างงานในสาขาก่อสร้างและสาธารณูปโภคยังคงปรับตัวลดลง สำหรับผู้มีงานทำในภาคเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 นอกจากนี้ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1 ล้านคนในปีก่อนเป็น 1.2 ล้าน คน ผู้ว่างงานเฉลี่ยมีจำนวน 1.38 ล้านคน ลดลงจาก 1.42 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ในปีก่อน ซึ่ง นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูงเนื่องจากการปรับตัวของการจ้างงานจะมีความล่าช้ากว่าการฟื้นตัวของ การผลิต ประกอบกับมีการปรับโครงสร้างองค์กรของธุรกิจทำให้ยังมีการลดการจ้างงาน

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2543

เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ.2543 ยังคงอยู่ในช่วงฟื้นตัว โดยการขยายตัวชะลอลงในช่วงครึ่งหลัง ของปีตามการบริโภคนอกภาคเอกชนและการลงทุนรวมขณะที่ภาครัฐระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น เพราะต้องการควบคุมการก่อหนี้ภาครัฐไม่ให้สูงเกินไป อุปสงค์ภายในประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจึงขยายตัวไม่สูง การผลิตขยายตัวในอัตราคงที่ ดัชนี ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างมาก ในช่วงต้นปีเริ่มชะลอลง เนื่องจากมูลค่าสินค้าออก เริ่มทรงตัว โดยขยายตัวในอัตราร้อยละ 19.6 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 67.9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ หรือ เฉลี่ยเดือนละ 5.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ ในจำนวนนี้มีมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วน สูงกว่าร้อยละ 85 ของมูลค่าการส่งออกรวม หมาวดสินค้าที่การผลิตขยายตัวยังคงเป็นสินค้าในกลุ่ม เดียวกับปีก่อน ได้แก่ หมาวดยานยนต์ หมาวดอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ไฟฟ้า และหมวด เครื่องประดับ เป็นต้น ความต้องการในประเทศเพิ่มขึ้นค่อนข้างช้า คาดว่าจะขยายตัวในอัตราร้อย ละ 4.0-5.0 โดยการบริโภคภาคเอกชนขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.0-4.5 โดยมีแนวโน้มทรงตัวในช่วง ครึ่งหลังของปีสอดคล้องกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ทรงตัว ส่วนการ

ลงทุนภาคเอกชนคาดว่าจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 12.0-15.0 โดยในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปีมีแนวโน้มชะลอตัวลงตามการชะลอตัวของการนำเข้าสินค้าทุน

ในปี พ.ศ.2543 นี้การขาดดุลงบประมาณลดลงเนื่องจากรัฐบาลลดบทบาทอย่างค่อยเป็นค่อยไปในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ดุลการค้าเกินดุลลดลงเนื่องจากการส่งออกมีทิศทางชะลอตัวลงตามความต้องการของตลาดโลก ส่วนการนำเข้าเร่งตัวขึ้นมาก แม้ว่าจะมีการชะลอตัวลงบ้างในช่วงสิ้นปี ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน ดุลการชำระเงินเปลี่ยนเป็นขาดดุลจากที่เคยเกินดุลโดยขาดดุล 2.0 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. แม้ว่าการชำระคืนเงินกู้ของภาคเอกชนมีแนวโน้มลดลง แต่ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลน้อยกว่าปีก่อน ทำให้รายรับในรูปเงินตราต่างประเทศน้อยกว่าความต้องการชำระหนี้ต่างประเทศ ส่วนเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นปี พ.ศ.2543 มีจำนวน 32.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เทียบเท่า 6.3 เดือนของมูลค่าสินค้าเข้านี้ต่างประเทศลดลงต่อเนื่องและปรับเป็นหนี้ระยะยาวมากขึ้น ภาคเอกชนมีการชำระคืนหนี้ต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศภาคเอกชน ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายนลดลงเหลือ 47.2 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. หรือร้อยละ 58 ของหนี้ต่างประเทศรวม ประกอบกับธนาคารแห่งประเทศไทยได้ชำระเงินกู้ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศจำนวน 193 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในปีนี้ ส่งผลให้ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศรวมลดลงเหลือ 81.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

อัตราเงินเฟ้อยังอยู่ในเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายการเงินกำหนด แม้ว่าราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปีแต่ ไม่ได้สร้างแรงกดดันต่อราคาสินค้ามากนัก เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของดัชนีราคาผู้บริโภคยังคงลดลงเป็นที่น่าสังเกตว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคมีแนวโน้มชะลอตัว ในช่วงไตรมาสที่สี่และตลอดปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้พิจารณาค่า เนินนโยบายการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 เพราะความต้องการภายในประเทศยังมีไม่มากอัตราแลกเปลี่ยนอ่อนลงช่วงสิ้นปี ในช่วงครึ่งปีแรก อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยเท่ากับ 38.16 บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐ. ขณะที่ช่วงครึ่งหลังของปีเฉลี่ยเท่ากับ 42.17 บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐ. ตามการอ่อนตัวของค่าเงินในภูมิภาค และความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ

ทางด้านภาวะแรงงาน อัตราการว่างงานปรับตัวลดลง จากการเร่งดำเนินมาตรการบรรเทาปัญหาการว่างงานอย่างต่อเนื่อง และภาวะเศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้จำนวนผู้ว่างงานเฉลี่ยในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2543 ลดลงจาก 1.5 ล้านคนในระยะเดียวกันปีก่อน

เป็น 1.2 ล้านคนหรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 3.6 (เทียบกับร้อยละ 4.5 จากระยะเดียวกันปีก่อน) นอกจากนี้ จำนวนผู้ทำงานต่ำระดับ (ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม) ปรับลดลงเป็นร้อยละ 3.0 ของกำลังแรงงานรวมจากร้อยละ 3.5 ในระยะเดียวกันปีก่อน ภาวะการจ้างงานปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปีโดยขยายตัวร้อยละ 2.1 เมื่อเทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน เป็นการขยายตัวในการจ้างงานสาขาการก่อสร้าง อุตสาหกรรม สาธารณูปโภค พาณิชยกรรมและภาคบริการ ขณะที่การจ้างงานในภาคเกษตรใกล้เคียงกับระยะเดียวกันปีก่อน

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2544

เศรษฐกิจในปี พ.ศ.2544 มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 1.8 โดยอุปสงค์ภายในประเทศที่ยังคงพุงตัวอยู่ได้ โดยมีรายจ่ายภาครัฐเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญ เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อต่ำอยู่ที่ร้อยละ 1.6 ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดยังเกินดุลแต่ต่ำกว่าปีก่อน เนื่องจากการลดลงของการส่งออกเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกต่อเนื่อง ตามการชำระหนี้สินหนี้ต่างประเทศ แต่มีแนวโน้มลดลงมากกว่าปี พ.ศ.2543 ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุลจากที่เคยขาดดุลในปี พ.ศ.2543 ซึ่งมีส่วนทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพและเงินสำรองทางการสูงขึ้น

ในส่วนของการผลิต ภาคการเกษตรผลผลิตพืชผลขยายตัวชะลอลงจากปีก่อนหน้า โดยเฉพาะผลผลิตข้าว เนื่องจากราคาข้าวลดต่ำลงจึงทำให้เกษตรกรลดพื้นที่การเพาะปลูก ส่วนผลผลิตอื่นที่ปรับตัวลดลงได้แก่มันสำปะหลัง และอ้อย เนื่องจากการระบาดของหนอนและโรคในแหล่งผลิตอ้อย ราคาพืชผลปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 3.2 ตามการเพิ่มขึ้นของราคากลุ่มพืชน้ำมัน กลุ่มธัญพืชและพืชอาหาร ที่สำคัญคือ ราคามันสำปะหลัง และผัก-ผลไม้ส่งผลให้รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 ในขณะที่ดัชนีราคาผู้บริโภคปรับตัวขึ้นต่ำกว่า จึงทำให้เกษตรกรมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นซึ่งช่วยเพิ่มการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ในภาคอุตสาหกรรม การผลิตภาคอุตสาหกรรมชะลอตัวจากปีก่อน โดยดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมปี พ.ศ.2544 ขยายตัวร้อยละ 1.3 ลดลงจากร้อยละ 3.3 ในปี พ.ศ.2543 ทั้งนี้ การผลิตของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกลดลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าของโลก แต่การผลิตของอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคในประเทศยังขยายตัวดีทั้งการผลิตในหมวดรถยนต์ และวัสดุก่อสร้าง เนื่องจากอุปสงค์ในประเทศปรับตัวขึ้นจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ รวมทั้งการผลิตในหมวดเครื่องดื่มซึ่งผู้ผลิตสุราได้เริ่มผลิตเพิ่มขึ้นมากใน

ไตรมาสที่ 4 ของปี อัตราการใช้กำลังการผลิตในปี 2544 อยู่ที่ร้อยละ 54.0 ลดลงจากร้อยละ 55.9 ในปีก่อน

ในด้านอุปสงค์หรือการใช้จ่ายภายในประเทศ การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนขยายตัวในอัตราชะลอลงเมื่อเทียบกับปีก่อน ซึ่งแสดงในดัชนีการบริโภคภาคเอกชน ที่ขยายตัวชะลอลงจากร้อยละ 3.4 ในปี พ.ศ.2543 เป็นร้อยละ 2.6 ในปี พ.ศ.2544 ซึ่งสะท้อนในยอดค้าปลีก (ณ ราคาคงที่) สินค้าอุปโภคนำเข้า (ณ ราคาคงที่) และยอดจำหน่ายรถยนต์จักรยานยนต์ ที่ขยายตัวในอัตราชะลอลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมในปีนี้จะลดลงจากปีก่อน จึงทำให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจและระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น แต่ปัจจัยที่พ่วงการบริโภคภาคเอกชนไว้คือ รายได้เกษตรกรที่มีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อย ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ทำให้มีการใช้จ่ายในสินค้าคงทน เช่น รถยนต์นั่งซึ่งยังขยายตัวได้ดี การลงทุนภาคเอกชนขยายตัวในอัตราชะลอลงในครั้งแรกของปี และเริ่มหดตัวในไตรมาสที่ 3 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ชะลอตัวลง พร้อมกับเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวซึ่งทำให้อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งออกชะลอการลงทุน เนื่องจากยังมีอัตราการกำลังการผลิตส่วนเกินและส่งผลให้การลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์หดตัวต่อเนื่อง ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศโดยรวมอยู่ในระดับต่ำตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากอุปสงค์ในประเทศยังคงอ่อนตัว และแรงกดดันจากราคาน้ำมันได้ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กลางปี โดยราคาน้ำมันดิบในตลาดดูไบเฉลี่ยในปี พ.ศ.2544 ลดลงร้อยละ 13.0 จากปีก่อน ตามการปริมาณการใช้น้ำมันที่ลดลงจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอลง และกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (OPEC) ไม่สามารถปรับลดการผลิตน้ำมันได้อย่างที่ตกลงไว้ดัชนีราคาผู้บริโภคในปี พ.ศ.2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 เป็นผลจากสินค้าในหมวดไม่ใช่อาหารเป็นสำคัญ เนื่องจากมีการขึ้นภาษีสรรพสามิตตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2544 และการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในช่วงครั้งแรกของปี การใช้จ่ายภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2544 ภาครัฐขาดดุลคิดเป็นร้อยละ 3.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศโดยมีอัตราการเบิกจ่ายที่ร้อยละ 88.4 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย ขณะที่รายได้ขยายตัวร้อยละ 2.4 ใกล้เคียงกับเป้าหมาย และในไตรมาสที่ 1 ของปีงบประมาณ พ.ศ.2545 ภาครัฐขาดดุลประมาณร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ในภาคต่างประเทศ ดุลบัญชีเดินสะพัดลดลงจากปีก่อนหน้ามาอยู่ที่ 6.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ. โดยมีดุลการค้าลดลงเป็นสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะการส่งออกที่หดตัวลงมากจากปีก่อนหน้าเนื่องจากอุปสงค์จากประเทศคู่ค้าลดลงตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ดุลบริการบริจาเกินดุลใกล้เคียงกับปีก่อน ขณะที่ดุลเงินทุนเคลื่อนย้ายขาดดุลลดลง ตามการชำระคืนหนี้ต่างประเทศที่

ลดลงส่งผลให้ดุลการชำระเงินเกินดุล 1.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. มูลค่าการส่งออกในรูปแบบดอลลาร์ สหรัฐ. ลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 6.9 เนื่องจากอุปสงค์ของประเทศคู่ค้าชะลอตัว ตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เช่นสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดสำคัญของไทยคิดเป็นประมาณร้อยละ 35 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดโดยเป็นการลดลงในสินค้าแทบทุกหมวด โดยเฉพาะในสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าที่ถูกกระทบมากที่สุดในกลุ่ม คือ แผงวงจรรวม ซึ่งหดตัวร้อยละ 21.7 อย่างไรก็ตาม ทางด้านการนำเข้า อุปสงค์ในประเทศที่อ่อนตัวลง และมูลค่าการส่งออกที่ลดลงมาก ทำให้มูลค่าการนำเข้าในรูปแบบดอลลาร์ สหรัฐ. หดตัวร้อยละ 2.8 เมื่อเทียบกับปีก่อน อย่างไรก็ตามก็ดีสินค้านำเข้า (ไม่รวมเครื่องบิน) ขยายตัวเล็กน้อยร้อยละ 5.1 ตามภาวะการลงทุนในประเทศที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ อัตราการค้า (Terms of Trade) ที่ลดลงจากปี พ.ศ.2543 เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ดุลการค้าลดลงต่อเนื่องในปี พ.ศ.2544 นอกเหนือจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว

ทางด้านการเงิน ในปี พ.ศ.2544 สภาพคล่องในระบบโดยรวมยังคงมีอยู่สูง ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทยปรับตัวลดลง 2 ครั้ง โดยในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 ธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ 4 แห่ง มีการปรับลดลงร้อยละ 0.50 และ ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 มีการปรับลดอีกครั้งร้อยละ 0.25 ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม MLR ลดลงเหลือร้อยละ 2.25 และ 7.0-7.5 ต่อปี ตามลำดับ สภาพคล่องที่มีอยู่สูงส่วนหนึ่งเป็นผลจากเงินฝากธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ.2544 ฐานะธนาคารพาณิชย์ปรับตัวดีขึ้น

ทางด้านภาวะแรงงานจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 พบว่า กำลังแรงงานมีประมาณ 34 ล้านคน ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 3 จากระยะเดียวกันปีก่อน หรือประมาณ 1 ล้านคน โดยเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 4-5 แสนคน เข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ.2544 เป็นต้นมา เนื่องจากผลของมาตรการเร่งด่วนของรัฐบาลในการสร้างงานแก่ชุมชน ทำให้คนกลุ่มนี้เห็นโอกาสที่จะได้งานทำมากขึ้น เศรษฐกิจในปี พ.ศ.2544 จะชะลอตัวลง แต่ด้วยมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลที่ชะลอการเลิกจ้าง และช่วยส่งเสริมการสร้างงานให้ชุมชนมีงานทำตลอดปี เช่น กองทุนหมู่บ้าน และ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งผลจากมาตรการฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงครึ่งหลังของปี โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรม การค้าส่งค้าปลีก โรงแรมภัตตาคาร และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ กล่าวโดยรวมแล้วอัตราการว่างงานลดลงมากในช่วงครึ่งปีหลัง

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2545

เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2545 ขยายตัวประมาณร้อยละ 5.3 ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าการคาดการณ์ของทุกสำนักในช่วงต้นปีค่อนข้างมากและเป็นการขยายตัวท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกที่ยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ ประกอบกับมีความอึมครึมของภาวะสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรัก การฟื้นตัวในครั้งนี้อาศัยการใช้จ่ายภายในประเทศ โดยเฉพาะการใช้จ่ายของภาคเอกชน เป็นแรงขับเคลื่อนด้านอุปสงค์ที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตาม อุปสงค์ต่างประเทศซึ่งสะท้อนได้จากการส่งออกที่เร่งตัวสูงโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี ยิ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเข้าสู่วัฏจักรการฟื้นตัวอีกรอบหนึ่งแม้ว่าการใช้จ่ายของภาครัฐบาลมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งทำให้แรงกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการใช้จ่ายโดยตรงของภาครัฐบาลแผ่วลงเมื่อเทียบกับช่วงปลายปี พ.ศ.2544 แต่ภาครัฐบาลยังคงมีบทบาทสำคัญต่อเนื่องต่อเศรษฐกิจผ่านมาตรการอื่น ๆ เช่น มาตรการสนับสนุนภาคอสังหาริมทรัพย์ และมาตรการเสริมสร้างอำนาจซื้อให้ประชาชนโดยเฉพาะในชนบท

ในภาคการเงิน สภาพคล่องในระบบการเงินยังคงมีสูง ซึ่งเมื่อประกอบกับการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายของทางการ จึงมีส่วนผลักดันให้อัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์โน้มลดลงในปี พ.ศ.2545 อัตราดอกเบี้ยต่ำช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคเอกชนขณะเดียวกันยังช่วยลดภาระต้นทุนกู้ยืมของภาคธุรกิจด้วย การปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวไปในทิศทางที่ดีในปี พ.ศ. 2545 โดยสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสู่บางสาขา เช่น สินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคล และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยมีอัตราการขยายตัวเป็นบวกตลอดปี ขณะที่สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม การส่งออก และการพาณิชย์ก็เริ่มขยายตัวในช่วงปลายปี นอกจากนี้ ทั้งผู้บริโภคและภาคธุรกิจต่างมีทางเลือกด้านแหล่งเงินทุนมากขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสินเชื่อจากระบบสถาบันการเงินมากเช่นในอดีตกล่าวคือ ผู้บริโภคสามารถกู้ยืมจากธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เช่น ธุรกิจเช่าซื้อ และภาคธุรกิจซึ่งมีผลประกอบการดีขึ้นก็หันมาพึ่งพาค่าไรสะสมหรือออกตราสารหนี้ในช่วงที่สถาบันการเงินยังมีความระมัดระวังสูงในการปล่อยสินเชื่อ

ในปี พ.ศ.2545 เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดีตลอดทั้งปี อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในเกณฑ์ต่ำที่ร้อยละ 0.7 แม้ว่าการไม่แน่นอนของภาวะสงครามได้ทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นและเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ภาวะน้ำท่วมในช่วงครึ่งหลังของปีสร้างความเสียหายแก่ผลผลิตเกษตรบางส่วนและส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นด้วย สำหรับด้านต่างประเทศ ดุลบัญชีเดินสะพัดที่

เกินดุลสูงต่อเนื่องทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ขณะที่ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศปรับลดลง ตามลำดับ

ภาวะตลาดแรงงาน ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2545 จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มสูงขึ้นเป็น 34.6 ล้านคนจากกำลังแรงงานรวม 35.1 ล้านคน และทั้งปี พ.ศ.2545 กำลังแรงงานเฉลี่ยอยู่ที่ 34.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 33.8 ล้านคนในปี พ.ศ.2544 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมาตรการของรัฐบาลในการสร้างงานและให้ทุนหมุนเวียนแก่ชุมชนที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่มิถุนายน พ.ศ.2544 เช่น กองทุนหมู่บ้าน และโครงการ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบลทำให้ผู้ที่เคยว่างงานกลับเข้าตลาดแรงงานจำนวนมากและคนกลุ่มนี้มีโอกาสหางานทำได้มากขึ้นตลอดปีประกอบกับในปี พ.ศ.2545 เศรษฐกิจโดยรวมฟื้นตัวจำนวนผู้มีงานทำจึงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การค้าส่งค้าปลีกและโรงแรมภัตตาคาร อัตราการว่างงานลดลงจากปีก่อนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจ้างงานนอกภาคเกษตรขยายตัวดี เฉลี่ยทั้งปีพ.ศ.2545 อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 2.4 เทียบกับร้อยละ 3.3 ในปี พ.ศ.2544

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2546

ในปี พ.ศ.2546 เศรษฐกิจไทยขยายตัวร้อยละ 6.7 สูงกว่าร้อยละ 5.4 ในปี พ.ศ.2545 อย่างชัดเจน ปัจจัยสนับสนุนประกอบด้วย การฟื้นตัวอย่างชัดเจนของเศรษฐกิจโลกที่สนับสนุนการส่งออก อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศต่ำช่วยกระตุ้นการใช้จ่าย ราคาสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกรที่เพิ่มขึ้น การจ้างงานเพิ่มขึ้น ผลประกอบการภาคเอกชนที่สูงขึ้นและมีการจ่ายเงินปันผลมากขึ้น รวมทั้งการดำเนินมาตรการของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและเพื่อส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนดำเนินอย่างต่อเนื่อง ในภาวะที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

ทางด้านอุปสงค์ แรงสนับสนุนจากอุปสงค์ภายในประเทศโดยเฉพาะการลงทุนภาคเอกชนที่เร่งตัวเร็วขึ้น ในไตรมาสที่สี่การลงทุนภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 17.9 ซึ่งการลงทุนในการก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.7 และการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.8 การใช้จ่ายเพื่ออุปโภคและบริโภคที่ชะลอตัวในไตรมาสที่สาม กลับมาขยายตัวได้เร็วขึ้นในไตรมาสสุดท้ายและตลอดทั้งปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 ซึ่งทำให้โดยภาพรวมลักษณะของการขยายตัวในปี พ.ศ.2546 ยังเป็นการขยายตัวที่นำโดยแรงสนับสนุนจากอุปสงค์ในประเทศมากกว่าในปี พ.ศ.2545

ภาคการค้าต่างประเทศ ปริมาณการส่งออกขยายตัวได้ดีแต่การนำเข้าเร่งตัวมากขึ้น ทำให้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากภาคการค้าต่างประเทศโดยสุทธิเริ่มเป็นลบในไตรมาสสุดท้าย อย่างไรก็ตาม ปริมาณการนำเข้าสินค้าทุนและสินค้าวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางที่ขยายตัวเร็วขึ้นมาก สอดคล้องกับเครื่องชี้ที่แสดงว่ากิจกรรมการผลิตทั้งเพื่อการอุปโภคและบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออกกำลังขยายตัวได้ดีซึ่งได้ส่งผลต่อเนื่องให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้นมาก ตลอดปี พ.ศ.2546 การส่งออกมีมูลค่า 78.42 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.6 จากปี พ.ศ.2545 ทั้งปริมาณและราคาสินค้าออกที่เพิ่มขึ้น มูลค่าการส่งออกคิดเป็นเงินบาทเท่ากับ 3,246,216 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.4 ซ้ำกว่ามูลค่าการส่งออกในรูปเงินดอลลาร์ สหรัฐ. เนื่องจากค่าเงินบาทแข็งขึ้น การนำเข้ามีมูลค่าทั้งสิ้น 74.2 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.1 โดยที่ปริมาณเพิ่มขึ้นเร็วกว่าราคา การนำเข้าคิดเป็นเงินบาทมีมูลค่าเท่ากับ 3,071,925 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.0 จากปี พ.ศ. 2545

ทางด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจมีเสถียรภาพตลอดช่วงปีพ.ศ.2546 เมื่อประเมินจาก

- อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเท่ากับร้อยละ 1.8 แม้ว่าราคาหมวดอาหารเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 3.6 แต่ราคาสินค้าในหมวดที่ไม่ใช่อาหารเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.7 และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเท่ากับร้อยละ 0.2

- อัตราการว่างงานเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.0 ต่ำกว่าร้อยละ 2.2 ในปี พ.ศ.2545 เล็กน้อย การบรรจุงานใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.3 ตำแหน่งงานว่างสะสมลดลงร้อยละ 2.2 และการเลิกจ้างงานลดลงร้อยละ 2.6

- หนี้สาธารณะต่อ GDP เท่ากับร้อยละ 48.9 ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2546

- ดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุล 7,975 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.6 ของ GDP

- ทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ ณ สิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2546 เท่ากับ 42.1 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. คิดเป็นประมาณ 3.7 เท่าของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น

- อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวในช่วงแคบ ๆ โดยไม่มีความผันผวน แม้ว่าใน nominal term อัตราแลกเปลี่ยนโดยเฉลี่ยจะแข็งค่าขึ้นร้อยละ 3.4 จากค่าเฉลี่ยในปี พ.ศ.2545 แต่เมื่อถ่วงน้ำหนักด้วยค่าการค้าและราคาสัมพัทธ์ ค่าเงินบาทที่แท้จริงแข็งค่าขึ้นเพียงร้อยละ 1.4

ทางด้านภาคการผลิต เศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับทำให้ภาคการเงิน ภาคการก่อสร้าง และภาคอสังหาริมทรัพย์แข็งแกร่งมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสาขาเศรษฐกิจดังกล่าวโดยปกติมักเป็นเครื่องชี้ตาม (lagging indicator) ที่ยืนยันการปรับตัวขึ้นของวัฏจักรเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2546 สาขาการเงินขยายตัวร้อยละ 12.5 เทียบกับร้อยละ 9.0 ในปี พ.ศ.2545 แม้ว่าสาขาก่อสร้างขยายตัวเพียงร้อยละ 3.4 และต่ำกว่าการขยายตัวร้อยละ 5.7 ในปี พ.ศ.2545 แต่เนื่องมาจากการก่อสร้างภาครัฐที่ลดลงมากในไตรมาสแรกของปี ในขณะที่การก่อสร้างภาคเอกชนขยายตัวได้ดี การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 10.3 ซึ่งยังเป็นสาขาการผลิตที่สนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจได้มากที่สุด ภาคการเกษตรขยายตัวได้ดีถึงร้อยละ 6.8 จากปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น และราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้นทำให้ผลตอบแทนภาคเกษตรสูงขึ้น ทางด้านภาคการเงินสภาพคล่องทางการเงินยังอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสินเชื่อธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นต่อเนื่องตลอดช่วงปี พ.ศ.2546

อนึ่ง ประเด็นด้านแรงงานที่จำเป็นต้องติดตามในระยะต่อไปคือตลาดแรงงานจะเริ่มตึงตัวและอาจสร้างแรงกดดันต่อค่าจ้างแรงงานเมื่อใด ทั้งนี้ จำนวนผู้มีงานทำที่ขยายตัวสูงตามภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจทำให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำ ที่สุดนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ.2546 อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 2.2 ลดลงจากร้อยละ 2.4 ในปี พ.ศ.2545 แนวโน้มดังกล่าวประกอบกับอัตราการทำงานต่ำกว่าระดับที่ลดลงและการประกาศหาคนเพื่อบรรจุตำแหน่งงานว่างที่เริ่มสูงขึ้นแสดงว่าตลาดแรงงานน่าจะตึงตัวขึ้นในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ผ่านมา ยังไม่มีแรงกดดันต่อค่าจ้างแรงงานเพราะระบบเศรษฐกิจยังมีแรงงานส่วนเกินในภาคเกษตรซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคนอกเกษตรได้

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2547

ในปี พ.ศ.2547 เศรษฐกิจไทยขยายตัวร้อยละ 6.1 ต่ำกว่าการขยายตัวร้อยละ 6.9 ในปีพ.ศ. 2546 เล็กน้อย แต่ก็นับว่าเป็นการขยายตัวที่อยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยขยายตัวได้ต่ำกว่าเศรษฐกิจจีนซึ่งขยายตัวร้อยละ 9.5 มาเลเซียซึ่งขยายตัวร้อยละ

7.1 ถึงคโปร้ขยายตัวร้อยละ 8.1 และฮ่องกงร้อยละ 7.7 ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาไข้หวัดนกในช่วงต้นปี การถูกไต่สวนการทุ่มตลาดกึ่งในสหรัฐฯ ในช่วงกลางปี และผลกระทบจากภัยแล้งในช่วงปลายปี รวมทั้งปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ซึ่งต่อเนื่องตลอดปี ท่ามกลางแรงกดดันจากราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา และราคาสินค้าปรับสูงขึ้นตามแรงกดดันของต้นทุน รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยอยู่ในช่วงขาขึ้น จึงทำให้การใช้จ่ายครัวเรือนและการลงทุนภาคเอกชนชะลอตัว โดยขยายตัวร้อยละ 5.6 และ 15.3 ตามลำดับ ต่ำกว่าการขยายตัวร้อยละ 6.4 และ 17.5 ในปีพ.ศ.2546 และในองค์ประกอบของการใช้จ่ายนั้นหมวดสินค้าคงทนมีการชะลอตัวอย่างชัดเจน ซึ่งคาดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น การปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย 3 ครั้งในช่วงตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงธันวาคม พ.ศ.2547 ได้มีผลให้ดอกเบี้ยในตลาดเงินปรับเพิ่มขึ้นทุกประเภทในไตรมาสสุดท้ายของปี สำหรับการลงทุนในการก่อสร้างของภาคเอกชนนั้นชะลอตัวเร็วกว่าการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ เนื่องจากการก่อสร้างที่อยู่อาศัยเริ่มขยายตัวช้าลงในภาวะที่ตลาดบ่นเริ่มอึมครึมและดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าโดยรวมการลงทุนภาคเอกชนมีการขยายตัวในอัตราสูงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 และเป็นปัจจัยที่จะสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจให้มีความต่อเนื่องต่อไป โดยที่การลงทุนภาคเอกชนได้รับช่วงการสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจต่อจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มากขึ้น

สำหรับมูลค่าการส่งออกขยายตัวได้ดีตลอดปีตามภาวะราคาสินค้าส่งออกที่สูงขึ้น แต่ปริมาณการส่งออกขยายตัวร้อยละ 7.0 ชะลอลงจากปี พ.ศ.2546 แม้ว่าเศรษฐกิจโลกจะขยายตัวสูงกว่าในปี พ.ศ.2547 ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาการส่งออกไก่อัดขัดแย้ง ผลกระทบต่อการส่งออกกึ่งในช่วงของการถูกไต่สวนการทุ่มตลาดจากสหรัฐฯ และการส่งออกแผงวงจรไฟฟ้าชะลอลงมากตามวัฏจักรสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่เริ่มชะลอลงในครึ่งหลังของปี ประกอบกับฐานการส่งออกแผงวงจรไฟฟ้าที่สูงมากในปี พ.ศ.2546 รวมทั้งฐานการส่งออกไปยังประเทศจีนที่สูงมากในปี พ.ศ.2546 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติตามข้อตกลงการค้าเสรี ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นเร็วกว่าปริมาณการส่งออกมาก โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.1 ตามภาวะความต้องการสินค้าทุนเพื่อขยายการลงทุน และสินค้าขั้นกลางและวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุนและสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคสำหรับป้อนตลาดทั้งในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามโดยเฉลี่ยทั้งปีราคาสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกับราคาสินค้าส่งออกโดยเฉลี่ย แต่ประเทศยังมีความได้เปรียบในอัตรการค่าเล็กน้อย จากข้อมูลแสดงชัดเจนว่าเศรษฐกิจกำลังปรับตัวชะลอลงและหากมีการจัดการที่เหมาะสมก็จะเข้าสู่ระดับที่มีเสถียรภาพมากขึ้น และถ้าเมื่อปัญหาชั่วคราวทั้งการระบาดของไข้หวัดนก และ

ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หมดไปรวมทั้งมีการปรับพฤติกรรมในการใช้พลังงานให้ประหยัดมากขึ้น เศรษฐกิจไทยจะขยายตัวได้ในระดับศักยภาพการผลิตประมาณร้อยละ 6-6.5 นอกจากนี้องค์ประกอบของการขยายตัวเริ่มปรับไปสู่การลงทุนมากขึ้นซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและผลิตภาพแรงงาน แต่ข้อจำกัดที่สำคัญที่ต้องระมัดระวังสำหรับเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมาคือ การนำเข้าเร่งตัวมากขึ้น ซึ่งสะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังต้องพึ่งพิงการนำเข้าสูง

หากมองในภาพรวมแล้ว ด้านการผลิต ปี พ.ศ.2547 สาขาอุตสาหกรรมขยายตัวได้ดี แต่ภาคเกษตรหดตัวต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อมีแรงกดดันมากขึ้น กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.4 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.2 ในปีก่อน ทางด้านการเงินมีการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อัตราแลกเปลี่ยน บาทเทียบกับดอลลาร์ สหรัฐ. แข็งค่าขึ้น จากค่าเฉลี่ย 41.48 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ. ในปี พ.ศ.2546 เป็น 40.22 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ. ในปี พ.ศ.2547 จากการที่ค่าเงินดอลลาร์อ่อนลงมากและค่าเงินสกุลเอเชียปรับตามทิศทางค่าเงินเยนและการคาดการณ์การปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนของจีน รวมทั้งพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยที่ดีขึ้น ทำให้มีเงินทุนไหลเข้าเพิ่มขึ้น ประกอบดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลและดอกเบี้ยนโยบายปรับเพิ่มขึ้น ทางด้านภาคการคลัง สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ลดลงอย่างต่อเนื่อง หนี้ต่างประเทศลดลงและทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

ด้านการจ้างงานมีการจ้างงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2546 อนึ่ง ประเด็นด้านแรงงานที่จำเป็นต้องติดตามต่อไป คือตลาดแรงงานที่เริ่มตึงตัวจะสร้างแรงกดดันต่อค่าจ้างแรงงานเมื่อใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากอัตราการว่างงานและอัตราการทำงานต่ำกว่าระดับที่อยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องจากปีก่อน ประกอบกับตำแหน่งงานว่างที่เพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ว่างงานน่าจะสะท้อนถึงภาวะแรงงานที่เริ่มตึงตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการสอบถามธุรกิจเอกชนของ ธปท. พบว่าบางสาขาธุรกิจเริ่มประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน เช่น สาขาธุรกิจการก่อสร้างภาคอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยวอย่างไรก็ดี ในระยะที่ผ่านมายังไม่มีแรงกดดันต่อค่าจ้างแรงงานเพราะระบบเศรษฐกิจยังมีแรงงานส่วนเกินในภาคเกษตรซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคนอกเกษตรได้ แต่ก็มีสัญญาณบ่งชี้ว่าแรงงานส่วนเกินในภาคเกษตรที่มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจะสร้างแรงกดดันต่อการปรับขึ้นค่าจ้างได้ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นมีคุณลักษณะไม่สอดคล้องกับแรงงานส่วนเกินดังกล่าว

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2548

ตลอดทั้งปี พ.ศ.2548 เศรษฐกิจไทยขยายตัวร้อยละ 4.5 ชะลอตัวจากร้อยละ 6.2 ในปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันและอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นมากอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ผลกระทบภัยแล้ง ไข้หวัดนก และ ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ ในครึ่งปีแรกเศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงจากการขาดดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูง แต่ในช่วงครึ่งหลังของปีการส่งออกสุทธิของสินค้าและบริการที่ปรับตัวดีขึ้น อันเป็นผลจากการเร่งรัดการส่งออกและการบริหารจัดการการนำเข้าตลอดช่วงครึ่งหลังของปีประกอบด้วยภาวะท่องเที่ยวที่ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับหลังจากที่หดตัวในช่วงครึ่งแรกของปี

ทางด้านอุปสงค์ภายในประเทศ ในไตรมาสสุดท้ายการบริโภคภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 4.0 ชะลอตัวลงจากการขยายตัวร้อยละ 4.6 ในสามไตรมาสแรก โดยกำลังซื้อของประชาชนลดลงเนื่องจากราคาสินค้าทั่วไปและราคาน้ำมันที่สูงขึ้นมาก และจากการปรับอัตราดอกเบี้ย ขณะที่การลงทุนรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 ชะลอตัวเล็กน้อยจากร้อยละ 8.4 ในไตรมาสที่สามตลอดปี พ.ศ.2548 มีการใช้จ่ายและการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 และร้อยละ 11.2 ตามลำดับ โดยที่การลงทุนในการก่อสร้างชะลอตัวตามความต้องการที่อยู่อาศัยที่เริ่มชะลอตัว แต่การลงทุนด้านเครื่องมือเครื่องจักรยังเพิ่มขึ้นในอัตราสูงร้อยละ 12.1 เนื่องจากอัตราการใช้กำลังการผลิตสูงขึ้นและเต็มกำลังการผลิตในหลายอุตสาหกรรม สำหรับภาครัฐตลอดปีมีการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.6 และการใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่ออุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.0

ด้านการส่งออกมีมูลค่า 109,211 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.0 โดยการส่งออกสินค้าหลายชนิดปรับตัวดีขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี และทำให้การส่งออกในช่วงครึ่งหลังของปีเพิ่มขึ้นสูงกว่าในช่วงครึ่งแรก ส่วนทางด้านมูลค่าการนำเข้ายังชะลอตัวลงต่อเนื่องแต่ช้ากว่าการชะลอตัวของการส่งออก ตลอดปี พ.ศ.2548 ดุลการค้าขาดดุล 8,578 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. โดยรวมแล้วดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 3,714 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.และนับว่าเป็นการขาดดุลที่เกิดขึ้นจากราคาน้ำมัน และวัตถุดิบประเภทเหล็กและทองคำที่นำเข้าเพิ่มขึ้นมากเป็นสำคัญ

ในด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจมีแรงกดดันจากภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้นมาก และจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดการจ้างงานเพิ่มขึ้นและอัตราการว่างงานลดลง โดยรวมปี พ.ศ.2548 มีผู้มีงานทำเฉลี่ย 35.34 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 และอัตราการว่างงานเฉลี่ยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.8

เสถียรภาพด้านต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์ดี ทางด้านภาคการเงินดอกเบี้ยปรับสูงขึ้นตามลำดับ การขยายตัวของสินเชื่อเริ่มมีสัญญาณชะลอตัว และสภาพคล่องของตลาดเงินยังอยู่ในระดับสูง อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพและมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้น

ทางด้านภาวะตลาดแรงงาน ในปี พ.ศ.2548 จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.3 ชะลอลงจากปีก่อน เนื่องจากภาคการเกษตรประสบภาวะภัยแล้งทำให้การจ้างงานในภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.7 หดตัวต่อเนื่องจากปีก่อน ทั้งนี้ แรงงานบางส่วนได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคนอกเกษตร อย่างไรก็ตามการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้แรงงานภาคนอกเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 2.6 เทียบกับปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 6.0 โดยการจ้างงานสาขาสำคัญทุกสาขามีอัตราการขยายตัวชะลอลงจากปีก่อน ทั้งนี้ จำนวนผู้มีงานทำยังขยายตัวต่อเนื่อง แม้ชะลอตัวลงบ้างในปีนี้ แต่ก็ทำให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำสุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ.2548 อัตราการว่างงานเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.8 ลดลงจากร้อยละ 2.1 ในปี พ.ศ.2547 และเมื่อพิจารณาร่วมกับอัตราการจ้างงานต่ำกว่าระดับที่อยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องจากปีก่อน ประกอบกับตำแหน่งงานว่างที่เพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ว่างงานสะท้อนภาวะแรงงานที่ตึงตัวบ้างในช่วงที่ผ่านมา และอาจจะตึงตัวได้ในระยะต่อไปเนื่องจากความต้องการแรงงานที่ยังคงมีอยู่ในระดับสูงกว่าผู้ว่างงาน อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจโดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมได้มีการปรับตัวสนองตอบจำนวนผู้ว่างงานที่อยู่ในระดับต่ำ โดยเพิ่มรอบและชั่วโมงการทำงาน

ภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ.2549

โดยรวมเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2549 ขยายตัวร้อยละ 5.0 สูงกว่าการขยายตัวร้อยละ 4.5 ในปี พ.ศ.2548 เนื่องจากแรงสนับสนุนจากปริมาณส่งออกสินค้าซึ่งขยายตัวสูงร้อยละ 9.0 ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัวดี เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 ในปี พ.ศ.2548 ในขณะที่ปริมาณการนำเข้าลดลงร้อยละ 0.8 จากที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 ในปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นไปตามภาวะการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนที่ชะลอตัว ซึ่งขยายตัวเพียงร้อยละ 3.1 และ 3.9 ตามลำดับ เนื่องจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อสูงอัตราดอกเบี้ยที่ปรับเพิ่มขึ้น และความกังวลต่อสถานการณ์ภายในประเทศทั้งเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้และความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้ความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนลดลง ลักษณะการขยายตัวของเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2549 มีดังนี้

แรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2549 เป็นการส่งออกสุทธิทั้งสินค้าและบริการ โดยเฉพาะการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และภาคบริการท่องเที่ยว โดยที่ปริมาณการส่งออกสุทธิทั้งสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 46.7 เทียบกับที่ลดลงร้อยละ 16.5 ในปี พ.ศ.2548 สำหรับอุปสงค์ภายในประเทศรวม (รวมส่วนเปลี่ยนสินค้าคงเหลือ) ขยายตัวเพียงร้อยละ 0.3 ต่ำกว่าที่ขยายตัวร้อยละ 7.3 ในปี พ.ศ.2548 ดังนั้นในปี พ.ศ.2549 ภาคการผลิตและบริการที่เชื่อมโยงกับการส่งออกจึงได้ประโยชน์จากสถานการณ์เศรษฐกิจมากกว่าผู้มีรายได้อาจหรือพึ่งพิงความต้องการของตลาดในประเทศ โดยที่การส่งออกที่ขยายตัวได้ดีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าที่ใช้วัตถุดิบนำเข้า จึงมีแรงผลักดันต่อเนื่องต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้จำกัด การนำเข้ามีมูลค่า 125,975 ล้านดอลลาร์ สหรัฐเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7.0 เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.9 ของปี พ.ศ.2548 โดยทุกกลุ่มสินค้านำเข้าชะลอตัว มูลค่าการค้าในปี พ.ศ.2549 เกินดุล 2,245 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ แต่และเมื่อรวมกับการเกินดุลบริการรายได้และเงินโอนทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 3,240 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของ GDP

การใช้จ่ายและการลงทุนภาคเอกชนชะลอตัวต่อเนื่องและชัดเจนในปี พ.ศ.2549 โดยขยายตัวเพียงร้อยละ 3.1 และ 3.9 ตามลำดับ จากผลกระทบของราคาน้ำมันและราคาสินค้าที่ยังอยู่ในระดับสูง และอัตราดอกเบี้ยที่ปรับเพิ่มขึ้น รวมทั้งความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่ลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงต้นปี สำหรับการลงทุนภาคเอกชนนั้นชะลอตัวลงมากทั้งการลงทุนด้านเครื่องมือเครื่องจักรและการลงทุนก่อสร้าง โดยเฉพาะการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เนื่องจากราคาน้ำมันที่สูงและอัตราดอกเบี้ยสูงได้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต ประกอบกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางการเมืองส่งผลให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลง และนักลงทุนบางส่วนชะลอการตัดสินใจลงทุนออกไปแม้ว่าโดยภาพรวมอัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72 ในปี พ.ศ.2548 เป็นร้อยละ 74.2 ในปี พ.ศ.2549 การใช้จ่ายรัฐบาลและการลงทุนภาครัฐชะลอตัว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเบิกจ่ายงบลงทุนรัฐวิสาหกิจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่ล่าช้าออกไป

ทางด้านการผลิตปี พ.ศ.2549 ขยายตัวดีทั้งการผลิตภาคเกษตรและนอกเกษตร ผลผลิตอุตสาหกรรมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.1 สูงกว่าร้อยละ 5.2 ในปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นการขยายตัวตามภาวะการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ ในขณะที่การผลิตเพื่อใช้ในประเทศชะลอตัว ผลผลิตเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 4.4 เทียบกับที่ลดลงร้อยละ 3.2 ในปี พ.ศ.2548 แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากภาวะแห้งแล้งในช่วงต้นปี และภาวะน้ำท่วมในหลายจังหวัดระหว่างเดือนกันยายน – ตุลาคม

ทางด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี แรงกดดันจากเงินเฟ้อลดลงมากในช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ.2549 อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเท่ากับร้อยละ 2.3 สูงขึ้นจากร้อยละ 1.7 ในปี พ.ศ. 2548 โดยในช่วงครึ่งแรกของปีอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นมากจากการสูงขึ้นของราคาน้ำมัน ค่ากระแสไฟฟ้า ค่าโดยสารสาธารณะ ผักสดและผลไม้ซึ่งได้รับผลกระทบจากภาวะฝนแล้ง นอกจากนี้ส่วนหนึ่งยังเป็นผลของฐานเงินเฟ้อที่ค่อนข้างต่ำเนื่องจากเป็นช่วงที่ราคาน้ำมันยังถูกควบคุม แต่แรงกดดันเงินเฟ้อเริ่มลดลงในช่วงครึ่งหลังของปี การจ้างงานรวมเพิ่มขึ้น และอัตราการว่างงานทรงตัวอยู่ในระดับเดียวกับกับปีที่แล้ว อัตราการว่างงานเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.51 ต่ำกว่าร้อยละ 1.90 ของปี พ.ศ.2548 เสถียรภาพด้านต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์ดี ทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2549 เท่ากับ 66.98 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ซึ่งคิดเป็น 3.6 เท่าของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น และเท่ากับการนำเข้า 6.38 เดือน ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีเสถียรภาพ ภาวะการเงิน อัตราดอกเบี้ยเริ่มทรงตัวในช่วงครึ่งหลังของปีทำให้เงินฝากรวมชะลอตัวลงแม้ว่าเงินฝากประจำยังเพิ่มขึ้นมาก ขณะที่สินเชื่อชะลอตัวต่อเนื่อง สภาพคล่องในระบบสถาบันการเงินจึงอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าเงินบาทมีแนวโน้มแข็งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และตลาดหลักทรัพย์มีความผันผวน

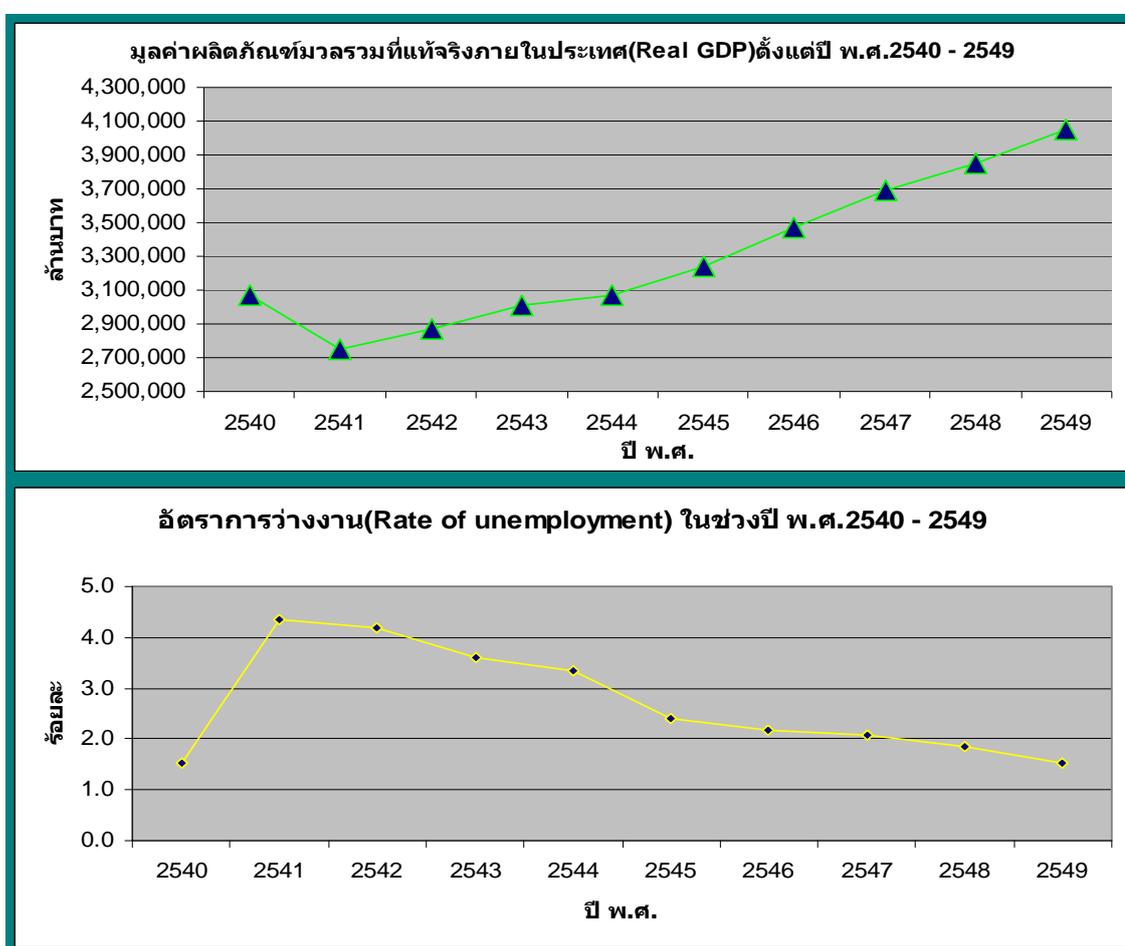
ทางด้านภาวะตลาดแรงงานโดยรวม ในปี พ.ศ.2549 จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.5 โดยผลกระทบจากภัยแล้งต่อภาคการเกษตรได้คลี่คลายลง ทำให้การจ้างงานภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 เทียบกับปีก่อนที่หดตัวร้อยละ 0.7 อย่างไรก็ตาม การจ้างงานภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้นบางส่วนมาจากการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคนอกเกษตร ซึ่งส่งผลให้การจ้างงานภาคนอกเกษตรลดลงร้อยละ 0.4 เทียบกับปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 2.6 โดยการจ้างงานสาขาสำคัญเกือบทุกสาขาหดตัวจากปีก่อน ทั้งนี้ แม้การลงทุนในช่วงปี พ.ศ.2549 ชะลอตัวลง แต่อัตราการว่างงานยังคงโน้มต่ำลงต่อเนื่องจากร้อยละ 1.8 ในปี พ.ศ.2548 มาอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ในปี พ.ศ.2549 ซึ่งถือเป็นระดับการว่างงานที่ต่ำมาก และเมื่อพิจารณาพร้อมกับอัตราการทำงานต่ำกว่าระดับที่อยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องจากปีก่อน สะท้อนภาวะการจ้างงานที่ค่อนข้างดีถึงตัว และอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจได้ในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาตำแหน่งงานว่างที่โน้มต่ำลง เนื่องจากการปรับตัวของผู้ประกอบการในด้านความต้องการแรงงาน รวมทั้งความยืดหยุ่นในตลาดแรงงานไทยที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานได้ง่ายระหว่างภาคเกษตรและภาคนอกเกษตร ช่วยผ่อนคลายแรงกดดันต่อระดับค่าจ้างและอุปสงค์ในตลาดแรงงานลงได้

กล่าวโดยรวม เศรษฐกิจไทยในช่วงปี พ.ศ.2540 - 2549 มีลักษณะที่ค่อนข้างจะมีเสถียรภาพมากขึ้นเรื่อยๆ พิจารณาได้จากภาพที่ 4.1 แม้ว่าในช่วงแรกๆคือ ปี พ.ศ.2540 - 2541

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงจะค่อนข้างต่ำมากเนื่องจากประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2540 แล้วส่งผลต่อเนื่องมายังปี พ.ศ.2541 เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมลดลงอย่างมาก เมื่อดูประกอบกับอัตราการว่างงาน จะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ.2541 ภายหลังที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้นมาก จากเดิมที่เคยมีอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ในปี พ.ศ.2540 เพิ่มสูงขึ้นมาเป็นร้อยละ 4.4 ในปี พ.ศ.2541 เนื่องมาจากการหดตัวของความต้องการแรงงานตามสถานะเศรษฐกิจ มีการจ้างงานใหม่น้อยมาก ขณะที่มีการเลิกจ้างสูง ต่อมาในปี พ.ศ.2542 เศรษฐกิจไทยมีการปรับตัวดีขึ้น ภาคการผลิตเกือบทุกสาขาได้รับแรงกระตุ้นจากการส่งออกประกอบกับแรงเสริมจากการฟื้นตัวของอุปสงค์ภายในประเทศเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐเป็นสำคัญขณะเดียวกัน การลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนก็ปรับตัวดีขึ้น ทางด้านตลาดแรงงานนั้น แม้ว่าเศรษฐกิจโดยรวมจะปรับตัวดีขึ้น แต่แนวโน้มการจ้างงานยังปรับตัวช้าๆ อัตราการว่างงานในปี พ.ศ.2542 เท่ากับร้อยละ 4.2 ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์สูงเนื่องจากการปรับตัวของการจ้างงานจะมีความล่าช้ากว่าการฟื้นตัวของการผลิต ประกอบกับมีการปรับโครงสร้างองค์กรของธุรกิจทำให้ยังมีการลดการจ้างงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 เศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 1.8 จะเห็นได้จากเส้นมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงค่อนข้างลาดแสดงถึงการขยายตัวที่ชะลอลง โดยอุปสงค์ภายในประเทศที่ยังคงพุงตัวอยู่ได้ โดยมีรายจ่ายภาครัฐเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญ เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อต่ำอยู่ที่ร้อยละ 1.6 ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดยังเกินดุลแต่ต่ำกว่าปีก่อน เนื่องจากการลดลงของการส่งออกเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกต่อเนื่อง ตามการชำระหนี้สินหนี้ต่างประเทศ ส่วนอัตราการว่างงานในปี พ.ศ. 2544 ก็ลดลงมาเล็กน้อยในอัตราที่ชะลอตัวลง โดยลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 3.3

เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2545 ขยายตัวประมาณร้อยละ 5.3 ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าการคาดการณ์ของทุกสำนักในช่วงต้นปีค่อนข้างมากและเป็นการขยายตัวท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกที่ยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ ประกอบกับมีความอึมครึมของภาวะสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรัก การฟื้นตัวในครั้งนี้จึงอาศัยการใช้จ่ายภายในประเทศ โดยเฉพาะการใช้จ่ายของภาคเอกชน เป็นแรงขับเคลื่อนด้านอุปสงค์ที่สำคัญที่สุด พอมาถึงในปี พ.ศ.2546 เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างชัดเจน จะสังเกตได้ว่าตั้งแต่ช่วงปี 2545 เป็นต้นมา มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอัตราที่ค่อนข้างจะคงที่สังเกตได้จากเส้นที่เกือบจะเป็นเส้นตรงในช่วงดังกล่าว โดยในปี พ.ศ.2545 – 2549 มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 5.7 และมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนทางด้านอัตราการว่างงานในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2545 มี

อัตราการว่างงานลดลงมากคือลดลงจากร้อยละ 3.3 ในปี พ.ศ.2544 เป็นร้อยละ 2.4 ในปี พ.ศ.2545 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมาตรการของรัฐบาลในการสร้างงานและให้ทุนหมุนเวียนแก่ชุมชนที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่กลางปี พ.ศ.2544 เช่น กองทุนหมู่บ้าน และ โครงการ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบลทำให้ผู้ที่เคยว่างงานกลับเข้าตลาดแรงงานจำนวนมากและคนกลุ่มนี้มีโอกาสหางานทำได้มากขึ้นตลอดปี ประกอบกับในปี พ.ศ.2545 เศรษฐกิจโดยรวมฟื้นตัวจำนวนผู้มีงานทำจึงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การค้าส่งค้าปลีกและโรงแรมภัตตาคาร อัตราการว่างงานลดลงจากปีก่อนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจ้างงานนอกภาคเกษตรขยายตัวดี หลังจากนั้นจนถึงปี พ.ศ. 2549 อัตราการว่างงานก็ลดลงมาเรื่อยๆเป็นลำดับ และมีแนวโน้มลดลงในอนาคต

ภาพที่ 4.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ (Real GDP) และ อัตราการว่างงานโดยรวม(Rate of Unemployment) ในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 2549

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550)

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า อัตราการว่างงานกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำอัตราการว่างงานจะปรับตัวสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2541 อย่างไรก็ดี เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัว อัตราการว่างงานก็ค่อยๆปรับลดตั้งแตปี พ.ศ.2542 แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ.2544 เศรษฐกิจโลกจะชะลอตัวลงไปบ้าง แต่ด้วยมาตรการต่างๆของรัฐบาลในการสร้างงานให้ชุมชนต่างๆทำให้จำนวนผู้มีงานทำยังขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง อัตราการว่างงานก็ยังคงลดลงเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าขณะนี้มีความวิตกกังวลว่าภาวะตลาดแรงงานไทยตึงตัวขึ้นแล้ว แม้ว่าปัญหาจะยังมีได้ปรากฏทั่วไป แต่บางสาขาการผลิต เช่น ภาคก่อสร้าง ก็เริ่มหาแรงงานได้ยากขึ้นทั้งในระดับแรงงานมีฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือ อย่างไรก็ดี แรงกดดันต่อค่าจ้างยังไม่ชัดเจนในระยะที่ผ่านมา เนื่องจากธุรกิจมีการปรับตัวด้านอื่นๆ เช่น การให้ประโยชน์ตอบแทนที่ไม่ใช่ค่าจ้าง ทดแทนการขึ้นค่าจ้าง เป็นต้น ทว่าเมื่อตลาดแรงงานตึงตัวมากขึ้นต่อไปการปรับขึ้นค่าจ้างเพื่อแข่งขันแรงงาน น่าจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนและระดับราคาในที่สุด ดังนั้น ทางการจึงควรติดตามภาวะแรงงานและแรงกดดันจากค่าจ้างไปสู่อัตราเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิด รวมทั้งรัฐบาลควรมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการขยายตัวของอุปทานแรงงานและบรรเทาภาวะตึงตัวของตลาดแรงงานในระยะสั้น สำหรับในระยะยาว รัฐบาลจำเป็นต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจในการดำเนินมาตรการต่างๆเพื่อสนับสนุนให้มีจำนวนแรงงานที่เพียงพอและคุณภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 4.1 ภาพรวมเศรษฐกิจประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549

ปี พ.ศ.	Real GDP (ล้านบาท)	Real GDP Growth Rate (ร้อยละ)	ดุลการชำระเงิน (สุทธิ) Balance of Payment (ล้านบาท)	มูลค่าการ ส่งออกรวม Total Exports (ล้านบาท)	มูลค่าการ นำเข้ารวม Total Imports (ล้านบาท)	อัตราเงิน			แรงงานที่มี	
						เพื่อ พื้นฐาน Core Inflation (ร้อยละ)	กำลัง แรงงาน Labor Force (พันคน)	อัตราการ ว่างงาน Rate of Unemployment (ร้อยละ)	ทักษะจาก ต่างประเทศ Foreign Skilled Labor (คน)	FDI(สุทธิ) Net FDI (ล้านบาท)
2540	3,073,207	-1.38	-299,210.00	1,806,699.66	1,924,283.03	4.7	32,575	1.5	60,211	117,696.28
2541	2,748,350	-10.57	57,623.00	2,248,321.19	1,774,066.18	7.2	32,460	4.4	69,762	209,888.27
2542	2,872,074	4.50	172,695.00	2,215,179.94	1,907,390.62	1.8	32,719	4.2	73,613	134,591.69
2543	3,009,471	4.78	-58,440.00	2,773,827.02	2,494,141.11	0.7	33,224	3.6	76,796	115,286.16
2544	3,072,242	2.09	57,566.00	2,884,703.89	2,752,346.05	1.4	33,813	3.3	59,978	224,842.00
2545	3,237,089	5.37	180,821.00	2,923,941.39	2,774,840.19	0.4	34,262	2.4	58,597	147,526.00
2546	3,467,778	7.13	2,179.00	3,325,630.12	3,138,776.03	0.2	34,902	2.2	70,423	213,723.00
2547	3,686,878	6.32	229,927.00	3,873,689.56	3,801,066.55	0.4	35,718	2.1	82,751	198,880.00
2548	3,854,687	4.55	221,436.87	4,438,691.03	4,754,024.60	1.6	36,132	1.8	95,728	262,597.10
2549	4,052,199	5.12	477,524.63	4,937,372.24	4,942,922.54	2.3	36,429	1.5	109,191	382,891.58

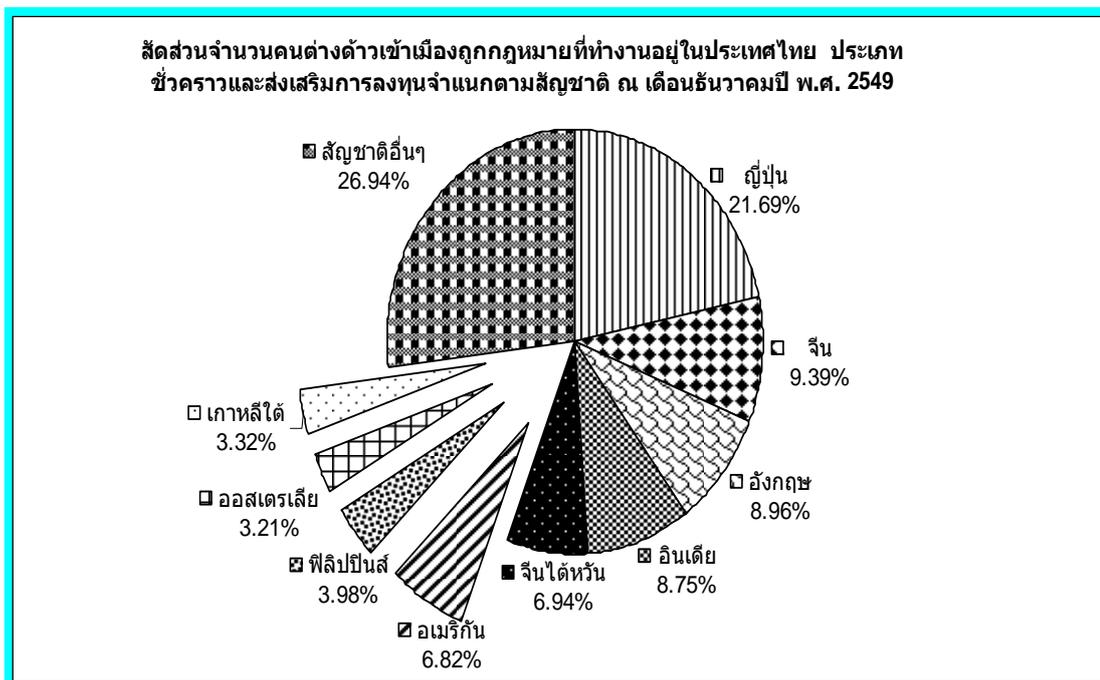
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงแรงงาน (2550)

ส่วนที่ 2 แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ

จากที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ว่าแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศในที่นี่ หมายถึง แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานในประเทศไทยประเภทชั่วคราว (มาตรา 7) และประเภทส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 10) ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขอนำตัวเลขสถิติของแรงงานดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นสภาพโดยรวมของแรงงานดังกล่าวที่เข้ามา

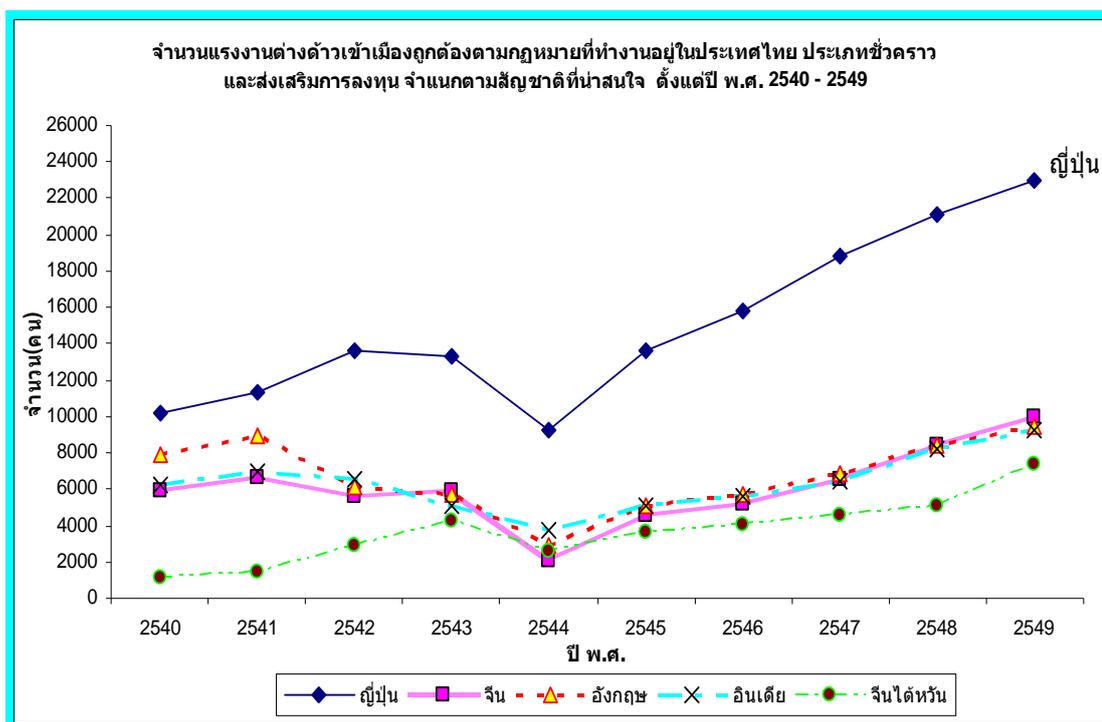
จำนวนแรงงานที่มีทักษะจำแนกตามสัญชาติ

จากภาพที่ 4.2 ได้แสดงสัดส่วนคนต่างด้าวประเภทชั่วคราวและส่งเสริมการลงทุนที่ทำงานในประเทศไทยมากที่สุด 10 อันดับ โดย**จำแนกตามสัญชาติ** ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 จะเห็นว่าสัดส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาสูงสุดแน่นอนว่าเป็นสัญชาติอื่นๆที่ประกอบด้วยหลายๆ ประเทศที่ไม่ได้จัดอันดับมีสัดส่วนถึงร้อยละ 26.94 รองลงมาอันดับที่ 1 ที่มีแรงงานที่มีทักษะเข้ามา มากที่สุด ได้แก่ แรงงานจากประเทศญี่ปุ่น มีสัดส่วนถึงร้อยละ 21.69 ของแรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่เข้ามา อันดับที่ 2 อันดับที่ 3 และอันดับที่ 4 สัดส่วนใกล้เคียงกันได้แก่ แรงงานจากประเทศจีน แรงงานจากประเทศอังกฤษ และแรงงานจากประเทศอินเดีย มีสัดส่วนร้อยละ 9.39 ร้อยละ 8.96 และร้อยละ 8.75 ตามลำดับ (เดิมเป็นแรงงานจากอังกฤษมากกว่าจีน) รองลงมาอันดับที่ 5 ได้แก่ แรงงานจากไต้หวัน ร้อยละ 6.94 อันดับที่ 6 ได้แก่ แรงงานอเมริกัน ร้อยละ 6.82 อันดับที่ 7 ได้แก่ แรงงานจากฟิลิปปินส์ ร้อยละ 3.98 อันดับที่ 8 ได้แก่ แรงงานจากออสเตรเลีย ร้อยละ 3.21 และ อันดับสุดท้ายอันดับที่ 9 ได้แก่ แรงงานจากเกาหลีใต้ ร้อยละ 3.32 เมื่อเปรียบเทียบดูแล้วจะเห็นได้ว่า แรงงานที่มีทักษะที่หลังไหลเข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นแรงงานสัญชาติประเทศญี่ปุ่นมี สัดส่วนที่ใหญ่มากคือมีอยู่ประมาณร้อยละ 22 รองลงมาเป็นแรงงานที่มีจากจีนและอังกฤษ ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 สัดส่วนจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามสัญชาติ ปี พ.ศ. 2549
ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

จากภาพที่ 4.3 แสดงแนวโน้มจำนวนแรงงานที่มีทักษะที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 2549 โดยจำแนกตามสัญชาติที่มีแรงงานดังกล่าวเข้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกในปี พ.ศ.2549 จะเห็นได้ว่าแรงงานที่เข้ามามากที่สุดในทุกๆปีได้แก่ แรงงานจากประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2544 แรงงานดังกล่าวได้เข้ามาทำงานมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมาถึงปี พ.ศ.2544 แรงงานดังกล่าวเข้ามาทำงานลดลงไปมาก เนื่องจากเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจากเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมชะงักงัน ส่งผลต่อการจ้างแรงงานดังกล่าวลดลงมาก หลังจากนั้นก็มีแรงงานดังกล่าวเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละปี แรงงานจากประเทศอังกฤษ จีน และอินเดียจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกันในทุกๆปี และมีแนวโน้มเข้ามาทำงานคล้ายคลึงกัน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 มีแรงงานเข้ามาในประเทศไทยลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งมาถึงในปี พ.ศ.2544 เป็นต้นไปแรงงานจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ค่อยๆเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยแรงงานจากประเทศอังกฤษจะมีสัดส่วนมากกว่าแรงงานจากประเทศจีนมาตลอด จนกระทั่งมาถึงในปี พ.ศ.2549 แรงงานจีนมีสัดส่วนเข้ามาทำงานมากกว่าแรงงานจากอังกฤษเล็กน้อย ส่วนแรงงานจากไต้หวันมีสัดส่วนน้อยกว่าประเทศอื่นๆที่กล่าวไปแล้วเกือบทุกปี จะเห็นได้ว่าแนวโน้มแรงงานจากทุกประเทศมีทิศทางเดียวกันและมีแนวโน้มที่จะเข้ามาเพิ่มขึ้นในอนาคต

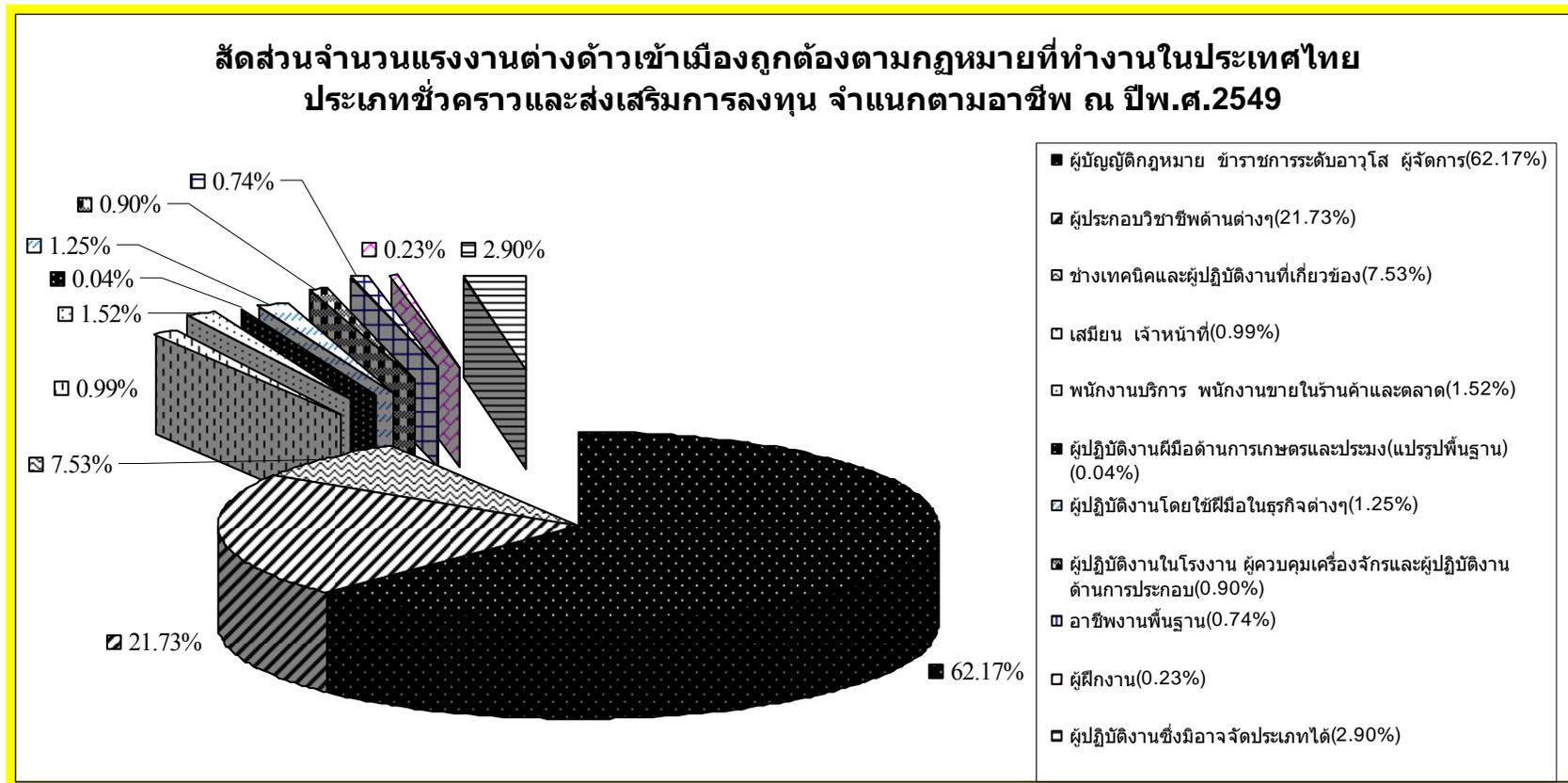

ภาพที่ 4.3 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามสัญชาติที่น่าสนใจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

จำนวนแรงงานที่มีทักษะจำแนกตามประเภทอาชีพ

จากภาพที่ 4.4 แสดงสัดส่วนคนต่างด้าวประเภทชั่วคราวและส่งเสริมการลงทุนที่ทำงานในประเทศไทย โดยจำแนกตามประเภทอาชีพ ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2549 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นแรงงานในอาชีพ *ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ* มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 62.17 รองลงมาเป็นแรงงานในอาชีพผู้ประกอบการด้านต่างๆ มีสัดส่วนร้อยละ 21.73 รองลงมาอันดับสามได้แก่แรงงานในอาชีพช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง มีสัดส่วนอีกร้อยละ 7.53 ส่วนที่เหลือในอาชีพอื่น ๆ มีสัดส่วนเมื่อเทียบกับอาชีพที่กล่าวไปแล้วยังมีสัดส่วนน้อยมาก คือไม่ถึงร้อยละ 5 ในแต่ละประเภทอาชีพอาชีพ

ภาพที่ 4.4 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามประเภทอาชีพ ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2549
ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

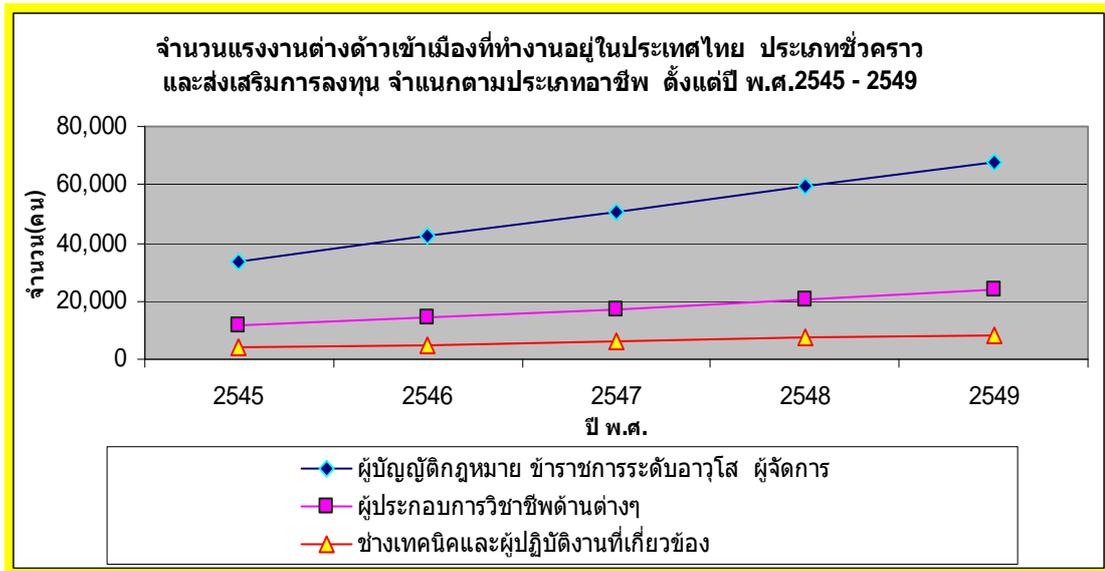
จากภาพที่ 4.5 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานในประเทศไทย ประเภทชั่วคราว และ ประเภทส่งเสริมการลงทุน โดยจำแนกตามอาชีพที่มีสัดส่วนเข้ามาทำงานสูงสุด ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2549 จะเห็นได้ว่า

ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ มีจำนวนแรงงานเข้ามาสูงกว่าประเภทอาชีพอื่นมากในทุกๆปี เป็นเส้นเดียวที่อยู่สูงกว่าเส้นอื่นๆ เมื่อดูแนวโน้มแล้วจะเห็นว่าแรงงานในอาชีพนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี และสูงขึ้นในอัตราที่รวดเร็วกว่าลักษณะเส้นที่ค่อนข้างชันกว่าเส้นอื่น จากปีพ.ศ.2545ที่มีจำนวนเกือบ 34,000 คนพอมานในปีพ.ศ.2549 เพิ่มมาถึงประมาณ 68,000 คน เพิ่มขึ้นมาเป็นเท่าตัว และดูแนวโน้มแล้วน่าจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต แนวโน้มแรงงานในอาชีพนี้น่าจะเพิ่มเข้ามาอย่างรวดเร็วกว่าอาชีพอื่นๆ

ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ มีจำนวนแรงงานเข้าไม่มากนัก แต่ในปีแรงงานอาชีพนี้เข้ามาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่สูงมากและเพิ่มขึ้นในอัตราที่ค่อนข้างจะคงที่ในแต่ละปี และมีแนวโน้มว่าจะเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆในอนาคต

อาชีพช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง มีจำนวนแรงงานเข้ามาไม่มาก และ แต่ละปีก็เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานอาชีพดังกล่าวยังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แนวโน้มแรงงานอาชีพนี้จึงน่าจะเข้ามาเพิ่มขึ้นในอนาคต

เมื่อมองในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่า แรงงานอาชีพ **ผู้บัญญัติกฎหมายข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ** มีแนวโน้มเข้ามาอย่างรวดเร็วมาก ในขณะที่ **ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ** และ **อาชีพช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง** มีแนวโน้มเข้ามาทำงานใกล้เคียงกันมาก จะสังเกตได้ว่าทั้งสองเส้นค่อนข้างขนานกันอย่างไรก็ตาม แนวโน้มทั้งสามอาชีพในอนาคตน่าจะเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

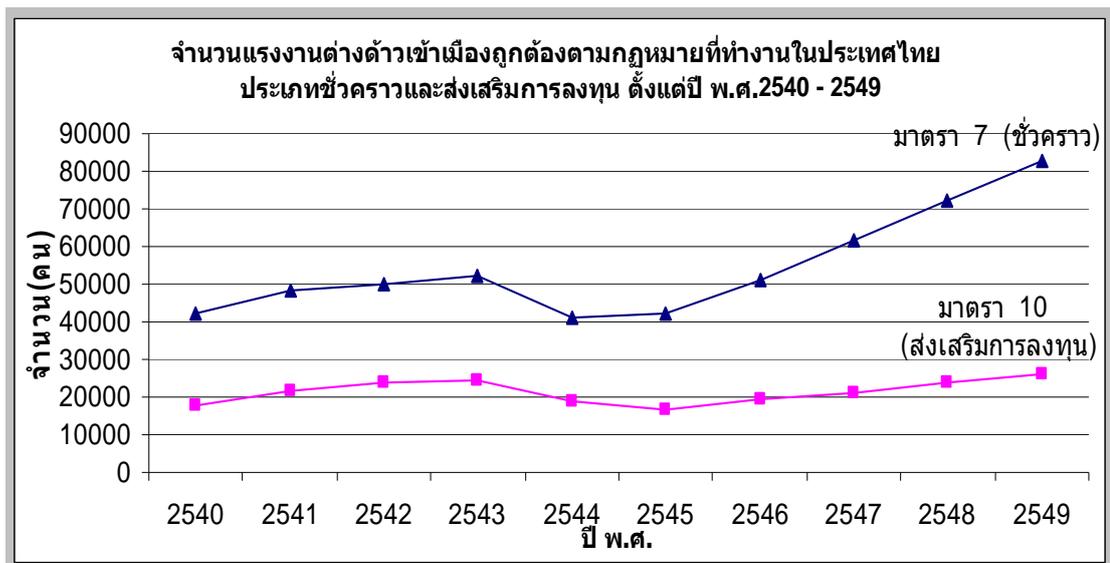
ภาพที่ 4.5 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามประเภทอาชีพที่มีสัดส่วนเข้ามา มากที่สุด 3 อันดับแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 - 2549

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

จำนวนแรงงานที่มีทักษะ จำแนกตามมาตรา

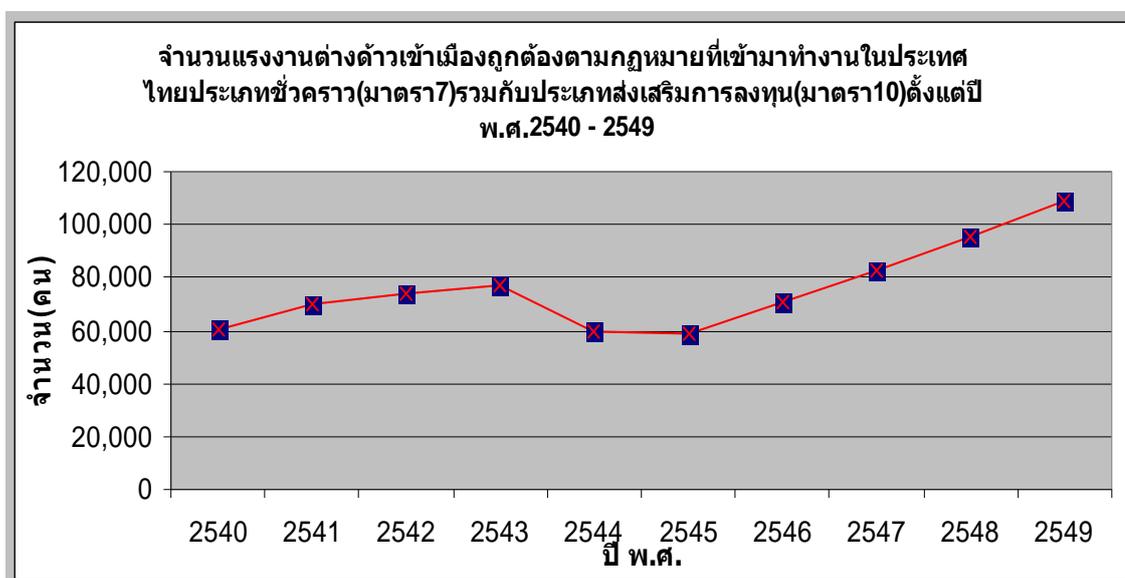
จากภาพที่ 4.6 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานในประเทศไทย ประเภทชั่วคราวตามมาตรา 7 และ ประเภทส่งเสริมการลงทุนตามมาตรา 10 (พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549 จะเห็นได้ว่าทั้งสองเส้นมีลักษณะขนานกันเกือบตลอดเส้นตลอดเส้น โดยเส้นของแรงงานต่างด้าวประเภทชั่วคราว (ตามมาตรา 7) จะอยู่สูงกว่าแสดงจำนวนแรงงานที่น้อยกว่าประเภทส่งเสริมการลงทุน (ตามมาตรา 10) เป็นเช่นนี้เรื่อยไปแสดงถึงแนวโน้มเดียวกันของแรงงานทั้งสองประเภทแต่พอมาถึงช่วงปลายจะเห็นได้ว่าเส้นที่เคยขนานกันแยกออกจากกันแสดงถึงแรงงานประเภทชั่วคราว (ตามมาตรา 7) สูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่แรงงานประเภทส่งเสริมการลงทุน (ตามมาตรา 10) ไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เมื่อมาพิจารณาถึงแนวโน้มจะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอัตราปานกลางไม่รวดเร็วนักทั้งสองประเภท คือ ประเภทชั่วคราว (ตามมาตรา 7) มีแรงงานเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับเช่นเดียวกับแรงงานประเภทส่งเสริมการลงทุน (ตามมาตรา 10) ซึ่งมีแนวโน้มเดียวกันต่อมาตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 แนวโน้มจำนวนแรงงานกลับลดลงทั้งสองประเภท ส่วนในปี พ.ศ. 2545 แรงงานต่างด้าวประเภทชั่วคราว (ตามมาตรา 7) กลับมามีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่แรงงาน

ประเภทส่งเสริมการลงทุน(ตามมาตรา10)กลับลดลงไปอีก จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ.2545 เป็นต้นไปเส้นแนวโน้มของจำนวนแรงงานทั้งสองประเภทเริ่มที่จะแยกจากกันมากขึ้น ไม่นานเหมือนเช่นที่เคยผ่านมาแม้ว่าหากดูตัวเลขแล้วจำนวนแรงงานจะเพิ่มขึ้นทั้งสองประเภทก็ตาม แต่แรงงานต่างด้าวประเภทชั่วคราว(ตามมาตรา7)มีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าแรงงานประเภทส่งเสริมการลงทุน(ตามมาตรา10)ที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือแทบจะคงที่

ภาพที่ 4.6 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามมาตราตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549
ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

จากภาพที่ 4.7 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานในประเทศไทย ทั้งประเภทชั่วคราว และ ประเภทส่งเสริมการลงทุนรวมกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2549 จะเห็นได้ว่าในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 – 2543 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆแต่ก็เพิ่มในอัตราที่ไม่รวดเร็วนัก จนกระทั่งมาถึงปีพ.ศ. 2544 จำนวนแรงงานต่างด้าวลดลงไปอย่างรวดเร็ว อาจจะเนื่องมาจากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวทำให้จำนวนแรงงานที่เข้ามา มีจำนวนต่ำที่สุดในรอบ 5 ปี เป็นเช่นนี้ติดต่อกันไปถึงปีพ.ศ. 2545 หลังจากปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไปจนกระทั่งถึง ปี พ.ศ.2549 จำนวนแรงงานต่างด้าวเข้ามาอย่างรวดเร็วโดยเฉลี่ยแล้วเข้ามาเพิ่มขึ้นปีละ 20,000 คน ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่สูงหากเทียบกับปีก่อนๆ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในอนาคต

ภาพที่ 4.7 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ จำแนกตามมาตราตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549
ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2550)

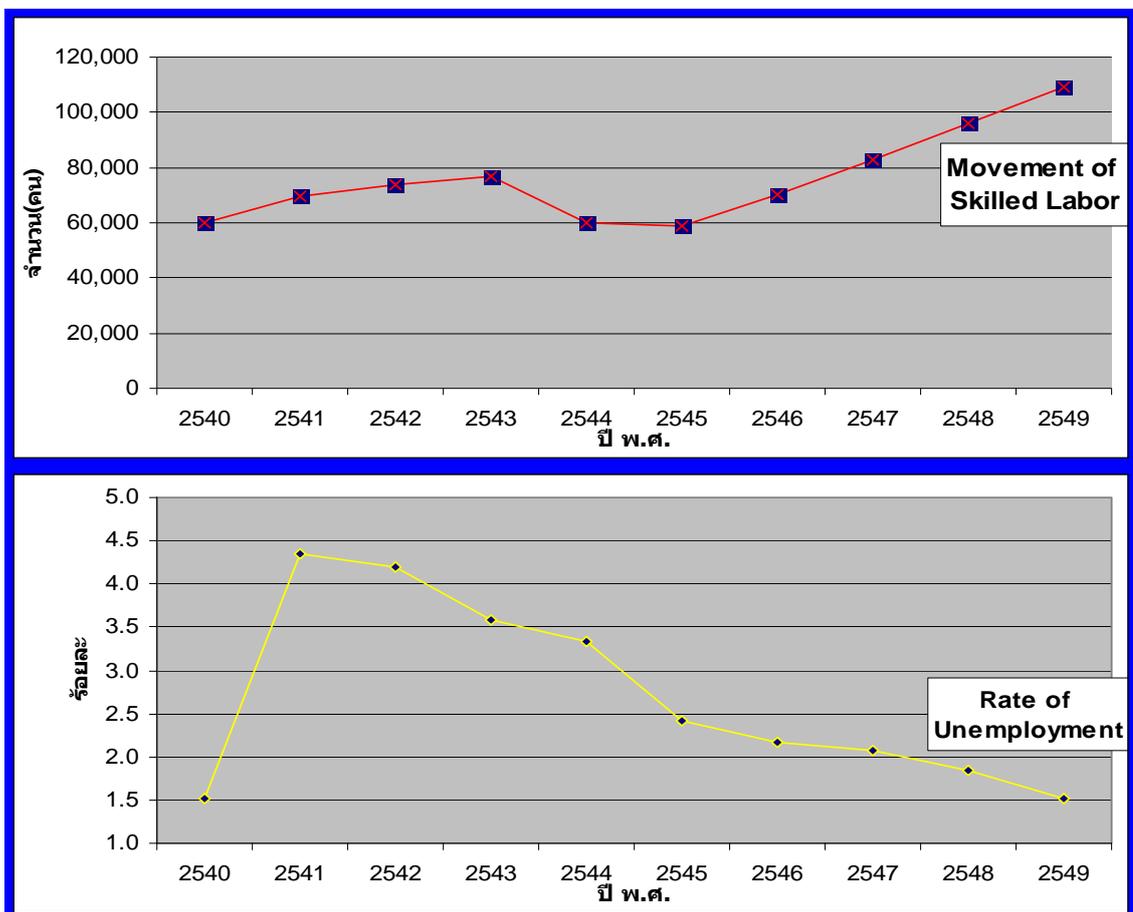
ส่วนที่ 3 แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากในส่วนที่ 1 และ 2 ได้แสดงส่วนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศแยกกันคนละส่วน ในส่วนสุดท้ายนี้จะเป็นการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอัตราการว่างงานร่วมกับการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะเพื่อให้เห็นภาพโดยรวมถึงแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวว่ามีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานในทิศทางใด

แนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะกับอัตราการว่างงานโดยรวม

จากภาพที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับอัตราการว่างงานโดยรวมของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 - 2549 จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้อัตราการว่างงานจากที่เคยต่ำมากเพียงร้อยละ 1.5 ในปี พ.ศ.2540 เพิ่มสูงขึ้นมาเป็นประมาณร้อยละ 4.4 ในปี พ.ศ.2541 แต่ในด้านการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะกลับไม่ถูกระทบ ยังคงมี

เข้ามาทำงานเพิ่มขึ้นแต่ก็เข้ามาในอัตราที่ไม่รวดเร็วนัก หลังจากปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมาเศรษฐกิจไทยก็ค่อยๆเริ่มฟื้นตัว แรงงานดังกล่าวยังคงเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆ อัตราการว่างงานก็ลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งมาถึงในปี พ.ศ.2544 เศรษฐกิจโลกชะลอตัวลงจากผลกระทบของเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2544 ในสหรัฐอเมริกาทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและภาคธุรกิจลดลง ทำให้แรงงานที่มีทักษะเข้ามาลดลงมาก แม้อัตราการว่างงานจะยังคงลดลงแต่ก็ลดลงในอัตราที่ชะลอตัว เนื่องจากเศรษฐกิจไทยก็ถูกกระทบไปด้วย ส่งผลต่อการจ้างงานที่ลดลง หลังจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาเศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัว แรงงานที่มีทักษะเริ่มเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆทุกปี อัตราการว่างงานของประเทศไทยก็ลดลงมากจนกระทั่งในปี พ.ศ.2549 อัตราการว่างงานอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1.5 ซึ่งใกล้เคียงกับช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 4.8 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับอัตราการว่างงาน โดยรวม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 - 2549

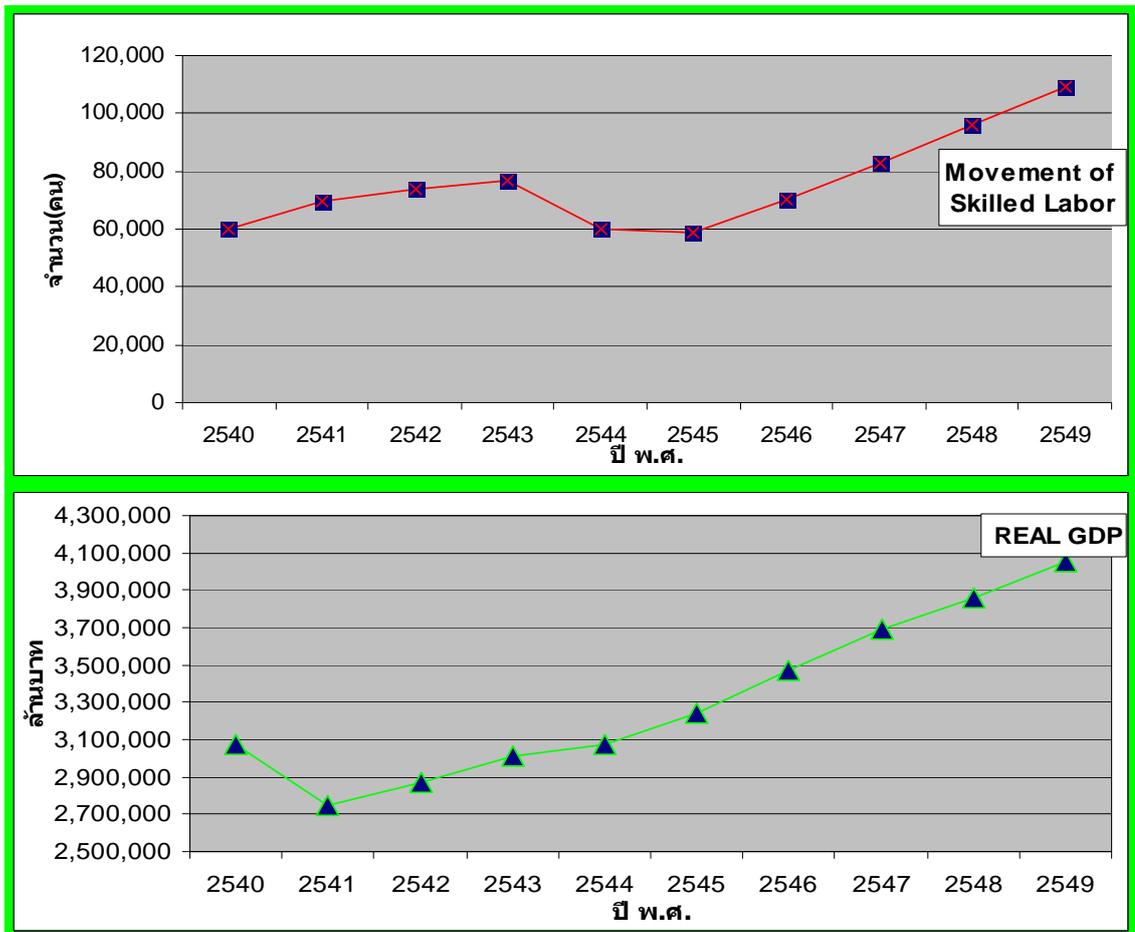
ที่มา: กระทรวงแรงงาน และ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550)

กล่าวโดยสรุป เมื่อมองในภาพรวมในช่วงเวลาดังกล่าวแล้วจะทำให้ทราบได้ว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงาน นั่นแสดงให้เห็นได้ส่วนหนึ่งว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวมิได้มีผลกระทบที่จะทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น

แนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากภาพที่ 4.9 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งวัดจาก Real GDP ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 2549 จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้ GDP ในปี 2541 ลดลงอย่างมากในขณะที่แรงงานที่มีทักษะยังเคลื่อนย้ายเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆอย่างไม่รวดเร็วนัก หลังจากนั้นเศรษฐกิจก็เริ่มฟื้นตัว GDP จึงเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆในแต่ละปีจนกระทั่งในปี พ.ศ.2544 เศรษฐกิจโลกชะลอตัว แรงงานที่มีทักษะเข้ามาลดลงอย่างมาก ทางด้าน GDP ของประเทศไทยแม้จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่ก็เพิ่มในอัตราที่ชะลอตัวลง หลังจากปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาเศรษฐกิจโดยรวมเริ่มฟื้นตัว แรงงานที่มีทักษะได้เคลื่อนย้ายเข้ามาเพิ่มขึ้นแทบจะเพิ่มในอัตราคงที่ในทุกๆปี ทางด้าน GDP ก็เช่นกันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในทิศทางเดียวกันกับแรงงานดังกล่าวที่เข้ามา

กล่าวโดยสรุป เมื่อมองในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวโดยรวมการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แม้ในบางช่วง GDP จะมีได้เป็นไปในทิศทางเดียวกับการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าว แต่จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลานั้นเกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา กระทบต่ออุปสงค์ในสินค้าส่งออก ซึ่งทำให้ GDP ชะลอตัวลง แต่เมื่อกลับมาอยู่ในสภาวะปกติ GDP ก็มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนแรงงานที่มีทักษะที่เข้ามา นั่นแสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะมีผลทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และยังมีนัยที่ว่า แรงงานที่เข้ามามีการถ่ายทอดทักษะและเทคโนโลยีให้แก่แรงงานในประเทศบางส่วน จนผลักดันให้ GDP เพิ่มสูงขึ้น จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นเพียงการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นจึงทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อเป็นการยืนยันข้อสรุปที่ได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ จึงต้องมีการศึกษาในบทต่อไป

ภาพที่ 4.9 จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549

ที่มา: กระทรวงแรงงาน และ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2550)

บทที่ 5

ผลการวิจัย

ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์ โดยนำเอาแบบจำลองทางเศรษฐมิติเข้ามาช่วยในการหาคำตอบดังกล่าว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินวิธีการศึกษาตามหลักการทางด้านเศรษฐมิติ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาน่าเชื่อถือและถูกต้องตามหลักวิชา สำหรับการศึกษาในบทนี้จึงเป็นการคาดประมาณและทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบจำลอง

การทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะที่เรียกว่า อนุกรมเวลา (Time Series) ซึ่งโดยธรรมชาติของข้อมูลในลักษณะนี้มักจะมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องไปกับแนวโน้มของเวลา (Time Trend) กล่าวคือ ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาที่ผ่านไปมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องมาจากตัวแปรอื่นๆ ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้การคาดประมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นอนุกรมเวลาอาจพบว่า ความสัมพันธ์ที่พบมีลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Relationship) ปัญหานี้จำเป็นต้องทดสอบก่อนว่าตัวแปรที่ใช้มีคุณสมบัติความหยุดนิ่งของข้อมูล (Stationary) โดยใช้การทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลแบบยูนิตรูท (Unit Root Test) และเลือกใช้วิธีของ Augmented Dickey-Fuller Test (ADF) ซึ่งแสดงอยู่ในรูปแบบสมการทั่วไปเพื่อการทดสอบได้ดังนี้

$$\Delta Y_t = \alpha + \beta_t + \rho Y_{t-1} + \sum_{i=1}^t \lambda_i \Delta Y_{t-1} + \varepsilon_i$$

(5.1)

โดยที่ Y คือ ตัวแปรที่ต้องการตรวจสอบ

t คือ ค่าแนวโน้ม (Trend)

จากสมการที่ 5.1 จะทำการทดสอบโดยมีสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis: H_0) ที่ว่าตัวแปรนั้นมีคุณสมบัติ Nonstationary หรือ I(d) โดยที่ d มีค่าใดๆที่มากกว่า 0 ขณะที่สมมติฐานรอง (Alternative Hypothesis: H_a) ที่ว่าตัวแปรนั้นมีคุณสมบัติ Stationary หรือ I(0) ทั้งนี้การทดสอบสมมติฐานนี้จะพิจารณาจากค่า τ -statistic ของค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปร Y_{t-1} หรือ ρ โดยเทียบกับค่าวิกฤตที่ได้จากตาราง ADF ได้ผลลัพธ์ดังนี้

จากตารางที่ 5.1 ผลจากการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีคุณสมบัติ Stationary ณ ระดับ at level หรือ I(0) ได้แก่ อัตราการว่างงาน อัตราเงินเฟ้อ (Inf) ผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงานในประเทศ (MPL) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (r3) จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (MOV) (Unem) ส่วนตัวแปรที่มีคุณสมบัติ Stationary ณ ระดับ first difference หรือ I(1) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน (M^{CG})

ตารางที่ 5.1 ผลการทดสอบ Unit Root

ตัวแปร	Intsgration of order	Dickey - Fuller test Statistic			ADF ^{4/} (Lagged No.)
		สมการที่ 1 ^{1/}	สมการที่ 2 ^{2/}	สมการที่ 3 ^{3/}	
Unem	I(0)			-2.2948	4
GDP	I(1)	-3.0878			4
Inf	I(0)		-5.6967		1
MPL	I(0)	-5.4882			0
r3	I(0)	-4.7836			1
M^{CG}	I(1)	-4.7546			0
MOV	I(0)	-4.5717			1

หมายเหตุ: ^{1/} คือ $Y_t = \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

^{2/} คือ $Y_t = \alpha + \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

^{3/} คือ $Y_t = \alpha + \beta_t + \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

^{4/} คือ การใส่พจน์ $\sum_{i=1}^t \beta_i \Delta Y_{t-1}$ เพิ่มเข้าไปในสมการ

ข้างต้น

ที่มา: จากการคำนวณ

การคาดประมาณแบบจำลอง

ในส่วนนี้จะทำการคาดประมาณแบบจำลองทางเศรษฐมิติตามแบบจำลองที่ 1 และ 2 ซึ่งได้กล่าวถึงในบทที่ผ่านมา เพื่อให้ได้รับค่าสัมประสิทธิ์และเครื่องหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ในระบบสมการ ทั้งนี้จะคาดประมาณโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) เนื่องจากระบบสมการในการศึกษานี้แม้ตัวแปรในแต่ละสมการจะมีความเกี่ยวเนื่องกัน อย่างไรก็ตามเป็นไปในลักษณะที่มีผลระหว่างกันในทิศทางเดียว (Unilateral Causal Dependence) หรือเป็นระบบสมการที่มีรูปแบบรีเคอซีฟ (Recursive Form) ทำให้เมื่อคาดประมาณแล้วไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและค่าความคลาดเคลื่อนเช่นเดียวกับระบบสมการที่มีความเกี่ยวเนื่องระหว่างตัวแปรโดยทั่วไป ซึ่งจะทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีลักษณะไม่เอนเอียงเชิงเส้นตรงที่ดีที่สุด (Best Linear Unbiased Estimator: BLUE) (Gujarati, 2003)

แบบจำลองที่ 1 แสดงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานที่มีทักษะต่ออัตราการว่างงาน

$$\ln Unem = 13.2084 - 0.1471 \ln r3 - 0.7976 \ln GDP + 0.4343 \ln M^{CG} - 0.7156 \ln MOV$$

$$(2.1489)^{**} \quad (-2.6024)^{**} \quad (-1.2901)^{ns} \quad (1.2418)^{ns} \quad (-3.1424)^{***}$$

$$R^2 = 0.8063$$

$$F\text{-Statistic} = 19.7830$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.7656$$

$$D.W. \text{ Statistic} = 2.3820$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t-statistic

*** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ns คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากสมการข้างต้นแสดงถึงลักษณะความสัมพันธ์ที่ว่า อัตราการว่างงานในประเทศถูกกำหนดจากตัวแปรต่างๆ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริง

ภายในประเทศ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ ซึ่งผลจากการคาดประมาณทำให้ได้รับค่าสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.8063 หมายถึง ตัวแปรอิสระทั้งหมดภายในสมการ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีความสามารถในการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม หรืออัตราการว่างงานภายในประเทศประมาณร้อยละ 80.63 โดยที่อีกเหลือร้อยละ 19.37 สามารถอธิบายได้โดยตัวแปรอื่นที่อยู่ภายนอกสมการ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R^2) ด้วยองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 0.7656

ค่า F-statistic มีค่าเท่ากับ 19.7830 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000001 หมายถึง การที่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการไม่สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม แล้วทำการยอมรับสมมติฐานรอง (Alternative Hypothesis) ที่ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวในสมการสามารถอธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ค่า t-statistic ของตัวแปรอิสระที่พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน และ จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ 99 ตามลำดับ ขณะที่ตัวแปรผลผลิตทั้งหมดรวมทั้งแท้จริงภายในประเทศ และมูลค่าการนำเข้าสินค้าทุนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษาภายในประเทศ (Unem) และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (r_3) มีเครื่องหมายเป็นลบและมีค่าเท่ากับ 0.1471 หมายถึง เมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากเดิมร้อยละ 1 จะทำให้อัตราการว่างงานภายในประเทศเปลี่ยนแปลงลดลง (เพิ่มขึ้น) ประมาณร้อยละ 0.1471 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษาภายในประเทศ (Unem) และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (MOV) มี

เครื่องหมายเป็นลบและมีค่าเท่ากับ 0.7156 หมายถึง เมื่อจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงหรือเข้ามาทำงานเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากเดิมร้อยละ 1 จะทำให้อัตราการว่างงานภายในประเทศเปลี่ยนแปลงลดลง(เพิ่มขึ้น) ประมาณร้อยละ 0.7156 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีเครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่ ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน และ จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ เนื่องจากผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศจะส่งผลกระทบต่ออัตราการว่างงานผ่านอุปสงค์มวลรวมที่เพิ่มขึ้น กระทบต่อประมาณการจ้างงาน การมีสินค้าทุนเข้ามาทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากอาจจะมีการใช้สินค้าทุนทดแทนกรใช้แรงงานในการผลิต ทำให้มีการจ้างแรงงานลดลง อัตราการว่างงานจึงสูงขึ้น ส่วนจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศจะทำให้อัตราการว่างงานลดลง โดยแรงงานดังกล่าวจะเข้ามาเติมเต็มในส่วนของแรงงานที่มีทักษะที่ประเทศไทยขาดแคลน อีกทั้งอาจจะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับแรงงานไทยจนทำให้แรงงานในประเทศมีทักษะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้คนว่างงานในระบบเศรษฐกิจลดน้อยลง สำหรับตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีเครื่องหมายตรงกันข้ามกับสมมติฐาน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน กล่าวคือมีทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา หมายความว่า อัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นทำให้มีเงินทุนไหลเข้าจากต่างประเทศเข้ามามาก ทำให้สภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้ได้มาก ส่งผลให้มีการการลงทุนในการผลิต การจ้างงานก็จะสูงขึ้น ทำให้อัตราการว่างงานลดลง

ดังนั้นจากแบบจำลองที่ 1 สรุปได้ว่า อัตราการว่างงานภายในประเทศสามารถมีการเปลี่ยนแปลงลดลงได้ผ่านการขยายตัวของปัจจัยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ และ จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ และการหดตัวของมูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน โดยที่จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ส่วนผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ และ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน พบว่ามีอิทธิพลน้อยต่ออัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการจะแก้ปัญหารว่างงานในช่วงเวลาดังกล่าวควรให้ความสำคัญกับแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเป็นหลักเพื่อเข้ามาเติมเต็มแรงงานที่ตลาดแรงงานไทยขาดแคลน หลังจากนั้นจึงค่อยพิจารณาอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในการดึงดูดสภาพคล่องจากต่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อที่จะสามารถนำไปปล่อยกู้กระตุ้นการลงทุน ประเด็นที่น่าสนใจคือ การเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะมิได้มีส่วนทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามกลับทำให้ลดลง นั่นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็น

เห็นว่า การเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศไม่ได้เป็นการแย่งงานคนไทย ในระยะยาว แรงงานดังกล่าวที่เข้ามาจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถไปสู่แรงงานไทย ทำให้กลายเป็นแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น และถูกว่าจ้างไม่ต้องกลายเป็นคนว่างงาน

แบบจำลองที่ 2 แสดงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้าของแรงงานที่มีทักษะที่มีต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

$$\ln \text{GDP} = 5.9087 + 0.0741 \ln \text{Inf} - 0.0011 \ln \text{MPL} + 0.9053 \ln \text{MOV}$$

$$(12.4655)^{***} \quad (2.9784)^{**} \quad (-0.0505)^{\text{ns}} \quad (16.3317)^{***}$$

$$R^2 = 0.9643$$

$$F\text{-Statistic} = 99.0216$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.9546$$

$$D.W. \text{ Statistic} = 1.7439$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t-statistic

*** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ns คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากสมการข้างต้นแสดงถึงลักษณะความสัมพันธ์ที่ว่า ผลผลิตทั้งหมดที่แท้จริงภายในประเทศถูกกำหนดจากตัวแปรต่างๆ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ผลผลิตส่วนเพิ่มของแรงงาน และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ ซึ่งผลจากการคาดประมาณทำให้ได้รับค่าสัมประสิทธิ์ และค่าทางสถิติที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.9643 หมายถึง ตัวแปรอิสระทั้งหมดภายในสมการ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ผลผลิตส่วนเพิ่มของแรงงาน และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีความสามารถในการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม หรือผลผลิตทั้งหมดที่แท้จริงภายในประเทศประมาณร้อยละ 96.43 โดยที่อีกเหลือร้อยละ 3.57 สามารถอธิบาย

ได้โดยตัวแปรอื่นที่อยู่ภายนอกสมการ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R²) ด้วยองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 0.9546

ค่า F-statistic มีค่าเท่ากับ 99.0216 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.0000 หมายถึง การที่สามารถปฏิเสธสมมติฐานว่าง (Null Hypothesis) ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการไม่สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม แล้วทำการยอมรับสมมติฐานทางเลือก (Alternative Hypothesis) ที่ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวในสมการสามารถอธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ค่า t-statistic ของตัวแปรอิสระที่พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ และ จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ 99 ตามลำดับ ขณะที่ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงาน พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ (GDP) และอัตราเงินเฟ้อ (Inf) มีเครื่องหมายเป็นบวกและมีค่าเท่ากับ 0.0741 หมายถึง เมื่ออัตราเงินเฟ้อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากเดิมร้อยละ 1 จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.0741 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ (GDP) และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (MOV) มีเครื่องหมายเป็นบวกและมีค่าเท่ากับ 0.9053 หมายถึง เมื่อจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงหรือเข้ามาทำงานเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากเดิมร้อยละ 1 จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.9053 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

จากผลการทดสอบตัวแปรทางเศรษฐกิจทุกตัวมีเครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ และ จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อในระดับเงินเฟ้ออย่างอ่อน มักจะเป็นตัวกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศจะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศสูงขึ้น ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทักษะและความรู้ระหว่างแรงงาน พัฒนาแรงงานในประเทศให้มีทักษะมากขึ้นอีกทั้งยังเข้ามาเป็น

ส่วนเติมเต็มแรงงานในประเทศให้มีสัดส่วนแรงงานที่มีทักษะที่ใช้ในการผลิตมากขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้น

ดังนั้นจากแบบจำลองที่ 2 สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศสามารถมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นได้ผ่านการขยายตัวของปัจจัยอัตราเงินเฟ้อ และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ โดยที่จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ มีอิทธิพลมากกว่าอัตราเงินเฟ้อ ดังนั้นจากผลที่ได้จากแบบจำลอง หากต้องการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศสูงขึ้น ควรให้ความสำคัญกับแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่เข้ามาเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีส่วนช่วยให้เพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศให้สูงขึ้นได้ ซึ่งชี้ให้เห็นได้ว่าหากในอนาคตมีการลดมาตรการที่เป็นอุปสรรคในการสกัดกั้นแรงงานดังกล่าว จนทำให้มีแรงงานที่มีทักษะเข้ามาทำงานมากขึ้น จะมีส่วนช่วยทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นได้ในระยะยาว นอกจากนี้ทางการควรให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายที่มุ่งเป้าหมายในการรักษาเสถียรภาพของอัตราเงินเฟ้อ เพื่อรักษาระดับอัตราเงินเฟ้ออ่อนๆ ในการเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจที่สำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)

เนื่องจากผลที่ได้จากการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลในส่วนก่อนหน้านี้ได้บ่งชี้ว่า ตัวแปรส่วนมากที่ใช้สำหรับการคาดประมาณในสมการมีลักษณะ stationary ได้แก่ อัตราการว่างงาน (Unem) อัตราเงินเฟ้อ (Inf) ผลิตภัณฑ์ส่วนเพิ่มของแรงงาน (MPL) และจำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (MOV) มีเพียงตัวแปรบางตัวมีลักษณะ Nonstationary ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ (GDP) มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน (M^{CG}) ซึ่งหากนำตัวแปรดังกล่าวมาคาดประมาณจะทำให้ได้รับค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แท้จริง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ตัวแปรนั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลองที่คาดประมาณเชิงดุลยภาพระยะยาว (Long-Run Equilibrium Relationship) การคาดประมาณก็จะไม่ประสบกับปัญหาดังกล่าวอีกต่อไป ซึ่งการศึกษานี้เลือกใช้การทดสอบ Cointegration ตามแบบของ Engle and Granger โดยที่การทดสอบดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่ากลุ่มของตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะหนึ่งที่ทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่คาดประมาณได้จากสมการนั้นมีลักษณะ Stationary at level หรือเป็น $I(0)$ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า จากการคาดประมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการ แล้วนำเอาค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้หลังการคาดประมาณจากสมการข้างต้น มาทำการทดสอบ Unit Root ว่าค่าความคลาดเคลื่อนนี้มีลักษณะ

เป็น $I(0)$ หรือไม่ หากผลการทดสอบพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็น $I(0)$ จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งหมดในสมการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นแบบเชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegrating Relationship)

การทดสอบ Cointegration จะเป็นการทดสอบตัวแปรทางเศรษฐกิจแต่ละตัวว่ามีความสัมพันธ์เชิงหรือไม่ หากตัวแปรเหล่านี้ผ่านการทดสอบและยอมรับว่ามี cointegrated กันแล้ว แสดงว่า แม้ในระยะสั้นจะเกิดภาวะที่ทำให้ตัวแปรเหล่านี้ออกจากดุลยภาพก็ตาม แต่ในระยะยาวตัวแปรต่างๆจะสามารถปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพได้

ซึ่งจากแนวคิด Multicointegration ทำให้สามารถทดสอบถึงความสัมพันธ์ระยะยาวของสมการดังกล่าวได้ (Charemza and Deadman, 1997) โดยนำค่า residual ของสมการนั้นๆมาทดสอบว่าเป็น stationary หรือไม่ โดยใช้การทดสอบ ADF ณ ระดับของข้อมูล หากพบว่าค่าสัมบูรณ์ของ ADF statistic มากกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤต (critical value) แล้ว แสดงว่าค่า residual ที่ทดสอบเป็น stationary และตัวแปรแต่ละตัวในสมการนั้นมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยมีผลดังนี้

จากผลที่ได้จากตารางที่ 5.2 พบว่า ค่าสถิติของค่าความคลาดเคลื่อนจากการคาดประมาณมีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตาราง ADF ทำให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมี Unit Root และมีลักษณะ Nonstationary แล้วยอมรับสมมติฐานรองที่ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีคุณสมบัติ Stationary ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรในแบบจำลองที่ 1 มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว

จากผลที่ได้จากตารางที่ 5.3 พบว่า ค่าสถิติของค่าความคลาดเคลื่อนจากการคาดประมาณมีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตาราง ADF ทำให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมี Unit Root และมีลักษณะ Nonstationary แล้วยอมรับสมมติฐานรองที่ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีคุณสมบัติ Stationary ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรในแบบจำลองที่ 1 มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว

1. ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity)

ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่ที่เกิดจากการละเมิดข้อสมมติฐานหลักเบื้องต้นของสมการถดถอยในข้อที่ว่า ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาจะต้องคงที่ เมื่อไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานดังกล่าวจะทำให้ค่าคาดประมาณที่ได้ไม่มีคุณสมบัติ BLUE อีกต่อไป เนื่องจากไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency) แม้ว่าจะยังคงไม่เอนเอียง (Unbiased) และคงเส้นคงวา (Consistency) เพราะค่าความแปรปรวนที่ได้จะไม่น้อยที่สุด สำหรับการศึกษานี้จะทำการทดสอบด้วยวิธี White test ได้ผลการทดสอบดังนี้

จากผลที่ได้จากตารางที่ 5.4 พบว่า ค่าสถิติที่คำนวณได้จากแบบจำลองที่ 1 และ 2 เท่ากับ 5.7972 และ 6.0914 ตามลำดับ โดยที่มีค่า P-value เท่ากับ 0.1934 และ 0.4130 ตามลำดับ ทำให้สรุปได้ว่า แบบจำลองทั้งหมดไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาคงที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบจำลองทั้งหมดไม่ประสบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่

ตารางที่ 5.4 ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่

แบบจำลอง	ค่าสถิติ ($N \cdot R^2$)	ค่า Probability
1	17.1296	0.1934
2	6.0914	0.4130

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง (Autocorrelation)

ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเองเกิดจากการละเมิดข้อสมมติฐานเบื้องต้นของสมการถดถอยในข้อที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาจะต้องไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยที่หากไม่เป็นไปตามข้อสมมตินี้แล้วจะทำให้ค่าคาดประมาณที่ได้จากสมการถดถอยจะไม่เกิดคุณสมบัติ BLUE นั่นคือ ยังคงไม่เอนเอียงและคงเส้นคงวา แต่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากค่า Standard error ที่ได้รับไม่ตรงกับค่าที่เป็นจริง สำหรับการศึกษานี้จะทำการทดสอบด้วยวิธี LM test เพราะสามารถหาความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนในลำดับที่สูงกว่า First order

autoregressive หรือมากกว่า AR(1) ซึ่งไม่สามารถทำการทดสอบได้ด้วยค่า Durbin-Watson Statistic ได้ผลการทดสอบดังนี้

ผลที่ได้จากตารางที่ 5.5 พบว่า ค่าสถิติที่คำนวณได้ของสมการที่ 1 และ 2 มีค่าเท่ากับ 0.2605 และ 0.8779 ตามลำดับ โดยที่มีค่า P-value เท่ากับ 0.8779 และ 0.3005 ตามลำดับ ทำให้สรุปได้ว่า แบบจำลองทั้งหมดไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานว่างที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบจำลองทั้งหมดไม่ประสบกับปัญหาตัวความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง

ตารางที่ 5.5 ผลการทดสอบปัญหาตัวความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง

แบบจำลอง	ความล่าช้า	ค่าสถิติ ($N \cdot R^2$)	ค่า Probability
1	2	3.5645	0.1683
2	2	2.4047	0.3005

ที่มา: จากการคำนวณ

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 3 ข้อ คือ ประการแรกเพื่อต้องการทราบถึงสภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ ประการที่สองเพื่อต้องการทราบถึงบทบาทของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะที่มีต่อตลาดแรงงาน และประการสุดท้ายเพื่อต้องการทราบถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อสรุปจากผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า แรงงานที่มีทักษะที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งเข้ามาเป็นสัดส่วนเกือบ 1 ใน 4 ของแรงงานที่มีทักษะที่เข้ามาทำงานทั้งหมด รองลงมาได้แก่ แรงงานจากจีน และอังกฤษ ตามลำดับ สิ่งที่น่าสังเกต คือ ที่ผ่านมารองานจากอังกฤษจะมีสัดส่วนเข้ามามากกว่าจีน แต่ในระยะหลังกลับเป็นแรงงานจากจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากกว่า ทำให้พอจะวิเคราะห์ได้ว่า ปัจจุบันประเทศจีนได้พัฒนาแรงงานที่มีศักยภาพได้มากขึ้นจนสามารถส่งออกมายังประเทศไทยได้มากกว่าอังกฤษ แนวโน้มในอนาคตแรงงานที่มีทักษะเหล่านี้(ทุกสัญชาติดังกล่าว)จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาแรงงานดังกล่าวได้เข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราที่ค่อนข้างจะคงที่ อีกทั้งปัจจุบันเศรษฐกิจโลกมีการเปิดประเทศมากขึ้น ประเทศไทยเองก็เปิดเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ รวมทั้งได้เริ่มเปิดเสรีทางด้านแรงงานแล้วซึ่งยังไม่เปิดกว้างทั้งหมด แต่จะค่อยๆเปิดทีละน้อย หรือที่เรียกว่า การเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization) ยิ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้แรงงานเหล่านี้เข้ามาเพิ่มขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์หากจำแนกตามประเภทอาชีพจะเห็นได้ว่าสัดส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นแรงงานในอาชีพ *ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ* ที่เข้ามาทำงานมากที่สุด รองลงมาเป็นแรงงานในอาชีพ *ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ และ อาชีพช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง* ที่เข้ามาทำงานมากอย่างเห็นได้ชัดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

มากในอนาคต โดยเฉพาะประเภทอาชีพผู้ปฏิบัติงานหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการที่มี
 แนวโน้มเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนประเภทอาชีพที่เหลือ (อาชีพผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ
 และ อาชีพช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง) มีแนวโน้มเข้ามามากขึ้นเช่นกันแต่เพิ่มขึ้นไม่
 รวดเร็วนักในแต่ละปี ข้อสังเกตที่ได้คือประเทศไทยยังต้องการแรงงานในประเภทอาชีวดังกล่าว
 ดังนั้นการพัฒนาทักษะแรงงานในอาชีวดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญ และควรคำนึงถึงในการดำเนิน
 นโยบายของรัฐบาลที่จะพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีศักยภาพ อาจจะได้โดยการกำหนด
 นโยบายในการเข้าเมืองของแรงงาน โดยมีเงื่อนไขที่รัดกุม เพื่อที่จะทำให้แน่ใจได้ว่าแรงงานที่เข้ามา
 จะมีการถ่ายทอดทักษะให้แก่แรงงานในประเทศไทย เพราะเมื่อดูจากแนวโน้มการเข้ามาของ
 แรงงานที่มีทักษะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา มีแรงงานดังกล่าวเข้ามาเพิ่มขึ้น
 เรื่อยๆ และแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

สำหรับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาถึงบทบาทการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจาก
 ต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานดังกล่าวมีความสัมพันธ์เป็นไปใน
 ทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงานโดยรวม หรือกล่าวได้ว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่
 มีทักษะจากต่างประเทศมิได้มีส่วนในการทำให้อัตราการว่างงานในประเทศสูงขึ้น ประเด็น
 สนับสนุนอีกข้อหนึ่งคือ มีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันตลาดแรงงานเริ่มตึงตัวแล้วมีผลทำให้แรงงานที่มี
 ทักษะหายากและอาจจะส่งผลให้อัตราค่าจ้างปรับตัวสูงขึ้น การเข้ามาของแรงงานดังกล่าวน่าจะเข้า
 มาเติมเต็มในส่วนที่ตลาดแรงงานไทยขาดแคลน ส่วนผลกระทบที่มีต่อการเจริญเติบโตทาง
 เศรษฐกิจจะเห็นได้ว่าแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะมีความสัมพันธ์เป็น
 ทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

สำหรับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในแบบจำลองที่ 1 พบว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของ
 แรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการว่างงาน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะ
 ยาว ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสอดคล้องกับ
 สมมติฐาน จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปว่าการเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจาก
 ต่างประเทศจะเข้ามาเติมเต็มในส่วนที่ขาดแคลนของแรงงานทักษะที่ประเทศไทยยังขาดแคลน มิได้เข้ามาแย่ง
 งานคนไทย ในระยะยาวแรงงานดังกล่าวที่เข้ามาจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถไปสู่แรงงานไทย
 ทำให้กลายเป็นแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น และถูกว่าจ้างไม่ต้องกลายเป็นคนว่างงาน แม้ค่า
 สัมประสิทธิ์ที่ได้ เท่ากับ 0.7156 และมีเครื่องหมายเป็นลบบ่งบอกให้ทราบว่าแรงงานที่มีทักษะ

ดังกล่าวที่เข้ามาจะมีผลที่จะทำให้อัตราการว่างงานลดลง สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ว่าการมีแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศเข้ามาทำงานมากขึ้นมิได้เป็นเหตุทำให้ประเทศไทยเกิดการว่างงาน

สำหรับผลการทดสอบเชิงปริมาณในแบบจำลองที่ 2 พบว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาว ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสอดคล้องกับสมมติฐาน จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปว่าการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศจะมีผลทำให้ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้น ซึ่งแรงงานทักษะดังกล่าวเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพการผลิตของประเทศไทยให้สูงขึ้นรวมทั้งมีความเป็นไปได้ว่าจะเข้ามาถ่ายทอดเทคโนโลยีทักษะและความรู้ระหว่างแรงงาน พัฒนาแรงงานในประเทศให้มีทักษะมากขึ้น ส่งผลต่อศักยภาพของแรงงานโดยรวมในประเทศ ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้น ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีค่าเป็นบวกเท่ากับ 0.9053 ทำให้พอจะทราบได้ว่าแรงงานทักษะดังกล่าวที่เข้ามาจะมีผลที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และยังมีนัยที่ที่เป็นไปได้ว่า แรงงานที่เข้ามามีการถ่ายทอดทักษะและเทคโนโลยีให้แก่แรงงานในประเทศบางส่วน จนผลักดันให้ GDP เพิ่มขึ้น การพัฒนาทักษะของแรงงานต้องใช้เวลา แต่อย่างไรก็ตามในระยะยาวเมื่อเวลาผ่านไปแรงงานภายในประเทศได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาศักยภาพในวงกว้างย่อมจะส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตของประเทศได้มากขึ้นในอนาคต ที่ควรจะคำนึงถึงก็คือการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประเทศตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเปิดรับแรงงานที่มีทักษะที่เหมาะสมในการพัฒนาภาคการผลิตของไทยเข้ามาทำงาน ทั้งนี้การดำเนินนโยบายทางด้านแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน ควรที่จะมีเงื่อนไขในเรื่องการถ่ายทอดทักษะและเทคโนโลยีให้แก่แรงงานไทยที่ชัดเจนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะ ทำให้ได้ข้อสรุปที่ว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีทางการค้าบริการ โดยเฉพาะทางการเปิดเสรีทางด้านแรงงานมากขึ้น และควรวางมาตรการที่รัดกุมในการรองรับแรงงานเหล่านี้ โดยจับตามองแรงงานจากประเทศญี่ปุ่น จีนและอังกฤษเป็นสำคัญ รวมทั้งแรงงานในประเภทอาชีพผู้ปฏิบัติงานโดยใช้วิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานด้านบริหาร และ ช่างเทคนิคต่างๆว่าแรงงานเหล่านี้ได้เข้ามาถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยมากน้อยเพียงใด แล้วจึงปรับใช้มาตรการที่เหมาะสม เพราะจากสถิติแรงงานเหล่านี้มีแนวโน้มเข้ามาทำงานมากขึ้นเรื่อยๆมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดลงของอัตราการว่างงาน ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเตรียมความพร้อมในเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการในอนาคต โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางด้านแรงงาน

2. จากข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์ตลาดแรงงานในประเทศไทยที่พบว่าตลาดแรงงานในประเทศไทยเริ่มตึงตัวแล้วเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าในอนาคตอาจจะมีการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ และจะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น กระทบต่อด้านทุนของธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงควรมีมาตรการสำรองป้องกันไว้ล่วงหน้า อย่างเช่น การส่งเสริมโครงการพัฒนาทักษะแรงงานหรือขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่แรงงานในประเทศ นอกจากนี้การเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะก็เป็นประเด็นหนึ่งที่จะต้องพิจารณาปัญหาการดึงดูดของตลาดแรงงานได้จากการมีแรงงานที่มีทักษะเข้ามาเติมเต็มในส่วนที่ประเทศไทยยังขาดแคลน หากรัฐบาลมีมาตรการที่รัดกุมในการวางแผนไขการเข้ามาทำงานของคนต่างด้าวให้มีการถ่ายทอดทักษะสู่แรงงานไทยอย่างชัดเจนย่อมจะส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานได้ในวงกว้างมากขึ้น

3. สำหรับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่ได้พบว่าสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงพรรณานั่นคือการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานที่มีทักษะในช่วงเวลาที่ศึกษามีผลทำให้อัตราการว่างงานลดลงและทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสัดส่วนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศต่อกำลังแรงงานในประเทศไทยมีอยู่น้อย การถ่ายทอดเทคโนโลยีจึงยังจำกัดอยู่ในวงที่ไม่กว้างนัก อีกทั้งการถ่ายทอดต้องใช้เวลา แต่หากในอนาคตแรงงานที่มีทักษะเคลื่อนย้ายเข้ามา รวมทั้งรัฐบาลมีมาตรการทางด้านถ่ายทอดเทคโนโลยีของแรงงานเหล่านี้ที่ชัดเจน จนเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีในวงกว้างมากขึ้น ย่อมทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น และสามารถผลักดันเศรษฐกิจไทยให้เจริญเติบโตได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้น

หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ประโยชน์จากกระแสการเปิดเสรีการค้าบริการ ในส่วนของแรงงานต่างด้าวโดยพิจารณาแรงงานที่มีทักษะที่จำเป็นและยังขาดแคลนในประเทศไทย และหากเป็นไปได้ควรมีมาตรการที่จะทำให้แรงงานทักษะที่เข้ามามีการถ่ายทอดทักษะให้แก่แรงงานไทย ซึ่งอาจจะทำได้โดยวางเงื่อนไขในการพิจารณารับแรงงานต่างด้าวที่มีทักษะที่เข้ามาให้มีการสอนงานแก่แรงงานไทยตามกำหนดจึงจะสามารถให้เข้าทำงานในประเทศไทยได้ เป็นต้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อแรงงานไทยรวมไปถึงประโยชน์ที่มีต่อภาคการผลิตโดยรวมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากลักษณะของวิจัยนี้เป็นการศึกษาในระดับมหภาค ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดที่ชัดเจนสำหรับประเด็นทางด้านจุลภาค กล่าวคือ การวิจัยนี้สามารถให้คำตอบสำหรับคำถามได้เพียงระบบเศรษฐกิจในภาพรวมเท่านั้น โดยที่ไม่ได้ระบุถึงผลกระทบต่อรายสาขาเศรษฐกิจ อย่างเช่นผลิตภัณฑ์มวลรวมในหมวดสาขาอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้ข้อสรุปที่ได้จากผลการศึกษาไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะสาขาได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของการศึกษาครั้งต่อไปในการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะและในเชิงลึกต่อไป เช่น ทำการศึกษาโดยที่ระบุเฉพาะเจาะจงในรายสาขาอุตสาหกรรม เป็นต้น

2. เดิมทีผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยเฉพาะในส่วนของ การเปิดเสรีแรงงาน แต่เนื่องจากข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ดังนั้นศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถึงผลกระทบของแรงงานที่มีทักษะที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ในปัจจุบันประเทศไทยเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น และได้เริ่มเปิดเสรีใน Mode 4 Movement of Natural Persons หรือ การเปิดเสรีทางด้านแรงงานอย่างชัดเจนในปี พ.ศ.2548 แต่ก็ยังเป็นการเปิดเสรีก้าวน้ำตามลำดับ คือ ค่อยๆเปิดทีละน้อย จึงเป็นแนวทางของผู้ที่ต้องการจะศึกษาต่อไปถึงผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยเฉพาะทางด้านแรงงานโดยตรงซึ่งอาจจะทำได้โดยวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจในช่วงเวลา ก่อนและหลังการเปิดเสรีแรงงาน เนื่องจากข้อมูลการที่ต้องการศึกษายังมีอยู่ไม่เพียงพอจึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถ วิเคราะห์ถึงผลกระทบของการเปิดเสรีแรงงานได้อย่างชัดเจน ในอนาคตเมื่อมีการเก็บข้อมูลเพียงพอ การวิเคราะห์ถึงผลกระทบการเปิดเสรีแรงงานก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ

3. ในส่วนของข้อมูลแรงงานที่มีทักษะในประเทศไทยยังมิได้มีการจำแนกอย่างชัดเจน หากในอนาคตข้อมูลแรงงานมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนถึงจำนวนแรงงานที่มีทักษะและไม่มีทักษะ ก็จะสามารถหาข้อมูลของตลาดแรงงานในส่วนเฉพาะตลาดแรงงานที่มีทักษะได้อย่างชัดเจน การศึกษาในผลกระทบส่วนเฉพาะแรงงานที่มีทักษะน่าจะมีความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน. 2537. สถิติจัดหางาน 2537 (Year Book of Employment Statistics 1994). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2538. สถิติจัดหางาน 2538 (Year Book of Employment Statistics 1995). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2539. สถิติจัดหางาน 2539 (Year Book of Employment Statistics 1996). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2540. สถิติจัดหางาน 2540 (Year Book of Employment Statistics 1997). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2541. สถิติจัดหางาน 2541 (Year Book of Employment Statistics 1998). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2542. สถิติจัดหางาน 2542 (Year Book of Employment Statistics 1999). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2543. สถิติจัดหางาน 2543 (Year Book of Employment Statistics 2000). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2544. สถิติจัดหางาน 2544 (Year Book of Employment Statistics 2001). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2545. สถิติจัดหางาน 2545 (Year Book of Employment Statistics 2002). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2546. สถิติจัดหางาน 2546 (Year Book of Employment Statistics 2003). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2547. สถิติจัดหางาน 2547 (Year Book of Employment Statistics 2004). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2548. สถิติจัดหางาน 2548 (Year Book of Employment Statistics 2005). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

_____. 2549. สถิติจัดหางาน 2549 (Year Book of Employment Statistics 2006). กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

ขวัญลักษณ์ นิมิตร. 2545. ผลของการศึกษาต่อผลิตภาพแรงงานในสาขาการผลิตต่างๆของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑา มนต์ไพบูลย์. 2537. การวิเคราะห์ตลาดแรงงาน : แนวคิดเชิงทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรรยา ไต้ระชา. 2548. ผลของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาญชัย อางนันทน์. 2543. บทบาทการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศและการพัฒนาภาคการเงินต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. 2546. หลักและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐสุชน อินทรารุช. 2550. ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการกระจายรายได้และความยากจน:
 บทบาทของเทคโนโลยีและทุนมนุษย์. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
 เศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ชัย จูตินันท์. 2545. ผลกระทบของความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนต่อระดับการผลิต :
 แบบจำลองภาคธนาคาร. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิฐิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์. 2548. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
 (International Economics). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัณฑิต ผังนิรันดร์. 2545. เศรษฐศาสตร์จุลภาค(Microeconomics). กรุงเทพฯ : Diamond in
 business World

ปิยนาด ลียะวณิช. 2536. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย
 โดยเน้นการวัดผลจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย. 2535. หลักเศรษฐศาสตร์(Principles of Economics
 for Non Major). คณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พินิจ พิษญาพงศ์. 2534. ระบบการจ้างงานและการพัฒนาฝีมือแรงงานในธุรกิจเอกชน.
 วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรเทพ เบญญาอภิกุล. 2548. GATS ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ. เอกสารวิชาการ
 หมายเลข3. กรุงเทพฯ: โครงการ WTO Watch(จับกระแสองค์การการค้าโลก).

ภาวิณี เกียรติชัยพัฒนา. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กรณีการเปิดเสรี
 ทางการเงิน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์,
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2550. รายงานเศรษฐกิจและการเงิน(2540-2549) (Online).

<http://www.bot.or.th/> 11 กุมภาพันธ์ 2551

รัตนา สายคณิต. 2543. **หลักเศรษฐศาสตร์ II : มหเศรษฐศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่สอง.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารี จันทร์กุลกิจ. 2546. **ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศโลก**

อุตสาหกรรมกับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิน. 2545. **เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้ากรู๊ป

วิไลลักษณ์ ธีรบุทธิ. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (สคพ.) หรือ International

Institute for Trade and Development (ITD). 2550. **เปิดเสรีแรงงานต่างด้าว – ปัญหาที่รอ
การแก้ไข** (Online). www.itd.or.th/th/news/070208, 14 มิถุนายน 2550.

ศิริลักษณ์ ตระกูลรุ่ง. 2544. **บทบาทของทุนมนุษย์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย**.

วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาวตรี สัจจาภินันท์ อัสวานุชิต. ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2549. **สถานการณ์ตลาดแรงงานและ**

แนวโน้ม. **บทความเศรษฐกิจและสัมมนาวิชาการ** (Online).

http://www.bot.or.th/BOThomepage/DataBank/Econcond/seminar/EcoM/index_th_i.asp, 25 กุมภาพันธ์ 2551.

สุมาลี ปิตยานนท์. 2545. **ตลาดแรงงานไทยกับนโยบาย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สุณี เบ็ญจรงค์กิจ. 2521. **เศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

อนุเทพ กิจประทาน. 2539. **ปัจจัยที่มีผลต่อผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมของประเทศไทย.**
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Charemza, W. W. and D. F. Deadman. 1997. **New directions in econometric practice:
general to specific modelling, cointegration, and vector autoregression.** UK: Edward
Elgar.

Gujarti, D. 2003. **Basic Econometrics.** New York: McGraw-Hill.

Jacob.B.Madsen. 1998. **General Equilibrium Macroeconomic Model of
Unemployment : Can They Explain the Unemployment Path in the
OECD?.** The Economic Journal, 108(May) : pp. 850 - 867

Richard T.Froyen แปลโดย จิราภรณ์ ช่างศ์ เรียบเรียงโดย พิศมัย จารุจิตติพันธ์. 2544.
เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎีและนโยบาย (Macroeconomics-Theories&Policies). ตำรา
เศรษฐศาสตร์ระดับโลก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง

ปี พ.ศ.	Real GDP	Unem	Inf	r3	M ^{CG}	MPL	MOV
2541	2,749,684	-	7.18	9.74	576,600.30	11.86	16,038
Q1	719,305	-	7.40	11.000	191056.72	4.10	3,090
Q2	662,415	-	8.20	11.083	131454.17	109.92	3,961
Q3	658,899	-	7.70	10.333	128801.11	-1.44	4,940
Q4	709,065	-	5.40	6.542	125288.29	-65.16	4,047
2542	2,871,980	-	1.80	4.677	564,355.90	47.98	17,389
Q1	717,789	-	4.00	5.292	154927.47	28.69	3,783
Q2	685,245	-	1.60	4.917	127131.52	239.38	4,095
Q3	714,340	-	0.90	4.542	127627.03	19.27	4,644
Q4	754,606	-	0.70	3.958	154669.84	-95.44	4,867
2543	3,008,401	-	0.70	3.292	713,301.70	901.46	18,603
Q1	764,339	-	0.20	3.500	151057.98	-16.11	4,112
Q2	727,229	-	1.00	3.500	157720.92	3684.55	4,472
Q3	731,689	-	0.80	3.167	181896.12	8.70	5,138
Q4	785,144	-	0.80	3.000	222626.68	-71.32	4,881
2544	3,073,601	4.32	1.33	2.521	866,402.20	-38.41	19,890
Q1	777,523	3.94	1.00	2.667	224738.57	3.60	4,585
Q2	743,138	4.26	1.50	2.500	210887.13	-29.14	4,628
Q3	746,884	4.53	1.50	2.500	219493.36	6.14	5,492
Q4	806,056	4.54	1.30	2.417	211313.16	-134.25	5,185
2545	3,237,042	4.34	0.43	1.958	833,159.30	-67.91	21,752
Q1	812,458	4.05	0.90	2.083	200204.10	-25.21	4,310
Q2	780,037	5.43	0.30	2.000	203194.73	-51.22	4,812
Q3	789,845	4.08	0.30	2.000	214248.18	9.85	6,246
Q4	854,702	3.79	0.20	1.750	215512.25	-205.06	6,384
2546	3,468,166	3.94	0.15	1.302	940,337.80	-259.79	26,640
Q1	868,512	3.87	0.30	1.667	216955.38	-41.29	6,429
Q2	831,715	4.64	0.20	1.417	223870.56	-78.86	5,643
Q3	842,416	3.93	0.00	1.125	229310.91	25.36	6,464
Q4	925,523	3.35	0.10	1.000	270200.96	-944.36	8,104

ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง (ต่อ)

ปี พ.ศ.	Real GDP	Unem	Inf	r3	M ^{CG}	MPL	MOV
2547	3,688,189	3.72	0.43	1.000	1,069,026.00	-265.18	30,661
Q1	926,696	4.01	0.10	1.000	248478.50	-17.90	6,286
Q2	886,437	4.99	0.40	1.000	261490.06	-20.47	5,973
Q3	895,134	2.91	0.60	1.000	278916.37	25.00	9,239
Q4	979,922	2.96	0.60	1.000	280141.10	-1047.36	9,163
2548	3,855,111	3.13	1.60	1.500	1,354,628.46	-94.41	38,850
Q1	959,817	3.26	0.70	1.000	305542.60	10.33	8,001
Q2	928,488	3.87	1.10	1.125	343893.39	-36.88	8,854
Q3	944,675	2.93	2.20	1.625	349475.70	55.16	11,046
Q4	1,022,131	2.45	2.40	2.250	355716.77	-406.26	10,949
2549	4,052,006	2.64	2.25	3.760	1,398,539.74	-341.28	40,997
Q1	1,020,563	2.60	2.60	3.250	354505.77	-28.28	9,034
Q2	977,579	3.70	2.80	3.833	340456.46	-56.39	8,957
Q3	987,419	2.02	1.90	3.958	339534.47	52.01	11,206
Q4	1,066,445	2.22	1.70	4.000	364043.04	-1332.47	11,800

หมายเหตุ:	Real GDP	หมายถึง	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ (ล้านบาท)
	Unem	หมายถึง	อัตราการว่างงานของแรงงานในระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ)
	Core Inf	หมายถึง	อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)
	r3	หมายถึง	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (ร้อยละ)
	M ^{CG}	หมายถึง	มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุน (ล้านบาท)
	MPL	หมายถึง	ผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงาน
	MOV	หมายถึง	จำนวนแรงงานที่มีทักษะจากต่างประเทศ (คน)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงแรงงาน (2550)

ภาคผนวก ข

การทดสอบทางสถิติและผลการคาดประมาณ

การทดสอบ Unit Root Test

Unit Root Test คือ การตรวจสอบว่า ข้อมูลของตัวแปรที่ใช้มีลักษณะ Stationary หรือ Nonstationary เพราะหากข้อมูลมีคุณสมบัติชนิดหลัง จะทำให้การวิเคราะห์สมการถดถอยเกิด Spurious Problem ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ที่ได้จะไม่บอกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกิดขึ้นจริง (ณรงค์ชัย ฐิตินันท์พงศ์, 2545)

กำหนดตัวแปร y_t มีพฤติกรรมแบบ First Order Autoregressive Process

$$y_t = \rho y_{t-1} + e_t \quad ; \quad e_t \text{ เป็นตัวรบกวนที่มีลักษณะ White Noise} \quad \text{-----}(1)$$

จากสมการ (1) ได้ข้อสรุปว่า

- 1) ถ้า $|\rho| < 1$ y_t จะมีลักษณะ Stationary
- 2) ถ้า $|\rho| = 1$ y_t จะมีพฤติกรรมแบบ Random Walk Process ที่เป็น Nonstationary และมีความผันผวนสูงขึ้นเรื่อยๆเมื่อเวลาผ่านไป
- 3) ถ้า $|\rho| > 1$ y_t จะมีลักษณะ Nonstationary และมีความผันผวนเพิ่มขึ้นแบบ Exponential

สมมติฐานที่ใช้ในการตรวจสอบสมการ (1) มีดังนี้

$$H_o : \rho = 1 \quad (y_t \text{ มีลักษณะ Nonstationary})$$

$$H_a : \rho < 1 \quad (y_t \text{ มีลักษณะ Stationary})$$

จากสมการ (1) ถ้านำ y_{t-1} ไปลบออกทั้งสองข้าง จะได้สมการและสมมติฐานแบบใหม่
คือ

$$\Delta y_t = \delta y_{t-1} + e_t \quad ; \quad \delta = \rho - 1 \quad \text{-----}(2)$$

$$H_o : \delta = 0 \quad (y_t \text{ มีลักษณะ Nonstationary})$$

$$H_a : \delta < 0 \quad (y_t \text{ มีลักษณะ Stationary})$$

การตรวจสอบชนิดนี้ คือ Dickey-Fuller Test เราสามารถประยุกต์การทดสอบดังกล่าวไปใช้กับตัวแปรที่มีลักษณะต่อไปนี้ได้ คือ 1) Stochastic Progress with a Drift 2) Stochastic Process with a Drift กับ Deterministic Trend ทำให้สมการ (2) เปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

$$\Delta y_t = \phi + \delta y_{t-1} + e_t \quad \text{-----}(3)$$

$$\Delta y_t = \phi + \alpha t + \delta y_{t-1} + e_t \quad \text{-----}(4)$$

ข้อค้อยของ Dickey-Fuller Test คือ การเพิกเฉยปัญหา Autocorrelation ที่อาจเกิดขึ้นใน e_t ดังนั้น Dickey และ Fuller จึงแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการนำค่า Lags ของ Δy_t ไปใส่ไว้ในสมการที่จะใช้ตรวจสอบด้วย ดังนั้นสมการ (2) ,(3) ,และ (4) จึงเปลี่ยนไปเป็น

$$\Delta y_t = \delta y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \delta_i \Delta y_{t-i} + e_t \quad \text{-----}(5)$$

$$\Delta y_t = \phi + \delta y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \delta_i \Delta y_{t-i} + e_t \quad \text{-----}(6)$$

$$\Delta y_t = \phi + \alpha t + \delta y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \delta_i \Delta y_{t-i} + e_t \quad \text{-----}(7)$$

สมการ (5) ,(6) ,และ (7) คือ สมการที่ใช้ใน Augmented Dickey Fuller Test ก่อนการตรวจสอบข้อมูลของตัวแปรต่างๆ เราต้องเลือกสมการใดสมการหนึ่งจากทั้งสามสมการ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลของตัวแปรที่กำลังทดสอบด้วย ประเด็นสำคัญในการทดสอบ Stationary ด้วยวิธี Augmented Dickey Fuller คือ การเลือกจำนวน Lag ที่เหมาะสม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจำนวน Lag ที่ใช้ในแบบจำลองอาจมีผลทำให้ข้อสรุปในการทดสอบเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงควรที่จะมีการใช้ค่าสถิติในการกำหนดจำนวน Lag ที่เหมาะสม ซึ่งสามารถที่จะใช้ค่าสถิติได้หลายค่าในการทดสอบ เช่น Akaike Information Criterion (AIC) ,Schwarz Information Criterion (SIC) ,หรือ Likelihood Ratio (LR) โดยในการศึกษานี้ใช้ค่า Schwarz Information Criterion เป็นค่าสถิติที่จะตัดสินว่าจำนวน Lag ที่ใช้ในการทดสอบ Stationary ต่อมาหาจำนวน Lag ที่ให้ค่า Schwarz Information Criterion ซึ่งจำนวน Lag ที่ให้ค่า SIC ต่ำสุดจะถูกใช้ในการตรวจสอบ ต่อมา นำค่า t-Statistics ที่ได้จากการตรวจสอบ ไปทดสอบสมมติฐานแต่เราไม่สามารถใช้ค่าวิกฤต (Critical Value) จากตาราง t ปกติได้ ดังนั้น จึงใช้ค่าวิกฤตของ MacKinnon (MacKinnon Critical Value) แทน ซึ่งค่าวิกฤตชนิดนี้จะถูกนำเสนอพร้อมผลการตรวจสอบในโปรแกรมสำเร็จรูปเสมอ

การทดสอบ Cointegration Test

Cointegration Test คือ การตรวจสอบว่า ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegrating Relationship) กันหรือไม่ การศึกษานี้เลือกใช้การทดสอบ Cointegration ตามแบบของ Engle and Granger โดยที่การทดสอบดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่ากลุ่มของตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะหนึ่งที่ทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่คาดประมาณได้จากสมการนั้นมีลักษณะ Stationary at level หรือเป็น $I(0)$ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า จากการคาดประมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการ แล้วนำเอาค่าความคลาดเคลื่อนหรือค่า Residual ที่ได้หลังการคาดประมาณจากสมการข้างต้น มาทำการทดสอบ Unit Root ว่าค่าความคลาดเคลื่อนนี้มีลักษณะเป็น $I(0)$ หรือไม่ หากผลการทดสอบพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็น $I(0)$ จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งหมดในสมการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นแบบเชิงดุลยภาพระยะยาว จะเห็นได้ว่าการทดสอบ Cointegration Test ใช้วิธีการแบบเดียวกันกับ Unit Root เพียงแต่ค่าที่นำมาทดสอบเป็นค่าความคลาดเคลื่อน หรือ ค่า Residual ที่ได้จากการคาดประมาณ

ผลการคาดประมาณแบบจำลองที่ 1

Dependent Variable: LOG(UNEM)

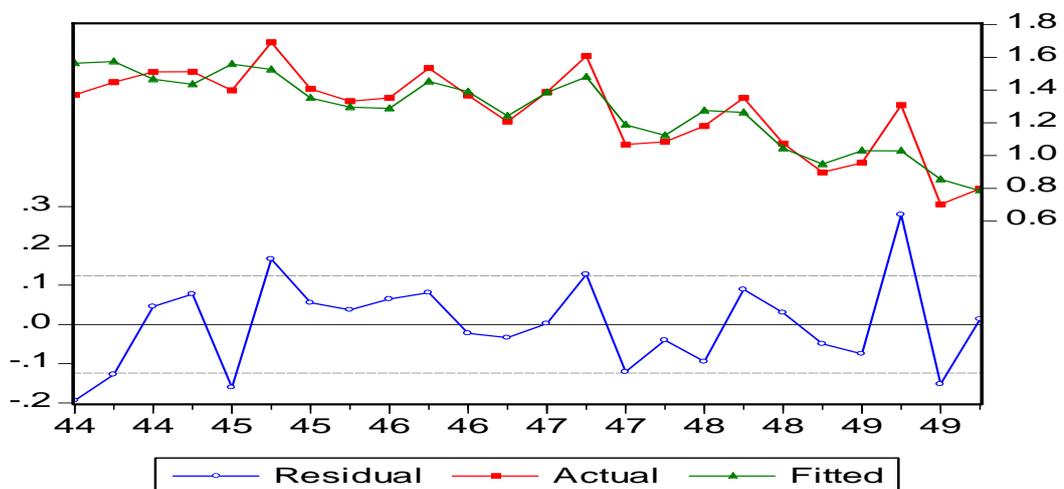
Method: Least Squares

Sample: 2544Q1 2549Q4

Included observations: 24

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	13.20844	6.146676	2.148876	0.0447
LOG(R3)	-0.147110	0.056528	-2.602410	0.0175
LOG(GDP)	-0.797624	0.618278	-1.290073	0.2125
LOG(MCG)	0.434314	0.349749	1.241789	0.2294
LOG(MOV)	-0.715639	0.227734	-3.142431	0.0054

R-squared	0.806384	Mean dependent var	1.273027
Adjusted R-squared	0.765622	S.D. dependent var	0.255821
S.E. of regression	0.123850	Akaike info criterion	-1.156445
Sum squared resid	0.291436	Schwarz criterion	-0.911017
Log likelihood	18.87734	F-statistic	19.78304
Durbin-Watson stat	2.382041	Prob(F-statistic)	0.000001

ผลการคาดประมาณแบบจำลองที่ 2

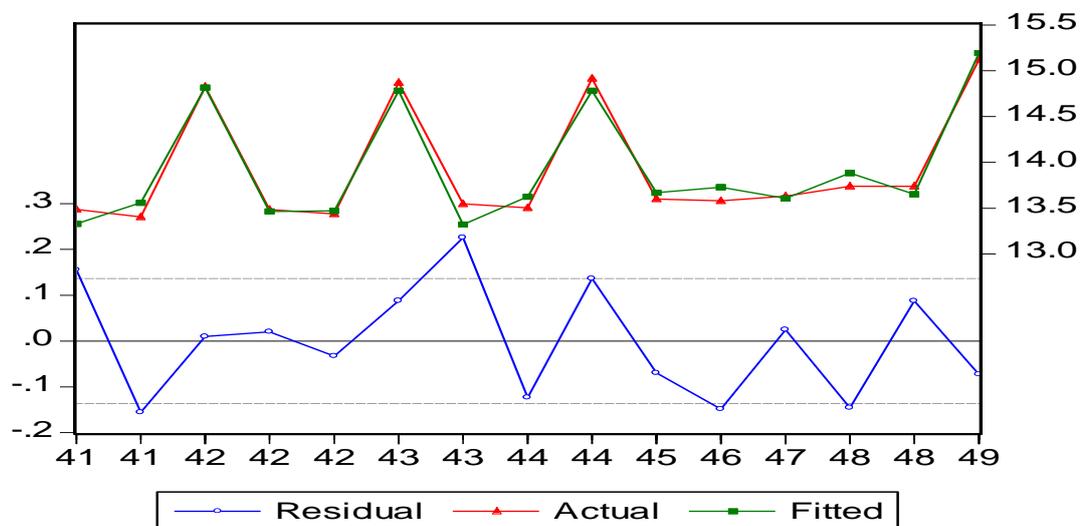
Dependent Variable: LOG(GDP)

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 2541Q1 2549Q3

Included observations: 15 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	5.908694	0.474001	12.46557	0.0000
LOG(INF)	0.074063	0.024866	2.978443	0.0126
LOG(MPL)	-0.001108	0.021927	-0.050546	0.9606
LOG(MOV)	0.905332	0.055434	16.33168	0.0000
R-squared	0.964293	Mean dependent var		13.92562
Adjusted R-squared	0.954555	S.D. dependent var		0.639164
S.E. of regression	0.136256	Akaike info criterion		-0.925385
Sum squared resid	0.204223	Schwarz criterion		-0.736571
Log likelihood	10.94038	F-statistic		99.02159
Durbin-Watson stat	1.743854	Prob(F-statistic)		0.000000

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑

พระราชบัญญัติ
การทำงานของคนต่างด้าว
พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวพ.ศ. ๒๕๒๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่การปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าว เฉพาะในฐานะดังต่อไปนี้

- (๑) บุคคลในคณะผู้แทนทางทูต
- (๒) บุคคลในคณะผู้แทนทางกงสุล
- (๓) ผู้แทนของประเทศสมาชิกและพนักงานขององค์การสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษ
- (๔) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำอยู่กับบุคคลใน (๑) หรือ (๒) หรือ (๓)

(๕) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจตามความตกลงที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๖) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจเพื่อประโยชน์ในทางการศึกษาวัฒนธรรมศิลป การกีฬา หรือกิจการอื่น ทั้งนี้ ตามที่จะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(๗) บุคคลซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใด มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

“ทำงาน” หมายความว่า การทำงานโดยใช้กำลังกายหรือความรู้ด้วยประสงค์ค่าจ้างหรือประโยชน์อื่นใดหรือไม่ก็ตาม

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตทำงาน

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งได้รับใบอนุญาต

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

นี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนการทำงานของคนต่างด้าว

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมแรงงาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ภายใต้อำนาจมาตรา ๑๒ งานใดที่ห้ามคนต่างด้าวทำในท้องที่ใดเมื่อใด โดยห้ามเด็ดขาด หรือห้ามโดยมีเงื่อนไขอย่างใดเพียงใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๗ ภายใต้อำนาจมาตรา ๑๐ งานใดที่มีได้ห้ามไว้ในพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๖ คนต่างด้าวจะทำได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย เว้นแต่คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนมีระยะเวลาการทำงานไม่เกินสิบห้าวัน แต่คนต่างด้าวนั้นจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายทราบ ตามแบบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๘ ภายใต้อำนาจกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง บุคคลใดประสงค์จะให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในกิจการของตนในราชอาณาจักรจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตแทนคนต่างด้าวนั้นต่ออธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายก็ได้

อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย จะออกใบอนุญาตให้แก่คนต่างด้าวตามวรรคหนึ่งได้ต่อเมื่อคนต่างด้าวนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว

มาตรา ๕ ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานตามมาตรา ๘ และมาตรา ๘ อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรเพื่อให้คนต่างด้าวปฏิบัติก็ได้ในกรณีเช่นนั้น ต้องให้คนต่างด้าวให้คำรับรองก่อนว่าจะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้ และถ้าเป็นกรณีตามมาตรา ๘ คนต่างด้าวนั้นต้องให้คำรับรองก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คนต่างด้าวนั้นเข้ามาในราชอาณาจักร แต่ถ้าคนต่างด้าวนั้นอยู่ในราชอาณาจักรแล้ว ระยะเวลาสามสิบวัน ให้นับแต่วันที่ทราบการได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่นในระหว่างรอรับใบอนุญาต ให้ผู้ยื่นคำขอทำงานไปพลางก่อนได้

เมื่ออธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายได้รับคำขอแล้วให้ออกใบอนุญาตให้โดยมิชักช้า

มาตรา ๑๑ คนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๘ ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมิใช่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน

(๒) ไม่เป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติ หรือต้องห้ามตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๒ คนต่างด้าวดังต่อไปนี้จะทำงานใดได้เฉพาะที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศดังกล่าวรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ตามที่เห็นสมควร

(๑) คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

(๒) คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร

(๓) คนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือตามกฎหมายอื่น

(๕) คนต่างด้าวโดยผลของการถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือตามกฎหมายอื่นคนต่างด้าวจะทำงานใดที่รัฐมนตรีกำหนด ตามวรรคหนึ่งได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย

มาตรา ๑๓ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออกเว้นแต่

(๑) ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวตามมาตรา ๑๐ ให้มีอายุเท่าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้เข้ามาทำงานตามกฎหมายนั้น ๆ

(๒) ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวตามมาตรา ๑๒ ให้มีอายุตามที่อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายกำหนดแต่ไม่ให้เกินหนึ่งปีนับแต่วันออก

(๓) ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้มีอายุเท่าระยะเวลาที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรในขณะออกใบอนุญาต

(๔) ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ให้มีอายุสามสิบวันนับแต่วันออก

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๐ ได้รับการขยายระยะเวลาการทำงาน ตามกฎหมายนั้น ๆ ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการ ขยายระยะเวลาและให้นายทะเบียนจดแจ้งการขยายระยะเวลานั้นลงในใบอนุญาต

มาตรา ๑๕ ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุและผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะทำงานนั้นต่อไปให้ยื่นคำ ขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียน ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำงานไปพลางก่อน ได้จนกว่านายทะเบียนจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุการต่ออายุใบอนุญาตให้ต่อได้ครั้งละหนึ่งปี เว้นแต่

(๑) การต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ (๑) ให้ต่ออายุได้อีกไม่เกินระยะเวลาที่ผู้รับ ใบอนุญาตนั้น ได้รับการขยายระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักร

(๒) การต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ (๔) ให้ต่ออายุได้อีกครั้งละสามสิบวันเว้นแต่คน ต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองต่อไปโดยมี กำหนดเวลาที่แน่นอนเกินสามสิบวัน ให้ต่ออายุใบอนุญาตได้เท่าระยะเวลาที่รับอนุญาตให้อยู่ใน ราชอาณาจักรแต่ไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๑๖ รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ และ มาตรา ๑๒

(๒) การขอต่ออายุใบอนุญาตและการต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕

(๓) การขอรับใบแทนและการออกใบแทนใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕

(๔) การขออนุญาตและการอนุญาตให้เปลี่ยนการทำงานหรือเปลี่ยนท้องที่หรือสถานที่ในการทำงานตามมาตรา ๒๑

(๕) การออกบัตรประจำตัวตามมาตรา ๓๑

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ไม้ออกใบอนุญาตหรือไม้อุญาตตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ หรือไม่ให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ หรือไม้อุญาตให้ทำงานอื่นหรือเปลี่ยนท้องที่หรือสถานที่ในการทำงานตามมาตรา ๒๑ ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่ออธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือนายทะเบียน แล้วแต่กรณีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งไม้อุญาต เมื่อได้รับอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้รับอุทธรณ์นำส่งคณะกรรมการ ภายในสิบห้าวัน ให้คณะกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันและให้ รัฐมนตรีวินิจฉัยคำอุทธรณ์ภายในสามสิบวัน คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ที่กล่าวในวรรคหนึ่งผู้อุทธรณ์ มีสิทธิทำงานไปพลางก่อนได้ จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของรัฐมนตรี

มาตรา ๑๘ ผู้รับใบอนุญาตต้องมีใบอนุญาตอยู่กับตัวหรืออยู่ ณ ที่ทำงานในระหว่างทำงาน เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนได้เสมอ

มาตรา ๑๙ ถ้าใบอนุญาตชำรุดในสาระสำคัญหรือสูญหาย ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบ แทนต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบการชำรุดหรือสูญหาย

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่คนต่างด้าวเลิกทำงานตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตให้ส่งมอบ ใบอนุญาตคืนให้แก่ นายทะเบียนในท้องที่จังหวัดที่ตั้งสถานที่ทำงานภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่เลิก ทำงานนั้น

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตทำงานอื่นใดนอกจากงานที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือ เปลี่ยนท้องที่หรือสถานที่ในการทำงานให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตเว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากนายทะเบียน

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้บุคคลใดรับคนต่างด้าวซึ่งไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงานหรือรับคนต่าง ด้าวเข้าทำงานที่มีลักษณะหรือเงื่อนไขในการทำงานแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๒๓ บุคคลใดรับคนต่างด้าวเข้าทำงานหรือให้คนต่างด้าวย้ายไปทำงานในท้องที่อื่น นอกจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือมีคนต่างด้าวออกจากงาน ให้บุคคลนั้นแจ้งต่อนายทะเบียน

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคนต่างด้าวเข้าทำงานหรือวันที่คนต่างด้าวนั้นย้ายหรือออกจากงานแล้วแต่กรณี

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมหาดไทยมอบหมายเป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้แทนกรมอัยการ ผู้แทนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้แทนกรมการค้าภายใน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสามคนเป็นกรรมการ และผู้แทนกรมแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๕ กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๒๖ กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว ยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา ๒๗ คณะกรรมการมีหน้าที่วินิจฉัย ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีดังต่อไปนี้

- (๑) การออกพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๔ (๖) และมาตรา ๖
- (๒) การกำหนดงานที่รัฐมนตรีจะประกาศตามมาตรา ๑๒
- (๓) การออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๖
- (๔) การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๗
- (๕) เรื่องอื่น ๆ ที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๒๘ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการด้วยกันคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้า
คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้
ขาด

มาตรา ๒๕ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อให้ทำกิจการหรือพิจารณา
เรื่องใดอันอยู่ในขอบเขตแห่งหน้าที่ของคณะกรรมการ

ให้นำความในมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับแก่การประชุมคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดี
มอบหมาย นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงรวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือ
หลักฐาน

(๒) เข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีคนต่างด้าวทำงานในระหว่างเวลาที่
เชื่อได้ว่ามีการทำงาน เพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจ
สอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ จากบุคคลที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องซึ่งอยู่
ในสถานที่ดังกล่าวได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๒) ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าว หรือบุคคล
ผู้รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในสถานที่ดังกล่าวอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๓๑ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีบัตรประจำตัว

ในการปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัว
เมื่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องร้องขอ

มาตรา ๓๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดี
มอบหมาย นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๓ คนต่างด้าวผู้ใดทำงาน โดยฝ่าฝืนพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔ คนต่างด้าวผู้ใดทำงาน โดยฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดตาม
มาตรา ๘ หรือทำงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตาม มาตรา ๑๒
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ คนต่างด้าวผู้ใดทำงาน โดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๒๐
ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๓๖ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษ
ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๗ คนต่างด้าวผู้ใดทำงานเมื่อใบอนุญาตสิ้นอายุแล้วโดยมิได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุหรือได้ยื่นคำขอแล้วแต่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ และคนต่างด้าวผู้ซึ่งมิได้อุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนหรือได้อุทธรณ์แล้วแต่รัฐมนตรีมีคำวินิจฉัยไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดรับคนต่างด้าวเข้าทำงานโดยฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๔๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกหรือไม่ยอมให้ข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสาร หรือหลักฐาน หรือชัดเจน หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่อธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือนายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท

มาตรา ๔๒ บุคคลใดมีคนต่างด้าวทำงานในธุรกิจของตนก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับและยังมีได้แจ้งรายการเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ทำงานอยู่กับตนตามข้อ ๓๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวจนถึงวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บุคคลนั้นแจ้งรายการดังกล่าวตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๓ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ให้ใช้ได้ต่อไปตราบเท่าที่ใบอนุญาตยังไม่สิ้นอายุ และผู้รับใบอนุญาตยังทำงานที่ได้รับอนุญาตนั้น

มาตรา ๔๔ คนต่างด้าวซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และทำงานอยู่แล้วก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับ และได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี หรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายตามข้อ ๓๔ วรรคหนึ่ง แห่งประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว และอธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายได้ออกใบอนุญาตแล้วแต่คนต่างด้าวผู้นั้นยังมีได้ไปรับใบอนุญาตและยังคงทำงานอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ไปรับใบอนุญาตภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ หากไม่ไปขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นผลเมื่อครบกำหนดเวลาเช่นนั้น

มาตรา ๔๕ คนต่างด้าวตามมาตรา ๑๒ ซึ่งทำงานได้อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ทำงานนั้นต่อไปได้จนกว่าจะมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๒

เมื่อมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๒ แล้ว ในกรณีทำงานที่คนต่างด้าวดังกล่าวทำอยู่เป็นงานที่รัฐมนตรีได้ประกาศให้ทำได้ ให้ทำงานนั้นได้ต่อไปแต่ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประกาศของรัฐมนตรีดังกล่าวใช้บังคับ ในกรณีทำงานที่คนต่างด้าวดังกล่าวทำอยู่นั้นมิใช่เป็นงานที่รัฐมนตรีได้ประกาศให้ทำได้ ให้ทำงานนั้นต่อไปได้อีกหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๖ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศหรือคำสั่งของรัฐมนตรีหรืออธิบดี หรือใบอนุญาตซึ่งได้ออกหรือสั่งโดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ต่อไปและให้ถือเสมือนเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศหรือคำสั่งของรัฐมนตรีหรืออธิบดีหรือใบอนุญาตที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี

ในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมจะกำหนดค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงสาขาอาชีพของคนต่างด้าวได้

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ มีหลักการใช้บังคับเฉพาะคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเท่านั้น ส่วนคนต่างด้าวบางประเภทที่เข้ามาอยู่ราชอาณาจักรโดยไม่มีหลักฐานการได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เช่น ญวนอพยพ เป็นต้น ไม่อยู่ในข่ายบังคับของกฎหมายนี้ และปัจจุบันบุคคลเหล่านี้ได้มาประกอบอาชีพหรือทำงานอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ โดยเสรี ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นผู้มีสิทธิเหนือคนต่าง

ตัวอื่น ๆ ที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงจำเป็นต้องเพิ่มบทบัญญัติเพื่อใช้บังคับแก่คนต่างด้าวเหล่านี้ด้วยนอกจากนี้ถ้อยคำในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๒ หลายแห่งไม่ชัดเจนทำให้เกิดเป็นปัญหาขัดข้องในทางปฏิบัติอยู่หลายเรื่องเนื่องจากได้ออกมาใช้บังคับโดยกระทันหันตามภาวะความจำเป็นในสมัยนั้น จึงต้องแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน

ระเบียบกรมการจัดหางาน

ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว

พ.ศ. ๒๕๔๗

เพื่อให้การพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าวตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นไปโดยรอบคอบตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ อธิบดีกรมการจัดหางานจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๗”

ข้อ ๒^๑ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

(๒) ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

^๑ รก.๒๕๔๗/พ๑๒๔/๕๐/๓ พศจิกายน ๒๕๔๗

(๓) ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๔ การออกใบอนุญาตให้กับคนต่างด้าวตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ให้พิจารณาอนุญาตตามความจำเป็นและความเหมาะสมโดยคำนึงถึง

(๑) ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรด้านการเมือง ศาสนา เศรษฐกิจและสังคม

(๒) การปกป้องมิให้คนต่างด้าวเข้ามาแย่งอาชีพที่คนไทยมีความรู้ความสามารถที่จะทำได้ และมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานภายในราชอาณาจักร

(๓) ประโยชน์จากการอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานในตำแหน่งงานนั้นก่อให้เกิดการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนหรือใช้จ่ายในประเทศเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงานคนไทยจำนวนมาก หรือเป็นตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในวิทยาการสมัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และมีการถ่ายทอดให้คนไทย

(๔) การพัฒนาทักษะฝีมือที่คนไทยจะได้รับจากการที่คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำงาน ได้ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ วิธีการ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องของเครื่องจักร เครื่องมือ และความรู้ความชำนาญในวิทยาการสมัยใหม่ให้แก่คนไทยในงานนั้น

(๕) หลักมนุษยธรรม

ข้อ ๕ การพิจารณาออกใบอนุญาตตามข้อ ๔ ให้อนุญาตได้ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) คนต่างด้าวเข้ามาปฏิบัติงานในสถาบันการเงินในการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือกระทรวงการคลัง หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งกำกับดูแลสถาบันการเงิน โดยมีหนังสือรับรองจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกระทรวงการคลังหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งกำกับดูแลสถาบันการเงิน ให้อนุญาตตามจำนวนที่กำหนดไว้ในหนังสือรับรอง

(๒) คนต่างด้าวตามที่มีหนังสือรับรองจากราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน ที่เกี่ยวข้องซึ่งระบุชื่อตำแหน่งงาน และระยะเวลาการทำงานของคนต่างด้าวนั้น

(๓) คนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างที่มีขนาดการลงทุนจากทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ไม่ต่ำกว่าสองล้านบาท โดยทุกๆ สองล้านบาทให้อนุญาตได้หนึ่งคน หรือนายจ้างจดทะเบียนนิติบุคคลในต่างประเทศและเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยที่มีขนาดของการลงทุนจากเงินที่นำเข้ามาจากต่างประเทศไม่ต่ำกว่าสามล้านบาทโดยทุกๆ สามล้านบาทให้อนุญาตได้หนึ่งคน หรือสถาน

ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคลในต่างประเทศและเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยก่อนวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ไม่มีหลักฐานการนำเงินเข้ามาจากต่างประเทศให้พิจารณาจากขนาดของการลงทุนจากจำนวนเงินคงเหลือตามที่ปรากฏในรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของธนาคารย้อนหลังหกเดือน จำนวนตั้งแต่สามล้านบาทขึ้นไป โดยทุกๆ สามล้านบาทให้อนุญาตได้หนึ่งคน เว้นแต่คนต่างด้าวมีคู่สมรสเป็นคนไทยซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมายและอยู่กินร่วมกันฉันท์สามีภรรยาโดยเปิดเผย ขนาดของการลงทุนตามที่กำหนดไว้ให้ลดลงกึ่งหนึ่ง ทั้งนี้ให้อนุญาตได้ไม่เกินสิบคน เว้นแต่การพิจารณาอนุญาตตามความเหมาะสมในกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

(ก) ทำงานกับนายจ้างที่ได้ชำระภาษีเงินได้ให้แก่รัฐในรอบปีที่ผ่านมาไม่น้อยกว่าสามล้านบาท

(ข) ทำงานกับนายจ้างที่ดำเนินธุรกิจส่งออกสินค้าไปต่างประเทศและนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไม่น้อยกว่าสามสิบล้านบาทขึ้นไปในปีที่ผ่านมา

(ค) ทำงานกับนายจ้างที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งนำชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ไม่น้อยกว่าห้าพันคนในรอบปีที่ผ่านมา

(ง) ทำงานกับนายจ้างที่มีการจ้างงานคนไทยไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน

(๔) คนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างที่มีขนาดของการลงทุนจากทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสองล้านบาท หรือนายจ้างจดทะเบียนนิติบุคคลในต่างประเทศและเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยที่มีขนาดของการลงทุนจากเงินที่นำเข้ามาจากต่างประเทศไม่ต่ำกว่าสามล้านบาท ในลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้มิให้นำข้อจำกัดในเรื่องจำนวนคนต่างด้าวตามความในข้อ ๕

(๑) มาใช้บังคับ

(ก) คนต่างด้าวทำงานที่ใช้เทคโนโลยีซึ่งคนไทยยังทำไม่ได้หรือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยให้มีการถ่ายทอดให้แก่คนไทยอย่างน้อยสองคน ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(ข) คนต่างด้าวทำงานโดยใช้ความรู้ความชำนาญเฉพาะทางเพื่อให้งานสำเร็จภายใต้โครงการที่มีระยะเวลาแน่นอน

(ค) คนต่างด้าวทำงานในกิจการบันเทิง มหรสพ คณิตศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะการจ้างงานเป็นครั้งคราวมีระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน

(๕) คนต่างด้าวทำงานในมูลนิธิ สมาคม หรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์ไม่แสวงหากำไรในทางเศรษฐกิจหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม มิให้นำหลักเกณฑ์ในข้อ ๕

(๑) มาใช้บังคับ

(๖) คนต่างด้าวที่เข้ามาประจำสำนักงานผู้แทนนิติบุคคลต่างประเทศในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเข้ามาให้คำแนะนำในด้านต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าของสำนักงานใหญ่ที่จำหน่ายแก่ตัวแทนจำหน่ายหรือผู้ใช้สินค้า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการใหม่ของสำนักงานใหญ่ และการรายงานความเคลื่อนไหวทางธุรกิจในประเทศไทยให้สำนักงานใหญ่ทราบให้อนุญาตได้ไม่เกินสองคน คนต่างด้าวที่เข้ามาหาแหล่งจัดซื้อสินค้าหรือบริการในประเทศไทยให้สำนักงานใหญ่ การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพและปริมาณของสินค้าที่สำนักงานใหญ่ซื้อหรือจ้างผลิตในประเทศไทยให้อนุญาตได้ไม่เกินห้าคน เว้นแต่สำนักงานผู้แทนนั้นสามารถหาแหล่งจัดซื้อสินค้าหรือบริการในประเทศไทยให้สำนักงานใหญ่ และสำนักงานใหญ่ได้สั่งซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตในประเทศไทยมีมูลค่าการสั่งซื้อสินค้าหรือบริการในรอบปีที่ผ่านมามากกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท

(๗) คนต่างด้าวที่เข้ามาประจำสำนักงานภูมิภาคของนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศและเข้าไปดำเนินธุรกิจในประเทศอื่น เพื่อให้บริการในด้านต่างๆ ได้แก่ การติดต่อประสานงานและการกำกับดำเนินงานของสาขาหรือบริษัทในเครือที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันแทนสำนักงานใหญ่ การให้คำปรึกษาหรือบริการในการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การจัดการด้านการเงินการควบคุม การตลาดและวางแผนส่งเสริมการขาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการวิจัยและพัฒนาโดยไม่มีรายได้จากการให้บริการนั้นและไม่มีอำนาจรับคำสั่งซื้อหรือเสนอขายหรือเจรจาทำธุรกิจกับบุคคลหรือนิติบุคคลในประเทศที่เข้าไปตั้ง ทั้งนี้โดยได้รับเงินค่าใช้จ่ายในสำนักงานจากสำนักงานใหญ่เท่านั้นให้อนุญาตได้ไม่เกินห้าคน เว้นแต่สำนักงานภูมิกานั้นนำเงินเข้ามาใช้จ่ายในประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมามากกว่าสิบล้านบาท

ข้อ ๖ การพิจารณาออกใบอนุญาตตามข้อ ๔ ให้กับคนต่างด้าวซึ่งขออนุญาตทำงานกับนายจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ นายจ้างที่มีลักษณะตามข้อ ๕ ให้อนุญาตได้ตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) คนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างที่มีรายได้จากการประกอบกิจการในรอบปีที่ผ่านมาหรือปีปัจจุบันทุกๆ เจ็ดแสนบาทให้อนุญาตได้หนึ่งคน ทั้งนี้ไม่เกินสามคน

(๒) คนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างที่ได้ชำระภาษีเงินได้ให้แก่รัฐในรอบปีที่ผ่านมาทุกๆ ห้าหมื่นบาทให้อนุญาตได้หนึ่งคน ทั้งนี้ไม่เกินสามคน

(๓) คนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างที่มีการจ้างลูกจ้างคนไทยทุกสี่คนให้อนุญาตได้หนึ่งคน ทั้งนี้ไม่เกินสามคน

หลักเกณฑ์ตามความในวรรคหนึ่งให้ลดลงกึ่งหนึ่งในกรณีที่คนต่างด้าวผู้ขอใบอนุญาตมีคู่สมรสเป็นคนไทยซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมายและอยู่กินร่วมกัน
 นั้นที่สามีภรรยาโดยเปิดเผย

ข้อ ๗ การพิจารณาออกใบอนุญาตตามข้อ ๔ ให้กับคนต่างด้าวซึ่งขออนุญาตทำงานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี ให้อนุญาตได้ตามจำนวนที่คู่มือตกลงกันในงานดังต่อไปนี้

(๑) งานปฏิบัติหน้าที่อนุญาตโตตุลาการ

(๒) งานว่าต่างแก่ต่างในชั้นอนุญาตโตตุลาการ ถ้ากฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่ข้อพิพาทที่พิจารณาโดยอนุญาตโตตุลาการนั้นมีใช้กฎหมายไทย หรือเป็นกรณีที่ไม่ต้องขอบังคับคำชี้ขาดของอนุญาตโตตุลาการนั้นในราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๘ การพิจารณาอนุญาตนอกเหนือจากกรณีหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้เป็นอำนาจของอธิบดี

ข้อ ๙ บรรดาคำขอที่เจ้าหน้าที่ได้รับไว้ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ปฏิบัติตามระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ และระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๑๐ ให้อธิบดีกรมการจัดหางานเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓

จุฑาทวีชัย อินทรสุขศรี

อธิบดีกรมการจัดหางาน

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นายธนวัฒน์ เพ็ญพิบูลย์

วัน เดือน ปีที่เกิด

วันที่ 18 เดือนเมษายน พ.ศ. 2526

สถานที่เกิด

จังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติการศึกษา

เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)

มหาวิทยาลัยบูรพา